

Arena Partners -lehtien wap-uutispalvelut
– toimituskäytännöt ja uutisisältö

Mikko Määttä
Journalistiikan pro gradu -työ
Jyväskylän yliopisto
Viestintätieteiden laitos
Tammikuu 2003

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta HUMANISTINEN	Laitos VIESTINTÄTIETEIDEN
Tekijä Mikko Määttä	
Työn nimi Arena Partners -lehtien wap- uutispalvelut – toimituskäytännöt ja uutissisältö	
Oppiaine Journalistiikka	Työn laji Pro gradu -tutkielma
Aika Tammikuu 2003	Sivumäärä 94 + 7 liitesivua
<p>Tiivistelmä - Abstract</p> <p>Pro graduni tavoite on hahmottaa niitä muutoksia, joita wapiin tarjottavat uutispalvelut tuovat sanomalehtitalojen toimituskäytäntöihin ja uutissisältöihin. Tutkimuskohteena työssäni ovat Arena Partners -lehdet, jotka ovat Ilkka, Kaleva, Keskipohjanmaa, Keski-suomalainen, Pohjalainen, Savon Sanomat ja Vasabladet.</p> <p>Pro graduni käsittelee vuosien 2001 ja 2002 tilannetta. Haastattelin tutkimusta varten lehtien wap-palveluista vastaavia henkilöitä sekä kuutta normaalia uutistyötä tekevää toimittajaa. Selvitin, miten wap-uutispalvelut näkyvät toimitustyössä. Lisäksi kävin läpi lehtien wapiissa 27.11.2001 julkaistut uutiset sekä saman ja seuraavan päivän lehdet. Hahmotan, millaisia lehtien palvelut ovat ja millaisia uutisia niissä tarjotaan sekä miten wap-palvelun ja sanomalehden uutiset eroavat toisistaan.</p> <p>Lehdet pyrkivät saamaan uusilla palveluilla uusia asiakkaita. Samaa uutissisältöä voidaan jakaa useaan eri kanavaan.</p> <p>Wap-palvelujen vaikutus normaalin uutistoimittajan työhön ei ollut tutkimushetkellä kovin suuri. Toimittajat eivät laittaneet uutisia itse wapiin, eikä kovin moni ollut kirjoittanut palveluun laitettavia uutisia. Tarkoitus kuitenkin oli, että toimittajat jatkossa työstäisivät itse juttunsa wapiin. Toimittajat suhtautuivat uuteen välineeseen varovaisen positiivisesti.</p> <p>Jatkuvasti päivitettävät palvelut vaikuttavat perinteiseen deadline-ajatteluun. Samalla myös nopeus korostuu, koska wap-palveluun pitäisi saada uutinen mahdollisimman pian. Osa lehdistä päivitti palveluaan aamusta iltaan, kun taas toisiin palveluihin uutisia laitettiin vain aamulla.</p> <p>Wap-palveluun laitettavien uutisten tulee olla mahdollisimman lyhyitä. Haastateltavat pitivät parhaimpina paikallisia, lukijoita kiinnostavia uutisia. Hyvä wap-uutinen on tiivis sähkeutinen. Wapin uutissisällöissä on olennaista paitsi lyhyys myös ajankohtaisuus ja kuvaava otsikointi.</p> <p>Wap-uutispalveluissa lehtien oman uutistuotannon ja STT:n tuotannon suhde vaihteli paljonkin lehdittäin. Samaa uutisaihetta saatettiin wap-palvelussa seurata useassa eri uutisessa päivän mittaan.</p>	
Asiasanat Wap, sanomalehti, digitalisoituminen, toimitustyö, uutispalvelu, monikanavajulkaiseminen	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto / Tourulan kirjasto	
Muita tietoja	

Sisällysluettelo

Johdanto	1
1 Tutkimusmateriaali ja -menetelmät	3
2 Sanomalehti ja digitalisoitumisen haaste	5
3 Wap	11
3.1 Wap tiedonsiirron uutena välineenä	11
3.2 Wapin erityispiirteet julkaisukanavana	13
3.3 Journalistinen sisältö wap-palvelimissa	17
3.4 Sähkeutinen wap-palvelun sisältönä	19
4 Sanomalehtien tarjoamat wap-palvelut	23
5 Arena Partners -katsaus	26
5.1 Wap-palvelujen aloittamisen syyt ja kohderyhmät	27
5.2 Wap-uutispalvelujen kehittyminen	31
5.3 Päivittäminen ja verkkotoimitus	35
5.4 Uutistoimittaja ja uudet välineet	38
5.5 Millainen on hyvä uutinen wapissa julkaistavaksi?	41
5.6 Yhteenveto	42
6 Toimittajien haastattelut	43
6.1 Tiedot lehden wap-palvelusta	44
6.2 Wap-palvelun vaikutus toimittajan työhön	47
6.3 Syyt wap-palvelun aloittamiseen	48
6.4 Uutiset wapissa	50
6.5 Wap-palvelun hyvät ja huonot puolet	52
6.6 Yhteenveto	54
7 Lehtikatsaukset	55
7.1 Keskipohjanmaa	59
7.1.1 Maakunta	62
7.1.2 Kotimaa	62
7.1.3 Ulkomaat	64
7.1.4 Urheilu	64
7.1.5 Talous	65
7.1.6 Kulttuuri	66
7.2 Kaleva	67
7.2.1 Oulu ja seutu	68
7.2.2 Pohjois-Suomi	68

7.2.3	Ulkomaat	69
7.2.4	Talous	70
7.2.5	Kulttuuri	72
7.2.6	Kotimaa	72
7.2.7	Urheilu	73
7.3	Keskisuomalainen	74
7.3.1	Kotimaa	74
7.3.2	Talous	75
7.3.3	Keski-Suomi	76
7.3.4	Viihde	76
7.3.5	Ulkomaat	77
7.3.6	Urheilu	78
7.4	Vasabladet	78
7.5	Pohjalainen	79
7.5.1	Paikalliset	80
7.5.2	Kotimaa	80
7.5.3	Ulkomaat	80
7.5.4	Talous	81
7.5.5	Urheilu	81
7.6	Ilkka	82
7.6.1	Etelä-Pohjanmaa	83
7.6.2	Kotimaa	83
7.6.3	Ulkomaat	84
7.6.4	Talous	84
7.6.5	Viihde	85
7.6.6	Urheilu	85
7.7	Yhteenveto	85
8	Wap ja uutisoinnin muutos	88
	Lähteet	92
	Liitteet	95

Johdanto

Viestintä on siirtynyt digitaaliseen aikaan. Tieto kulkee erilaisissa tietoverkoissa nollina ja ykkösinä. Myös sanomalehdet ovat joutuneet reagoimaan tähän muutokseen. Tällä hetkellä useimmilla lehdillä on verkkolehti, mutta 1990-luvun lopulla sisältöä ryhdyttiin tuottamaan myös erilaisiin wap-päätelaitteisiin.

Wap on uutta tiedonsiirron tekniikkaa. Se on standardi, joka mahdollistaa matkapuhelinten kytkemisen internetverkkoon. Wap-tekniikan käyttöönotto liittyy yleiseen viestintäkulttuurin kehitykseen. Sanomalehdet joutuvat vastaamaan uusiin haasteisiin, jotta lukijoita riittäisi. Yleinen kanta vaikuttaa olevan, että pelkkä paperilehti ei enää riitä lukijoiden palvelemiseen. Perinteinen sanomalehti säilyy kuitenkin lehtitalojen tärkeimpänä tuotteena vielä kauan. Erilaiset sähköiset uutispalvelut tuovat uusia lukijoiden palvelumuotoja.

Wap-palvelun tavoitteena on saada lehdille myös uusia lukijasukupolvia. Lehtien tilaajamäärät ovat viime vuosina vähentyneet, ja tämä vähennys on vaikuttanut enemmänkin pysyvältä kuin ohimenevältä ilmiöltä.

Pro graduni keskeinen tutkimusongelma on, muuttaako wap uutisointia lehtitaloissa. Tutkin, miten wap-uutisointi vaikuttaa sanomalehtitoimitusten toimintakäytäntöihin ja millaisia wap-palvelujen uutisisällöt ovat. Tutkimuksessani tarkastelun kohteena ovat kehitysyhtiö Arena Partners Oy:ssä mukana olevat seitsemän maakuntalehteä.

Selvitän myös, miten sanomalehdet pyrkivät hyötymään uudesta palvelusta. Tutkin, miltä palvelut näyttävät lehtien wap-palvelusta vastaavien ja toimittajien näkökulmasta. Kuinka uuteen teknologiaan suhtaudutaan? Wap-palvelusta vastaavat henkilöt ovat olleet kehittelemässä palveluja nykyiseen suuntaan, tavalliset toimittajat puolestaan tekevät arkisen perustyön eli hankkivat uutisaineistoa ja kirjoittavat uutisia.

Pro graduni teoriaosassa pohdin haasteita, joita digitalisoituminen ja erityisesti wap sanomalehdille tarjoaa. Arena partners -lehtiä tarkasteleva tutkimukseni koostuu kolmesta osasta. Ensimmäinen osa sisältää kaikkien seitsemän lehden

wap-palvelusta vastaavien henkilöiden haastattelut. Tutkimukseni toisessa osassa olen haastatellut kolmea Kalevan ja kolmea Keski-suomalaisen toimitajaa. Olen tutkinut, mitä toimittajat ajattelevat wapista ja miten se näkyy heidän työssään. Kolmannessa osassa tutkin, millaisia uutisia Arena Partners -lehdet laittavat wap-uutispalveluihinsa ja kuinka ne poikkeavat lehdessä julkaistusta uutisista. Vertaan lehdissä ja wapissa julkaistujen uutisten määriä ja sisältöä.

Mielestäni sanomalehtien wap-palvelujen tutkimus on tärkeää, sillä uutisten tekeminen uusiin julkaisukanaviin on tullut osaksi toimitustyötä. Tutkimusta wapin vaikutuksesta toimitustyöhön voidaan käyttää pohjana, kun mietitään, kuinka työtapoja ja wap-journalismia olisi tarpeen kehittää. Toimituksissa työskentelevien henkilöiden asenteiden tutkiminen liittyy tiiviisti tutkimusongelmaan, kuten myös se, miten lehdet pyrkivät hyötymään uudesta palvelusta. Asenteet ja taloudellisen hyödyn tavoittelu vaikuttavat uuden tekniikan käyttöönottoon, joten ne ovat nähdäkseni eräitä keskeisiä syitä muutokseen. Ne myös vaikuttavat siihen, mihin suuntaan tilanne tulevaisuudessa kehittyy.

Tutkimus käsittelee vuoden 2001 syksyn ja 2002 kevään tilannetta. Palveluja muokataan koko ajan. Tuloksista saa kuitenkin käsityksen siitä, millaisia palveluja lehdet ovat wapissa tutkimusajankohtana tarjonneet.

Wap ei näytä tutkimushetkellä vaikuttaneen tavallisen sanomalehtitoimittajan arkeen paljonkaan. Sen sijaan toimituksiin tuntuu muodostuneen ikään kuin uusi ammattiryhmä, joka työstää edelleen toimittajien tekemiä juttuja. Wap-palveluja kehittävien tavoitteena on kuitenkin, että jatkossa toimittajat työstäisivät itse juttunsa wapiin heti juttukeikalta palattuaan.

Wapin uutisisällöissä on olennaista lyhyys, ajankohtaisuus ja kuvaava otsikointi. Wap on sähköuutisia julkaiseva väline, joten hyvä wap-uutinen on tiivis sähköuutinen.

Tutkimukseni loppuun olen liittänyt lyhyen sanaston, josta löytyvät selitykset työssäni esiintyville teknisille termeille (liite 1).

1 Tutkimusmateriaali ja -menetelmät

Tutkimusosiossa tarkastelen seitsemää kehitysyhtiö Arena Partners Oy:ssä mukana olevaa lehteä. Lehdet ovat Kaleva, Keskisuomalainen, Keskipohjanmaa, Vasabladet, Savon Sanomat, Pohjalainen ja Ilkka. Arena Partners Oy kehittää liiketoimintamalleja ja teknisiä alustoja, joiden pohjalta lehdet voivat toteuttaa omat verkko- ja mobiilipalvelunsa.

Tutkin uutisjournalismin muutosta tarkastelemalla edellä mainittujen seitsemän maakuntalehden wap-uutispalveluja. Tutkin, millä tavalla uusi palvelumuoto on vaikuttanut uutisten tuottamiseen. Tutkimukseni ensimmäisessä osassa minulla on tutkimusmateriaalina Arena Partners -lehtien wap-palveluista vastaavien haastattelut. Haastattelin heitä puhelimitse loka- ja marraskuussa 2001. Kalevan haastattelu toteutettiin lehden edustajan toivomuksesta sähköpostitse. Mobiilivastaavia haastattelemalla olen pyrkinyt selvittämään, miten lehdet ovat järjestäneet wap-uutistuotantonsa sekä miten ja miksi on päädytty valittuihin ratkaisuihin. Halusin tietää myös lehtien edustajien ajatuksia palvelun tulevaisuudesta. Haastattelukysymykset ovat liitteenä (liite 2).

Tutkimuksen toista osaa varten olen haastatellut Kalevassa ja Keskisuomalaisessa kolmea normaalissa uutistyydessä olevaa toimittajaa. Pyrkimykseni oli selvittää, miltä uudet uutisvälityskanavat heistä vaikuttavat. Halusin myös tietää, onko wapin tulo vaikuttanut heidän työhönsä.

Toimittajahaastatteluja varten haastattelin toimittajia Kalevassa ja Keskisuomalaisessa, jotka eivät poikkea radikaalisti muista Arena Partners -yhteistyössä olevista lehdistä. Tutkimuskohteiksi ne sopivat siinä mielessä, että ne aloittivat wap-uutispalvelunsa eri aikoihin: Keskisuomalainen puoli vuotta Kalevaa aikaisemmin. Haastateltavat toimittajat on valittu satunnaisesti: haastateltaviksi päätyi sellaisia henkilöitä, joilla oli haastattelupäivinä aikaa vastata kysymyksiin. Valintakriteerinä oli lisäksi se, että halusin haastatella toimittajia, jotka eivät ole työskennelleet internettoimitukselle. Lisäksi toiveena oli, että toimittajat olisivat lehtien eri osastoilta, kuten talous-, kotimaa- tai kulttuuriosastoilta. Haastattelut tein lehtien toimituksissa helmi- ja maaliskuussa 2002. Haastattelurunko on liitteenä (liite 3).

Kolmantena tutkimusmateriaalina minulla on kuuden Arena Partners -yhteistyössä olevan lehden wapissa julkaistut uutiset yhden päivän, 27.11.2001, ajalta. Lehdistä lähetettiin wap-palveluissa jaossa olleet uutiset minulle sähköpostitse. Savon Sanomien uutiset hain itse lehden verkkosivuilta. Savon Sanomat jäi kuitenkin pois tarkastelusta, koska keräämäni wap-uutismateriaali tuhoutui tietokoneongelman vuoksi.

Lisäksi kartoitin 27. ja 28.11. paperilehdissä olleet uutiset, koska wapissa tiistaina julkaistu uutinen oli useimmissa lehdissä mahdollisuus lukea lehdestä vasta seuraavana päivänä. Vertaan wap-uutisia saman ja seuraavan päivän paperilehtien uutistarjontaan. Tutkimani lehdet lähettivät minulle paperilehdet postitse.

Sama uutinen saa wapissa ja sanomalehdessä erilaisen ilmaisumuodon. Vertailen kahdessa eri julkaisukanavassa julkaistuja uutisia ja sitä, millaisia uutisia näissä välineissä on julkaistu. Tutkin uutisten kokonaisuutta, otsikkoa ja tekstiä. Onko uutinen toisessa välineessä lyhyempi vai pitempi? Mitä uutisia löytyy vain toisesta välineestä?

Mielestäni näin laajan materiaalin mukaan otto on perusteltua, sillä pystyn valottamaan aiheitani useasta suunnasta. Toimittajien näkemykset poikkeavat wap-palvelun teknisestä toteutuksesta vastaavien henkilöiden näkemyksistä.

2 Sanomalehti ja digitalisoitumisen haaste

Uutisten levittämisen tavat ovat muuttuneet vuosisatojen aikana. Painotaidon kehittyminen mahdollisti sanomalehden. Sähköisen lennättimen avulla voitiin 1800-luvulla levittää reaaliaikaisia uutisia pitkienkin matkojen päähän. Radion ja television keksimisen jälkeen pystyttiin uutisissa käyttämään liikkuvaa kuvaa ja ääntä. Internet puolestaan mahdollistaa tekstin, äänen ja kuvan levittämisen, mutta myös interaktiivisuuden. (Pavlik 2001, 203.)

Digitalisoituminen on uusi muutoksenteekijä journalismissa. 1900-luku voidaan jakaa tekniikan kehityksen mukaan mekaanisen, sähköisen ja digitaalisen toisintamisen aikakausiin (Kallioniemi & Salmi, 23). Digitaalisen, tietotekniikkaan pohjautuvan tekniikan tulo on näkynyt suomalaisessa mediassa voimakkaasti 1990-luvulta lähtien. Lukijoista kilpailevat enenevässä määrin uudet viestintävälineet, joista keskeisimpänä on totuttu pitämään internetiä.

Nils Enlund määritteli vuonna 1993 *Elektroninen sanomalehti – ongelmat ja tutkimustarpeet* raportissaan seuraavat muutostrendit, joiden hän uskoi vaikuttavan sanomalehtien asemaan ja sanomalehtijulkaisemisen reunaehtoihin (Enlund 1993, 4).

- 1) Kilpailu lisääntyy.
- 2) Lukutottumukset muuttuvat.
- 3) Tietokonelukutaito yleistyy.
- 4) Tietotekniikka standardisoituu ja kevenee.
- 5) Uudet elektroniset kuluttajatuotteet (tietokonepelit, CD-ROM, CD-I, PhotoCD, jne.) tuovat markkinoille multimedia- ja hypermedia-viihdetuotteita, jotka edistävät television, tietokoneen, audiotekniikan ja tiedonsiirtotekniikan sulautumista.
- 6) Sanomalehtien tiedonkäsittely tietokoneistuu.

Raportin julkaisemisen jälkeen sanomalehtien toiminta on tietokoneistunut nopeasti, tästä esimerkkinä digitaalikuvaan siirtyminen.

Digitaalisuuden tuloon liittyvät maailmanlaajuiset informaatiokannat, interaktiivisuus, erilaiset multimediaa hyödyntävät sisällöt ja erilaisia tarpeita varten muokattava uutisisältö (Pavlik 2001, XI).

Tekniikan kehittyessä uutisvälityksen nopeus on koko ajan kasvanut. Teknologia on muuttanut uutisoinnin prosessia ja käsitystä siitä, mistä uutinen koostuu. Käsitykseen uutisesta on aina vaikuttanut sen välittämiseen käytetty mekanismi. Teknologia vaikuttaa journalismin käytössä olevien välineiden lisäksi myös uutisten sisältöön ja vastaanottajiin. (Cukier 2000).

Uutistarjonta on muuttunut teknisten keksintöjen myötä hajanaisemmaksi. Cukierin mielestä erilaisiin mobiilipäätteisiin välitettävät uutisotsikot ja lyhyet uutispätkät korvaavat pitkät ja ajatuksekkaita uutistapahtumien käsittelyt. (Cukier 2000.) Itse en olisi kuitenkaan yhtä pessimistinen. Uutisten pituus ja niiden tekemiseen käytetty ajatustyö on vaihdellut runsaasti jo ennen internetiä ja matkapuhelimia. Tarjonnan kasvaminen ei välttämättä tarkoita sisällöttömyyden lisäämistä samassa suhteessa.

Cukierin näkemys tekniikan vaikutuksesta journalismiin on pessimistinen: hän uskoo, että journalismin taso heikkenee (Cukier 2000). On huomattava, että artikkelin näkökulma journalismiin on tekniikkakeskeinen. Cukier ei pelkää käsitteä tekniikan vaikutuksia journalismiin vaan myös tekniikasta kirjoittamista. Lisäksi Cukier tarkastelee tiedonvälistystä yhdysvaltalaisesta näkökulmasta. Hän puhuu rocktähtijournalisteista, jotka ansaitsevat yhtä paljon kuin muusikkokollegansa. Suomenkin oloihin sopii huomio siitä, kuinka journalismi on muuttunut ”kuluttajien” käyttämäksi ”sisällöksi”. (Cukier 2000.) Wap on tšekäläisessä keskustelussa näyttäytynyt todellakin uusimpana teknologisenä laitteena, johon eri tahot tuottavat sisältöä, tarkoittipa se sitten uutisia tai uusia soittoäänä.

Enlund toteaa seuraavaa: ”Pelkkä kehityksen seuraaminen ei [...] riitä. Sanomalehtien on lähdettävä mukaan kehittämään sähköisiä palveluja ja tuotteita, ensisijaisesti painettujen tuotteiden tueksi” (Enlund 1993, 1). Ellei elektronisten viestimien kehitystä seurata, sanomalehdet voivat menettää nuoria lukijoita sähköisille uutis- ja ilmoituspalveluille (ibid.).

Suomessa sanomalehdellä on perinteisesti ollut vahva asema uutisten välittäjänä. Uutiset on totuttu lukemaan kotiinkannetusta sanomalehdestä. Lisäksi sanomalehdet ovat pysytelleet tekniikan kehityksessä mukana. Lehdille on tehty hyvinkin kehittyneitä verkkolehtiä, joiden sisältö ei enää ole yksi yhteen paperilehden kanssa. Verkkolehdistä on myös paljon sellaista sisältöä, jota sanomalehdessä ei olisi mahdollista toteuttaa. Sanomalehdet kilpailevat uusien viestintävälineiden kanssa varsinkin nuorten lukijoiden huomiosta. Lukijoiden lisäksi lehdille on tärkeää houkuttaa ilmoittajat lehtien palstoille. Nettilehtien kanssa samoista lukijoista kilpailevat erilaiset portaalit, kuten Microsoftin MSN.

Sanomalehdet voivat menettää merkitystään nopeasti vanhenevan tiedon, kuten osakekurssien ja urheilutulosten, julkaisijana. Nämä tiedot voivat vähitellen hävitä lehtien sivuilta ja siirtyä sähköisiin välineisiin. (Kuusisto & Sirkkunen 1999, 113 lainaten Picard 1997.) Toistaiseksi tällaista muutosta ei näytä tapahtuneen, vaikka esimerkiksi tuoreet pörssikurssit ovat saatavilla lehden lisäksi vaikkapa teksti-tv:stä tai internetistä. Ennen kuin nopeasti vanheneva tieto poistuu lehdistä, tiedon on oltava helposti kaikkien sitä tarvitsevien saatavilla ilman paperilehteäkin. Silloin pörssikurssi- ja urheilutulospalstat menettävät merkitystään lehdissä, ja lehtien kannattaa keskittyä syvällisempään asioiden käsittelyyn.

Journalistit eivät ota käyttöön uusia teknisiä välineitä pelkästään sen vuoksi, että ne ovat olemassa. Tärkeässä roolissa on taloudellinen ajattelu. Paljon uusien välineiden käyttöönottoon vaikuttavat myös toimittajien asenteet. (Heinonen 1999, 25.)

Teknologian ja journalismin suhde ei ole yksivivainen, vaan teknologia ja journalismi elävät symbioottisessa suhteessa vaikuttaen toinen toisensa kehitykseen. Lehtitalot käyttävät suuria summia erilaisiin kehitysprojekteihin. (Ibid.)

John V. Pavlik pitää kirjassaan *Journalism and New Media* digitaalisesti kerätävään ja käytettävään tietoon siirtymisen aiheuttamaa journalismin muutosta yhtä merkittävänä kuin pennilehdistön syntyä 1800-luvun puolivälissä (Pavlik 2001, XI).

Sanomalehden asema päivittäisessä uutisvälityksessä on muuttunut. Pavlik huomauttaa: ”Analogisen median aikana uutistarina julkaistiin sanomalehdessä tai siitä kerrottiin televisiouutisissa. Sen jälkeen uutinen mahdollisesti päivitettiin seuraavana päivänä. Nykyään uutiset ovat jatkuvassa muutoksen tilassa. Päivityksiä tehdään jatkuvasti” (Pavlik 2001, XIV). Maailmanlaajuinen tietoverkko toi sanomalehdille uusia haasteita muun muassa interaktiivisuuteen ja reaaliaikaisuuteen.

Sanomalehdet voivat päivittää uutisiaan verkkosivuillaan tai wap-uutispalveluissaan. Toisaalta radio- ja televisiouutisetkin ovat laajentuneet verkkoon ja matkapuhelimiin. Televisiouutiset voivat tarjota esimerkiksi tekstiviesti- tai wap-uutispalvelua.

Keskustelu journalismin muutoksesta on viime aikoina ollut melko paljon keskustelua internetin vaikutuksesta journalismiin. Pavlikin mielestä internet on kuitenkin vain perustavanlaatuisen, jo puoli vuosisataa meneillään olleen teknologisen muutoksen tuote tai oire. Internetissä vain kristalisoituu telekommunikaation, tietokoneistumisen ja perinteisen median yhdistyminen. (Pavlik 2001, XII.)

Uutissisältöjen digitalisoitumisella näyttää olevan vaikutusta myös journalismin yleisösuhteeseen. Vertikaalisen, yksisuuntaisen tiedonvälityksen sijasta journalistisessa online-julkaisuissa voi olla interaktiivista kommunikaatiota toimittajien ja heidän yleisönsä välillä. Myös horisontaalinen kommunikaatio yleisön jäsenten välillä on mahdollista. (Södergård 2001, 26.) Yleisön jäsenten välisestä kommunikaatiosta käyvät esimerkkinä monien lehtien internetissä toimivat keskustelupalstat, jotka lehdissä voivat toimia myös uutisideoinnin apuna. Keskustelupalstoilta toimittajat voivat kerätä myös yleisön mielipiteitä omiin juttuihinsa.

Tekniikka tarjoaa toimittajalle uusia mahdollisuuksia tiedon keräämiseen ja joko päiväiseen työhön. Keskustelupalstojen lisäksi internetin tietokannat ovat tulleet juttuideoinnin ja tiedonhankinnan avuksi. Sähköpostilla toimittaja voi laittaa juttunsa tarkastettavaksi haastateltavilleen nopeasti. Tällöin myös palautteen saaminen on nopeaa. Kannettavat tietokoneet ja muu mobiilitekniikka mahdollistavat kuva- ja äänimateriaalin keräämisen multimediauutisten teke-

mistä varten ja uutisten kirjoittamisen suoraan tapahtumapaikalta, minkä jälkeen uutiset voidaan lähettää toimitukseen (Stevens 2002 ja Truitt 2002).

Lisäksi uusi tekniikka mahdollistaa uudenlaisen tavan tehdä muistiinpanoja. Pavlik kirjoittaa tekniikasta, joka voi tulevaisuudessa mahdollistaa muistiinpanojen tekemisen erikoiskynällä sähköiselle ruudulle. Tietokone pystyy tulkitsemaan päätelaitteeseen kirjoitetun tekstin, jolloin valmis teksti on suoraan käytettävissä lehtijutun kirjoittamisessa. (Pavlik 2001, 52.) Tällöin haastattelussa voitaisiin jo kirjoittaa tekstiä, jota on mahdollista käyttää valmiissa lehtijutussa. Tiedonkeruu ja kirjoitusvaihe yhdistyisivät.

Tekniikan käyttötavat voi jakaa kolmeen osaan. Ensinnäkin uuden tekniikan käyttäminen näkyy yleisölle tarjottavan sisällön muuttumisena: uutiseen tulee mukaan videokuvaa tai ääntä. Toisaalta tekniikka voi helpottaa tai muuttaa perinteisen toimittajantyön rutiineja. Lopullinen uutinen lehdessä ei poikkea ulkoisesti millään tavalla perinteisellä tekniikalla tehdystä uutisesta. Lukijan ei tarvitse tietää, millaista digitaalitekniikkaa jutun kirjoittamisessa on käytetty hyväksi. Kolmanneksi tekniikka tarjoaa uutissisällölle uusia jakelukanavia, kuten radion, television, internetin tai wapin.

Toimittajien käyttämä tekniikka voi olla vaikka kuinka hienoa, mutta loppujen lopuksi he tekevät työtään ja uutisia lehden lukijoille, radion kuuntelijoille ja television katselijoille. Tärkeintä on tehty uutinen, eikä suinkaan työhön käytetyt välineet.

Vaarana on, että uudet levityskanavat nähdään lehtitaloissa vain uutena säästövälineenä, ja samaa uutissisältöä kierrätetään aina vain uudestaan. Tällainen näkemys ei ole hyväksi journalismille ja pitkän päälle se on haitaksi myös liiketoiminnalle. Monimediajournalismi pitäisi nähdä mahdollisuutena parantaa journalismia käyttämällä eri medioiden keinoja hyväksi. (Södergård 2001, 27.)

Luottamus yleisön ja median välillä on tärkeää. 1900-luvun lopulta lähtien tämä luottamus on ollut Yhdysvalloissa laskussa. Uutta mediaa on mahdollista pitää yhtenä osasyynä tähän. (Pavlik 2001, 125.)

Jotkut ovat väittäneet (ehkä oikeutetusti), että uusi media ja erityisesti online-journalismi ovat osa ongelmaa. [---] Reaaliaikaisen journalismin merkityksen kasvu on vaikuttanut myös online-uutisoinnin epätarkkuuteen. Jotkut ovat väittäneet, että nopeus on tarkkuuden vihollinen. (Pavlik 2001, 126, suomennos MM.)

Online-uutispalveluissa olevat virheelliset ja myöhemmin korjattavat uutiset voivat horjuttaa myös itse päämedian, esimerkiksi sanomalehden luotettavuutta. Pavlik ei kuitenkaan näe mitään syytä, miksi online-journalistit eivät pystyisi tarkkuuteen uutistuotannossaan samalla tavoin kuin muutkin toimittajat (ibid.).

Pavlikin näkemys uuden journalismin mahdollisuuksista vaikuttaa yltiöpositiiviselta. Hän pitää väistämättömänä, että vanhojen journalististen organisaatioiden pitää ottaa huomioon uusi, yleisö mukaanottava, interaktiivinen toimintakulttuuri. Pavlik pitää tätä journalismin säilymisen ja demokratian toimivuuden kannalta välttämättömänä. Yleisöstä on tullut viestintäprosessin aktiivinen toimija, eikä tiedonvälitys ole enää muutamien suurten organisaatioiden hallussa. (Pavlik 2001, 136.) Pavlik kuitenkin huomauttaa, että internetin tullessa olennaiseksi osaksi poliittista kommunikaatiota yleisöllä on oltava pääsy internetiin (Pavlik 2001, 143).

3 Wap

3.1 Wap tiedonsiirron uutena välineenä

Internetin jälkeen lehtimaailmassa on ryhdytty käyttämään hyväksi jälleen uutta tekniikkaa, wap-teknologiaa. Lehtitalot ovat ryhtyneet kilpailemaan muiden sisällöntuottajien kanssa tarjoamalla palveluja mobiilipäätteisiin. Se on luonnollista, koska lehdillä on sisältö valmiina. Niillä on omat tiedonhankinta- ja kirjoitusrutiininsa sekä yhteydet tietotoimistoihin. Lehtien tarjoamia palveluja voivat olla muun muassa tekstiviesteinä lähetettävät lyhyet tai wap-puhelimiin tarjotut pitemmät uutiset. Tutkimuksessani keskityn jälkimmäisiin.

Tässä luvussa jatkan teknologian journalismille aiheuttamien muutosten pohdintaa. Tällä kertaa keskityn wap-uutisoinnin ja wap-uutispalvelujen asemaan muutoksessa.

Lyhyesti wapin voi selittää esimerkiksi seuraavalla tavalla.

WAP (Wireless Application Protocol) on avoin, maailmanlaajuinen standardi matkapuhelinpalveluihin, ja se mahdollistaa matkapuhelimien kytkemisen Internet-verkkoon. WAP mahdollistaa reaaliaikaiset, interaktiiviset matkapuhelinpalvelut älypuhelimiin ja kommunikaattoreihin. (Huhtamäki ja Virtanen 2000, 17.)

Wapia voi käyttää matkapuhelimilla, kämmentietokoneilla tai muilla vastaavilla laitteilla, jotka on varustettu tarvittavalla tekniikalla. Yhteisnimikkeenä näistä laitteista käytetään termiä mobiilipäätte.

Huolimatta kovista odotuksista wap-teknologiasta ei tullut odotetun kaltaista suurta menestystä, ja vielä keväällä 2002 tarjolla olleet wap-palvelut eivät saaneet kovin mairittelevaa arviota Mikro-PC-lehden mobiiliportaalitestissä.

Matkapuhelinoperaattorit ovat joukolla puhaltamassa henkeä wap-toimistoihin, mutta monet wap-portaalit ja -palvelut pullistelevat kuolleita

sieluja. Liittyminen on hankalaa, käyttö mutkikasta ja tekniikka oikukasta. (Poropudas 2002, 50.)

Tästä syystä lehtien tarjoamien wap-pohjaisten uutispalvelujen asemakaan ei ole vielä vakiintunut.

Ongelmat ovat lisäksi puhelujen kalliissa hinnoissa. Operaattorit hyötyvät, mutta sisällöntuottajat kadottivat intonsa. (Poropudas 2002, 52.)

Ongelmia on aiheuttanut myös ennakko-odotusten ja todellisuuden välinen ristiriita. Wap-teknologia ei tuonutkaan internetiä matkapuhelimeen, kuten luvattiin, vaan palvelut olivat ja ovat karkeatekoisia ja kalliita. Lisäksi yhteydet eivät ole olleet tarpeeksi nopeita ja varmoja, vaan tietojen latautumista joutuu odottelemaan. (Tolonen 2000, 52.) Käyttäjiä ei varmaankaan lisää sekään, että lähes kaikkiin palveluihin täytyy erikseen rekisteröityä ja niiden käyttäminen vaatii mobiilipäätteeseen laitettavia asetuksia. Wap-päätteisiin ei mahdu kovin monen palvelun asetuksia.

Wap lanseerattiin 30.6.1999 suurella kohulla ja sen menestymiseen liittyi suuria odotuksia. Ihmiset eivät kuitenkaan ostaneet wap-matkapuhelimia valmistajien ja kauppiaiden toivomaan tahtiin. Yhtenä ongelmana oli varmasti tarjottujen palvelujen vähäinen määrä ja niiden käytöstä koituvat kovat kustannukset. Wap-palvelut olivat alusta asti varsin kalliita: kaksi viidentoista minuutin wap-puhelua päivässä maksoi vuonna 2000 tuhat markkaa kuukaudessa (Tolonen 2000, 52).

Wap-tekniikan kehittelystä vastaa Nokian, Ericssonin, Motorolan ja Phone.comin vuonna 1997 perustama WAP Forum, jossa oli jäseniä vuoden 2000 lopussa noin kaksi sataa. WAP Forumin tarkoituksena on tuoda internetpalvelujen sisältö matkapuhelinten ja muiden langattomien päätteiden saataville ja luoda koko maailman kattava protokolla langattomille laitteille. (Huhtamäki ja Virtanen 2000, 36.) ”WAPin tarkoituksena on yhdistää kaksi nopeasti kasvavaa teknologiaa, matkapuhelimet ja Internet” (Huhtamäki ja Virtanen 2000, 40). Wap ei kuitenkaan mahdollistanut verkkosivujen sisällön suoraa siirtämistä mobiilipäätteisiin. Palikkagrafiikoineen ja piipitysäänineen wap-päätteet tuovat mieleen varhaiset kotitietokoneet kelmeänvihreine näyttöineen.

Wapia on arvosteltu runsaasti myös WAP Forumin jäsenten keskuudessa. Wap on julistettu kuolleeksi tai pelkäksi siirtymävaiheen ratkaisuksi. (Schwartz & Briody 2000.) Osa wapin ongelmista liittyy sisältöön. Vaikka wap-puhelimien näyttöön voisi saada aika pitkiä tekstejä, käytännössä tekstin määrä on hyvin rajoitettua, koska pieneltä näytöltä lukeminen ei ole miellyttävää. Yleensä uutiset ovat muutaman ruudun mittaisia. Tulossa olevat nopeammat verkot, kuten gprs, EDGE (Enhanced Data For GSM Evolution) ja UMTS (Universal Mobile Telecommunication System), mahdollistavat palvelujen kehittämisen. Ei ole kuitenkaan varmaa, kuinka mediakonsernit voivat tai haluavat ottaa uudet standardit käyttöönsä. Jos wap tuo riittävästi rahaa, rohkeutta ei välttämättä riitä uusien standardien kokeilemiseen. Wapin tulevaisuus rahallisen tuotonkin kannalta on vielä epäselvä.

Wapin tulevaisuus ei vaikuta kuitenkaan aivan lohduttomalta. Jo vuonna 2000 julkistettu versio 1.2.1 toi mukanaan Push-ominaisuuden, joka lisää wap-palvelujen käyttöominaisuuksia valtavasti. Kaikki puhelimet eivät tätä ominaisuutta tue. (Poropudas 2002, 52.)

Push-ominaisuuden avulla wap-päätelaitteeseen voidaan lähettää uutisia asiakasta kiinnostavista maailmantapahtumista. Tällöin puhelimen omistajan ei tarvitse itse mennä wap-palveluun hakemaan esimerkiksi pörssiyhtiöitä koskevia uutisia. Periaate on hieman samanlainen kuin sähköpostipalveluissa.

Wap tulee todennäköisesti säilymään myös 3G-verkkojen aloittamisen jälkeen. Wapia tarvitaan sovittamaan data verkkojen ja päätelaitteiden mukaiseksi. (Poropudas 2002, 52.)

3.2 Wapin erityispiirteet julkaisukanavana

Wap-journalismissa on kyse monimediallisuudesta. Yksi sanomalehti voi tuottaa uutisisältöä eri julkaisukanaviin, kuten internetiin, wapiin ja tietysti perinteiseen sanomalehteen.

Usean jakelukanavan käyttö lisää toimitusten työmäärää, sillä uutiset täytyy myös toimittaa jokaiselle kanavalle sopivaan muotoon. Paljon korostetaan sitä, että internetissä tai wapissa ei riitä, että sinne siirretään sisältö suoraan sanomalehdestä, vaan uuden teknisen välineen erityispiirteet pitää ottaa huomioon. Internetin ilmaisullisia tehokeinoja kannattaa käyttää hyväksi. Multimedia ja hypermedia tuovat journalismiin jotain sisällöllisesti uutta.

Uudesta mediasta käytävä keskustelu vaikuttaa keskittyvän melko pitkälle internetin tarjoamien mahdollisuuksien ympärille. Pavlik esittelee teknisiä innovaatioita, joilla uutisointia voidaan kehittää parempaan tai perinteisestä uutisoinnista eroavaan suuntaan. Internetin ohella näihin välineisiin kuuluvat erilaiset kuvan ja äänen keräämiseen liittyvät välineet. Kuvaa on esimerkiksi mahdollista saada 360 asteen alueelta. (Pavlik 2001, 7-10)

Tähän keskusteluun liittyen uutisjournalismi wapissa näyttää kovin vanhakantaiselta. Wapissa uutta ei ole kuin tekniikka, jolla uutisia välitetään. Uutisten sisältö ei ole kovinkaan paljon muuttunut. Wap ei ole tuonut internetiä matkapuhelimeen, joten tarjottavat mobiiliuutispalvelut ovat tekstipohjaisia. Myöskään hypermediaan liittyviä linkkejä toisiin teksteihin ei ole käytetty.

Wapia ei ole alun perin kehitelty journalistiseen käyttöön. Se on teknologinen kehelmä, johon voi liittää myös journalistisia sisältöjä. Journalistisen sisällön toissijaisuus näkyy hyvin siinä, kuinka wap-palveluja tarjoavat teleoperaattorit ja muut vastaavat sisällyttävät uutiset yhdeksi viihteen osa-alueeksi. Uutisia ei myydä hyvällä sisällöllä vaan ajan hermolla olemisella: myös meidän palveluamme käyttämällä voit tietää, mitä maailmassa tapahtuu.

Wapiin tarjottavia uutispalveluja ei uutta mediaa ja online-journalismia käsittelevissä kirjoissa välttämättä mainita monellakaan sanalla.

Jim Hall keskittyy pohtimaan kirjassaan *Online Journalism* journalismia internetissä. Wapia hän ei käsittele juuri ollenkaan. Yhdessä kohtaa hän kuitenkin toteaa seuraavasti: ” Toista kehitemää, WML:ää (Wireless Markup Language) käytetään wap-puhelimiin toimitettavien yksinkertaisten yhden virkkeen uutisten tekemiseen” (Jim Hall 2001, 74, suomennos MM).

Tähän on huomautettava, että vaikka uutiset lyhyitä ovatkin, eivät ne sentään yksivirkkeisiä ole. Kirja on julkaistu vuonna 2001, jolloin suomalaiset wap-uutispalvelut julkaisivat huomattavasti pitempiä uutisia, joten tuntuu vaikealta uskoa, että muuallakaan uutiset olisivat niin lyhyitä kuin Hall väittää.

Wap-uutispalvelua ei nykyisessä muodossaan näytetä pitävän kovinkaan tärkeänä tutkimuskohteena. Jos koko wapia edes mainitaan, se on vain nopeasti ohitettava tekninen sivupolku. Tärkeämmät kysymykset koskevat internetiä. Tämä voi johtua juuri wapissa julkaistavien uutisten perinteisestä ilmiasusta.

Cukier puhuu internetissä levitettävien uutisten ajattomuudesta. Radion ja television uutiset ovat lähetyksen jälkeen hävinneet, mutta internetistä tietoa voi etsiä myöhemmin omien tarpeiden mukaan, mutta tietysti vain silloin, jos tietoa on tarjolla ja se on helposti löydettävissä (Cukier 2000). Wap-uutiset eroavat tässä suhteessa internetistä: uutiset voi lukea mobiilipäätteellään, mutta niitä ei voi arkistoida mihinkään. Mahdollisuus wapissa julkaistun aineiston arkistointiin ei ole vielä kovin kehittynyttä. Lehdissä kehitellään koko ajan arkistointia muuttuvien EU-säädösten vuoksi.

Wap-uutisoinnin paikka vaikuttaa olevan uudesta journalismista käytävän keskustelun laitamilla. Wapissa julkaistavat uutiset eivät tarjoa uutistapahtumista loputonta määrää uutta tietoa, ne eivät toimi hypermedian avulla. Wapissa jaossa olevat uutiset ovat hyvin perinteisiä sähkeutisia, tapahtumat kerrotaan mahdollisimman lyhyesti. Wap-uutispalveluissa uutta teknologiaa käytetään vain uutisten jakeluun. Sisältöön tekniikalla ei ole vaikutusta lukuun ottamatta sitä, että uutisten tulisi olla mielellään lyhyitä ja lyhyesti mutta kuvaavasti otsikoituja. Se, mitä uutisen wapissa julkaisemisen jälkeen tapahtuu, onkin toinen asia. Lehti tai verkkolehti voi tarjota samasta uutisesta videokuvaa, taustaa tai muuta oheistietoa.

Wapiin tarjottavissa palveluissa yksi tulevaisuuden suuntaus näyttäisi olevan personointi eli palvelun muokkaaminen asiakkaan omien halujen mukaiseksi. Tällöin uutisten tilaaja voisi ennalta määrätä, millaisia uutisia hän vastaanottaa. Piirre liittyy yleisempään yleisön hajautumisen kehitykseen. Television yksittäiset ohjelmat eivät enää tavoita yhtä suuria yleisöjä kuin aikaisemmin. Katsojat ovat hajautuneet useille kanaville ja seuraavat eri välineitä. Cukierin nä-

kemyksen mukaan aika, jolloin ihmiset luottivat samoihin lähteisiin rakentaessaan maailmankuvaansa, on lopullisesti mennyt. (Cukier 2000.)

Personoinnin hankaluus on se, että uutisten vastaanottaja ei ehkä saa tietoonsa kaikkia niitä uutisia, jotka häntä voisivat kiinnostaa. Palvelun muokkaaminen asiakkaan halujen mukaiseksi karsii osan tarjonnasta pois, ja joskus se saattaa karsia asiakkaan kannalta kiinnostavaakin ainesta.

Hannele Antikainen kirjoittaa tutkimuksessaan *Sanomalehtisisällöt mobiililaitteille - vuoden 2001 tilanne* lehdessä käytössä olevan toimitusjärjestelmän merkityksestä.

Mobiiliuutisten kannalta oleellista on, että uutisten toimitusprosessi on keskeytymätön ja että tärkein työkalu, toimitusjärjestelmä, mahdollistaa uutisten kirjoittamisen myös mobiilimediaan, sillä mobiililaitteet vaativat lyhyitä juttuja lyhyine otsikoineen. Mobiilijulkaisemisen vaatimukset on siis otettava huomioon, kun toimitusjärjestelmää uusitaan. Koska mobiiliuutisten lukijoiden määrä ei voi nousta lähelle paperilehden lukijamääriä tai edes levikkilukuja, on tärkeää, että julkaisemisprosessi on mahdollisimman automaattinen. (Antikainen 2001, 3.)

Toimitusjärjestelmän tulisi olla sellainen, että wap- uutispalvelu ei lisäisi toimittajien työtaakkaa liiaksi. Tämä helpottaisi uuden palvelun sulautumista osaksi päivittäistä työrutiinia.

Wapissa julkaistut uutiset muodostavat kokonaisuuden samalla tavoin kuin päivän lehti tai televisio- tai radiouutislähetys muodostaa kokonaisuuden. Tapani Huovila esittää kirjassaan *Uutinen eri välineissä* näkemyksen, jonka mukaan

Tiedotusvälineet tarjoavat asiasisältönsä vastaanottajalle eräänlaisena ketjuna. Ketju tuo juttujen esittämiseen järjestystä ja pitää mielenkiintoa yllä. Radiossa ja televisiossa ohjelmälähetys on ajassa etenevä juttuketju (Anttikoski 1986 ja Silverstone 1994), sanomalehdessä taas paikassa eli lehden sivuilla etenevä juttuketju. Jotta vastaanottaja saisi kaiken viestin tarjonnasta on hänen seurattava ketju alusta loppuun saakka. Mi-

käli hänen mielenkiintonsa ketjuun loppuu ja siirtyy muualle, häneltä jäävät ketjun myöhemmät jutut vastaanottamatta. (Huovila 2001, 8.)

Minkälainen juttuketju wap-uutisista muodostuu? Lähimpänä vertailukohtana voisi olla teksti-tv, josta Huovila sanoo: ”Teksti-tv irrottautuu television aikasidonnaisuudesta, sillä teksti-tv:n tarjonta on vastaanottajan tarkasteltavana aina, kun kanavalla on muuta lähetystä tai virityskuva” (Huovila 2001, 9). Wap-uutiset ovat puolestaan luettavissa koko ajan. Wap-uutisissa on toistoa samaan tapaan kuin televisio- ja radiouutisissa. Päivän aikana seurataan jotain uutisaihetta, joka voi kehittyä tai olla kehittymättä päivän aikana.

Wap on Huovilan esittämän jaottelun mukaan tilanneuutisia julkaiseva väline. Parhaimmillaan wap-palvelu elää reaaliajassa, uutiset kerrotaan lukijoille mahdollisimman pian sen jälkeen, kun toimittaja on saanut niistä tiedon. (Huovila 1995, 22.)

3.3 Journalistinen sisältö wap-palvelimissa

Wap-järjestelmää ei ole luotu journalistista työtä tai sisältöä varten. Lehtitalot ovat vain ottaneet käyttöön tarjolla olevan teknologian. Sama pätee myös aikaisempiin teknologisiin keksintöihin aina lennättimestä televisioon saakka. Näkisin wapin erona aikaisempiin teknologisiin muutoksiin sen, että se ei näytä varsinaisesti lisäävän journalistisen sisällön nopeutta lennättimen tavoin tai tuovan mukaan uutta ilmaisua kuten televisio tai radio. Edut liittyvät siihen, että lukijoilla on mahdollisuus saada ajantasaista tietoa aina siellä missä ovatkin. Itse uutiset ovat lyhyitä, tiiviitä eikä niissä ole kuvaa tai ääntä.

Wapin kautta käytettävien palvelujen tulee olla sellaisia, joita käyttäjät tarvitsevat, kun he ovat liikkeellä, ja sellaisia, joita he kokevat tarvitsevansa kaiken aikaa. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat muun muassa tietoa liikenteestä, säästä, viihteestä ja ravintoloista tarjoavat palvelut. Toisen ryhmän palveluja on hankalampi listata, koska ne voivat vaihdella runsaastikin. Pörssikurssien voisi ajatella kuuluvan tähän ryhmään. (Arehart ym. 2000, 204.)

Wapiin tarjotuista palveluista suurimmalla osalla ei ole mitään tekemistä uutisoinnin tai journalismin kanssa. Teleoperaattoreiden, kuten Soneran ja Radiolinjan, palvelut tarjoavat käyttäjilleen erilaista viihdettä peleistä aina paikantamispalveluihin. Soneran Sonera Zed -palvelun osana ovat myös uutiset.

Sanoma-WSOY:n 2ndhead.com ja Alma Median Port Alma eivät saa kovin mairittelevaa palautetta Mikro-PC-lehden maaliskuussa 2002 tekemässä mobiiliportaalitestissä.

Sanoma-WSOY:n 2ndhead.comista löytyy Iltasanomien ja Nelosen uutisia - tai oikeastaan ei löydy. Jos ei nyt uutiseksi lasketa sitä, että Niinistö reväytti kesällä reitensä. Uutisten paikalla on vähän ajankohtaisempi STT:n tiedotus siitä, että uutiset ovat tilapäisesti poissa käytöstä. Näistäkö maksaisi 0,15 euroa kappaleelta. (Poropudas 2002, 52.)

Kiitosta testissä saavat oikeastaan vain Kauppalehden palvelut. Arena Partners -lehtien wap-palvelut mainitaan myös, mutta niiden käsittely on kovin epämääräistä. Yhteenvetona lehdessä todetaan, että ”wap on nettiin verrattuna kehitysmää”.

Jotta palvelun tilaaja tosiaan saisi uutiset mahdollisimman tuoreina, wapiin sisältö täytyy päivittää säännöllisesti. Päivittämiskäytännöissä tuntui kuitenkin olevan tutkimushetkellä vielä kehittämisen varaa, sillä jotkut lehdistä laittoivat aamulla uutisia wapiin saman päivän lehdestä.

Uutispalvelujen tarjonta ei ole keskittynyt pelkästään sanomalehtien wap-palveluihin, vaan myös muut yritykset tarjoavat asiakkailleen uutisia. Uutiset voivat olla omaa tuotantoa tai STT:ltä hankittuja.

Kuten myöhemmin tutkimuksessa esitän, wap-uutiset voi karkeasti jakaa kahteen ryhmään suhteessa lehdessä julkaistuihin versioihin. Ensimmäisessä ryhmässä ovat lehtiutista enemmän tai vähemmän lyhyemmät jutut. Toisen ryhmän muodostavat lyhyet uutiset, jotka ovat lähes samassa muodossa kummassakin välineessä. Näihin kuuluvat STT:ltä tulevat uutiset ja lähiseutujen onnettomuusutiset

Wap-uutispalveluista ei ole vielä kokemuksia kovin pitkältä ajalta. Tutkimani Arena Partners -lehdet aloittivat palvelunsa vuosien 2000 ja 2001 aikana. Sanomalehtien mobiilitarjonta on ollut enemmän tai vähemmän kokeiluluon- toista. Tarjolla olevat wap-uutiset ovat alkeellisia, mutta kehitteillä oleva tek- niikka mahdollistaa liikkuvan kuvan ja äänen käytön.

Mobiiliteknologia on kehittynyt nopeaa tahtia, ja jos sanomalehdet aikovat kilpailla muiden sisällöntuottajien kanssa, tarjolla olevat palvelut eivät saa olla muiden vastaavia huonompia. Mikro-PC:n edellä lainatun testin perusteella tä- hän tilanteeseen Arena Partners -lehdet ovat hyvinkin jo päässeet. Jotta palve- luihin käytetyt rahat saataisiin takaisin, pitää yleisölle tarjota palveluja, joita he ovat halukkaita käyttämään.

Uutispalvelut tarjoavat vanhaa tuotetta uudessa paketissa. Sisältö ja ilmaisu ei- vät ole muuttuneet, ne vain lähetetään asiakkaille digitaalisesti uuteen välinee- seen. Siitä, millä tavalla uusien välineiden tuleminen vaikuttaa toimitustyön ta- soon, on monenlaisia käsityksiä. Ullamaija Kivikurun mielestä toimittajan ru- tiinien kasvaessa ilmaisu pelkistyy ja standardisoituu (Perko 2001). Uudet väli- neet vievät toimittajan työajasta koko ajan enemmän aikaa eikä hän ehdi enää paneutua työhönsä kriittisesti. Kiire ja ajanpuute voi johtaa eliittilähteiden li- sääntyvään käyttöön. Toisaalta lehtien täytyy samanaikaisesti tulla lähemmäk- si yleisöä, kirjoittaa tavallista ihmistä kiinnostavista aiheista.

On kuitenkin vielä liian aikaista sanoa, kuinka uudet välineet todella tulevat vaikuttamaan journalismin sisältöön ja käytäntöihin. Paluuta vanhaan ei kui- tenkaan liene odotettavissa. Tekniset sovellukset lisääntyvät ja niitä tullaan käyttämään myös sanomalehdissä samoin kuin aikaisempiakin keksintöjä pai- nokoneesta aina tietokonetaittoon. Perusasia, uutinen, voi tulevaisuudessakin hyvin. Ihmisten tarve tietää ympäröivästä maailmasta säilyy.

3.4 Sähkeutinen wap-palvelun sisältönä

Sanomalehdessä sähkeutinen on vain yksi osa uutistarjontaa, kun taas wap- palvelussa sähkeutiset ovat tärkein ja yleisin journalistinen sisältö. Yhtenä

syynä tähän on se, että wapissa uutiseen ei voi liittää kuvaa, vaan tekstin on toimittava pelkkänä tekstinä.

Mikko Bruunin, Ilkka Koskimiehen ja Ilkka Tervosen *Uutisoppikirjassa* vuodelta 1989 sähkeuutisen historiasta kerrotaan seuraavaa:

Sähkeuutinen saattoi [...] syntyä vasta silloin, kun teknologia oli riittävän kehittynyt. Onkin pidettävä mielessä, että uutistoiminnan muotoa ohjaavat paitsi yhteiskunnalliset ehdot myös taustalla oleva teknologia. Tämä näkyy sähkeuutisen vieraskielisistä nimityksistä: ruotsiksi esim. *telegram* ja *notis* ja englanniksi *telegram* ja *bulletin* jne. Kaikki nimet viittaavat nimenomaan alkuperäiseen tiedonsiirtokanavaan, lennättimien. (Bruun, Koskimies ja Tervonen 1989, 156.)

Sähkeuutinen on lyhyt ja tiivis selostus uutistapahtumasta. Sen teksti pyrkii olemaan persoonatonta. Sähkeuutinen on toimintakeskeinen. Wapissa sähkeuutinen päivittää maailman tapahtumia vastaanottajalle. Sähkeuutiset voivat päivittää jotain uutistapahtumaa tai tuoda julkisuuteen jonkin asian. Sähkeuutisessa esiteltyä asiaa voidaan käsitellä laajemmin esimerkiksi uutisraporttaisissa.

Pertti Hémanus määrittelee kirjassaan *Journalistiikan perusteet, johdatus tiedotusoppiin 2* sähkeuutisen seuraavalla tavalla.

Voidaan kenties ajatella, että juuri uutisjournalismi – ainakin ns. pikku-uutisten muodossa – ei ole erityisen vaativaa tehdä. Jos toimittajalla on ”synnynnäinen uutisnenä”, mihin käsitteeseen saattavat jotkut ammattihenkilöt yhä uskoa, hänen on helppo havaita mihin tapahtumaan ”sisältyy uutinen”. Sen jälkeen hänen on hankittava tarvittava informaatio ja kirjoitettava uutinen sovitulla tavalla. (Hémanus 1990, 92.)

Hémanus lainaa tasoltaan vaatimattomaksi katsomaansa ruotsalaisen Sören Larssonin 1985 vuodelta olevaa *Att skriva i tidning* -nimistä oppikirjaa, jossa todetaan, että

Niiden, jotka kirjoittavat uutistapahtumista, ei tarvitse miettiä paljon jutun sisältöä. Kaikki uutisjutut voidaan muotoilla suurin piirtein seuraavalla tavalla: 1. Aloita sillä, mikä on kiintoisinta. 2. Lopeta sillä, mikä on vähiten kiintoisaa. 3. Vastaa kysymyksiin kuka, mitä, milloin, missä, miten ja miksi. 4. Kirjoita lyhyesti. (Hémanus 1990, 92 lainaten Larsson 1985.)

Larssonin määritelmän mukaan sähköuutinen näyttäytyy siis uutisen perusmuotona, joka toimittajan täytyy vain synnyttää paperille. Wap-uutisten tekeminen ei Larssonin näkemyksen mukaan ole kovinkaan vaativaa. Palveluun laitetaan vain kiintoisimmat asiat ja vähemmän kiintoisat jätetään seuraavan päivän lehden kerrottavaksi. Keskustella voisi tietysti siitä, kuinka objektiivisesti kiinnostavin ja vähiten kiinnostava asia on määriteltävissä. Maakuntalehden kiintoisin asia ei aina ole sama kuin paikallislehden kiintoisin asia. Uutiskriteerit eivät ole kaikille samoja.

Mutta on Larssonin ohjeissa oikeakin ja yleisesti hyväksytty väite: sähköuutisen tulee olla lyhyt. Se ei saa sisältää tarpeetonta jaarittelua, uutistapahtuma pitäisi pyrkiä tuomaan lukijalle objektiivisen totuuden näköisenä. Uutinen sanoo: ”Näin tapahtui. Nyt me kerromme sinulle siitä, jotta sinä tietäisit.”

Tapani Huovila puolestaan määrittelee kirjassaan *Uutisvuorokausi. Tutkimus medioiden eroista* uutisjutun seuraavasti:

Perusidea jutussa on esittää asiat tärkeysjärjestyksessä. Otsikko kertoo ytimen, ingressi ja jutun alku selventävät sitä ja muut asiaan liittyvät seikat tulevat arvojärjestyksessä myöhemmin jutussa. Eli lukemalla otsikon ja jutun alun, lukija on saanut asiasta tärkeimmät tiedot. Tämän jälkeen hän jatkaa jutun lukemista, mikäli asian muut seikat kiinnostavat. (Huovila 1995, 15.)

Sähköuutinen on mobiiliuutisvälityksen perusväline juuri lyhytensä vuoksi. Mobiilipäätteen näytöltä on hankala lukea pitkiä juttuja. Wap-uutinen voi olla seuraavan päivän lehdessä isompi juttu. Tässä mielessä uutinen wapissa voisi toimia periaatteessa seuraavan päivän lehden mainoksena. Wap-uutinen voi

parhaimmillaan lisätä seuraavana päivänä samasta aiheesta julkaistavan lehti-
jutun huomioarvoa.

4 Sanomalehtien tarjoamat wap-palvelut

Sanomalehtien wap-palvelujen keskeinen kysymys on kohderyhmä. Koostuuko oletettu käyttäjäryhmä lehden lukijoista vai onko palvelulle tarkoitus saada laajempi yleisö? Verkkosivujen ja wap-palvelujen yleisö voi olla hyvinkin kaukana palvelujen tuottamispaikasta. Nettiversion ja mahdollisesti wapin kaltaisten palvelujen avulla lehti voisi pitää asiakkainaan opiskelujen takia muualle muuttaneet nuoret ja muut, jotka eivät esimerkiksi postinkulun hitauden takia halua tilata paperilehteä. Esimerkiksi Kaleva tulee Jyväskylään päivän myöhässä. Tietysti tietokoneeseen ja mobiilipäätteeseen tarjottavien palvelujen tulee olla mielenkiintoa herättäviä.

Painettu sanomalehti on säilyttänyt asemansa, mutta erilaiset oheispalvelut ovat lisääntyneet. Lehtien tilaajat voivat pitää hyödyllisenä mahdollisuutta lukea uutiset mobiilipäätteellä silloin, kun he eivät syystä tai toisesta voi lukea niitä paperiversiosta. On myös mahdollista, että uutistapahtumien kehittymistä halutaan seurata. Paperilehtihän ei ilmesty kuin kerran päivässä, kun taas wapiin uutiset voidaan päivittää useasti vuorokaudessa, jolloin Yhdysvaltain presidentin- tai Israelin pääministerinvaaleja voi seurata koko päivän. Uutisten reaaliaikaisuus voi nousta keskeiseksi asiaksi. Kukaan ei varmaankaan halua lukea mobiilipäätteellään pelkkiä paperilehden otsikoita.

Verkkolehden ja wapin palvelut voi liittää toisiinsa. Verkkolehdessä voi esimerkiksi tarjota laajempaa aineistoa sekä ääntä ja kuvaa. Palvelujen tulee olla erillään siinä mielessä, ettei wapin käyttäjältä vaadita pääsyä internetiin tietokoneen kautta. (Arehart ym. 2000, 204.) Koska lehdillä oli verkkoversiot ennen wap-palveluja, voisi olettaa, että wap-palvelujen käyttäjillä on kokemusta myös lehden verkkoversiosta.

Mobiiliviestimiin tarjotuista palveluista on tehty käyttäjätutkimuksia. Nokian ja kuluttajatutkimuksien talvella 1996 - 1997 tekemä tutkimus paljasti, että ihmiset kokeilivat palveluja innokkaasti, mutta uutuudenviehätyksen haihduttua käyttö jäi vähäiseksi. Tutkimuksen tekoaikana wapia ei vielä ollut olemassa, joten siitä ei saatu kommentteja. Tarjottujen palvelujen ei koettu antavan mitään enemmän kuin sanomalehtien. (Oksman 1998.)

Kokeilujen jatkon kannalta on ongelmallista, jos yleisö ei ota palveluja omakseen. Palvelujen suosiosta on mahdotonta sanoa mitään, koska koko tekniikka on vielä nuorta. Verkkolehden ja wap-palvelujen ero on siinä, että verkkolehden käyttäminen on yleensä ilmaista¹, mutta mobiilipäätteisiin tarjotuista sisällöistä asiakas joutuu maksamaan. Sanomalehdillä olisi siis ainakin periaatteessa mahdollisuus tehdä palvelustaan tuottava. Jokaisesta käyttökerrasta oman osansa ottavat myös teleoperaattorit, joten lehdet saavat vain osan rahasta.

Sanoma-WSOY:llä ja Alma Medialla on omat palvelunsa 2ndHead ja PortAlma. Sanomalehdet ovat internet- ja wap-versioineen laajentaneet palvelujaan. Taustalla ovat laskeneet tilaajaluvut. Varsinkin lehtiä tilaamaton nuoriso on haasteellinen kohderyhmä. Uuden median kokeiluilla lehtien kiinnostavuus voisi lisääntyä myös hankalissa kohderyhmissä.

Palvelujen tekninen toteutus on kaikissa tutkimissani lehdissä samankaltainen. Ensimmäisenä yhteydenoton jälkeen tulee näkyviin päävalikko, josta voi valita yhteystiedot, linkit tai uutiset. Uutiset valittuaan pääsee seuraavaan valikkoon, josta voi valita, lukeeko esimerkiksi talous-, kulttuuri-, kotimaan vai ulkomaiden uutisia. Kolmannessa valikossa pääsee vasta valitsemaan itse uutisen ruudulle tulevista otsikoista. Uutisten lukeminen on siis aika monen painalluksen päässä. Otsikkovalikot ovat sekavia, koska otsikkoja ei ole numeroitu eikä niiden väliin ole laitettu tyhjää riviä. Lisäksi uutisia ei ole jaoteltu kappaleisiin, mikä vaikeuttaa lukemista ja asian hahmottamista.

Koska kovin pitkiä uutisia on mobiilipäätteeltä rasittavaa lukea, tekstien pituus on rajoitettu muutamaa näytönmittaan. Keskimäärin näytölle mahtuu kahdeksan riviä eli uutiset eivät ole tavallista sähkeutista pitempiä.

Perinteisesti uutisen odotetaan vastaavan niin sanottuihin viiden M:n (mitä, missä, milloin, miksi ja miten) ja yhden K:n (kuka) peruskysymyksiin. Tärkeintä on kertoa, mitä on tapahtunut ja missä. Lisäksi ihmiset ovat kiinnostuneita siitä, kuka on ollut tapahtumassa osallisena tai tekijänä. Muut kysy-

---

¹ Keväällä 2002 Keskisuomalainen ja Ilkka siirtyivät maksulliseen nettilehteen. Keskisuomalaisen tilaajat saavat käyttää verkkolehteä ilmaiseksi. Palvelu on mahdollista tilata myös erikseen. Myös muut Arena Partners -lehdet ovat siirtymässä samaan käytäntöön. (Summa 2002.)

mykset, miksi ja miten, kuuluvat uutisen laajennukseen ja antavat tarkempaa tietoa tapahtuman syistä ja kulusta. (Huovila 2001, 20.)

Kuinka tämä perus- ja jatkokysymyksiin jaottelemine onnistuu wap-uutisissa? Vastataanko wapissa vasta peruskysymyksiin, kun taas seuraavan päivän lehdessä voidaan kiinnittää huomiota syventäviin kysymyksiin? Onko lyhennyistä wap-jutuista leikattu vastaukset syventäviin kysymyksiin pois?

Periaatteessa wapissa julkaistu uutinen voi keskittyä vastaamaan pelkästään mitä- ja missä-kysymyksiin. Koko uutisointi ei voi kuitenkaan jäädä tähän, vaan seuraavan päivän lehdessä olisi tarkoitus laajentaa asian käsittelyä.

5 Arena Partners -katsaus

Arena Partners Oy on vuonna 2000 perustettu maakuntalehtien yhteinen, keskitetty sähköisen liiketoiminnan kehitysyhtiö. Se hoitaa tutkimusta ja tuotekehittelyä sekä sähköisen liiketoiminnan koulutusta. Se kehittää omistajilleen liiketoimintamalleja ja teknisiä alustoja, joiden pohjalta lehdet voivat toteuttaa omat verkko- ja mobiilipalvelunsa (Antikainen 2001, 25). Lisäksi se toimii valtakunnallisten kumppanuuksien järjestäjänä. Arena Partners -yhteistyöllä pyritään takaamaan toiminnan tehokkuus ja saamaan aikaan kustannussäästöjä.

Arena Partners toimii tuotekehittelyssä pääurakoitsijana, ja mukana olevat lehdet määrittelevät tarpeen. Halutut sovellutukset hankitaan teettämällä tai vuokraamalla. (Filenius, 2000.)

Arena Partners Oy:n toimitusjohtaja Marko Filenius määrittelee yhtiön keskeiseksi haasteeksi tuottaa lehdille työkaluja monikanavajakelun toteuttamiseen (Summa 2002, 24). Monikanavajulkaiseminen tarjoaa lukijalle vaihtoehtoja uutisten lukemiseen. Sama tai samankaltainen sisältö on saatavissa netistä, paperilehdestä tai vaikkapa wapistä.

Arena Partners suuntautuu vahvasti tulevaisuuteen: ”Monet nyt kokeilukäytössä olevat asiat tulevat olemaan arkipäivää muutaman vuoden kuluttua” (Summa 2002, 24).

Wap- uutispalveluista vastaavien henkilöiden haastatteluista tulee ilmi, että lehdet ovat olleet Arena Partners -yhteistyöhön tyytyväisiä. Kiitosta saavat erityisesti Arena Partnersin tekemät suuret ja yhden lehden tekemänä kalliiksi tulevat sovellutukset. Tällaisia ovat esimerkiksi asiakashallintaan ja ilmoitustenhallintaan liittyvät isot ja vaativat sovellutukset. Arena Partners on tarjonnut lehdille myös koulutus- ja asiantuntija-apua.

Arena Partners -yhteistyöstä on ollut apua myös neuvotteluasioissa. Ryhmänä lehdet ovat pystyneet neuvottelemaan parempia sopimuksia kuin yksinään. Tulevaisuudessa kustannushyötyjä uskottaisiin saatavan myös, jos lehtien palvelu- ja markkinoitaisiin yhteisesti Arena Partnersin avulla.

Arena Partners -ryhmään kuuluvat seitsemän sanomalehteä aloittivat wap-palvelujen tarjoamisen vuosien 2000 ja 2001 aikana. Ensimmäisenä liikkeelle lähti Vasabladet, joka aloitti palvelunsa 30.4.2000. Savon Sanomat aloitti 3.12.2000, Pohjalainen 17.12.2000, Keski-suomalainen 31.12.2000, Ilkka vuoden 2001 alusta, Kaleva 5. 5. 2001 ja Keskipohjanmaa 1.10.2001. Yhdessä lehdet edustavat yli miljoonaa lukijaa (Summa 2002, 25).

Kaikki seitsemän lehteä tarjoavat palvelussaan journalistisen sisällön lisäksi muitakin palveluja. Tässä tutkimuksessa keskityn kuitenkin lähinnä uutissisältöihin.

Tein haastattelut kaikkien seitsemän Arena Partners -lehden wap-uutistoiminnasta vastaaville ihmisille. Halusin saada selville, miksi wap-palveluja alettiin tarjota ja miten uusi palvelumuoto vaikuttaa toimituskäytäntöihin. Selvitin myös, millaisia uutissisältöjä wapissa on tarjolla ja miten wap-vastaavat katsovat palvelun onnistuneen.

Tein haastattelut puhelimitse loka-marraskuussa 2001. Kalevan haastattelun tein lehden toivomuksesta sähköpostitse. Kysymyksiin vastattiin siellä kollektiivisesti usean henkilön voimin. Haastatteluissa käytetty 15 kysymystä sisältävä kysymysrunko oli kaikille sama (liite 2). Seuraavassa käyn haastattelussa käsitellyt asiat läpi teemoittain, en niinkään käsittele yksittäisten kysymysten vastauksia. Pyrin luomaan yleistävän katsauksen, joten en käy lehtiä tarkasti yksitellen läpi, vaan koostan vastauksista kokonaisnäkömyksen.

5.1 Wap-palvelujen aloittamisen syyt ja kohderyhmät

Yleisimpinä syinä wap-palvelujen aloittamiselle pidetään yleistä ilmapiiriä. Wapin uskotaan olevan tulevaisuuden palvelu, eivätkä lehdet halua jäädä teknisestä kehityksestä jälkeen. Muita aloittamisen syitä on henkilöstön kouluttaminen uuteen palvelumuotoon. Sanomalehden tehtävänä pidetään tiedonvälittämistä, jota pystytään toteuttamaan useassa julkaisukanavassa.

Ilkka, Matti Salmenkangas: ”Haluttiin pysyä kehityksessä mukana. Näyttää, että yhtiö on kehityksessä mukana. Eihän mitään varsinaista tarvetta ollut. Se oli lähinnä imagokysymys.”

Pohjalainen, Annemari Pulkkinen: ”Me katsoimme, että se on yksi tapa julkaista uutisia ja näkyä uusissa kanavissa.”

Savon Sanomien Seppo Rothkin painottaa, että lehti halusi ottaa uuden jakelukanavan käyttöön. Vasabladetilla syyt olivat samantapaiset.

Kalevankin kohdalla kyse on lehden imagosta ja toisaalta valmiin uutismateriaalin hyväksikäyttämisestä. Kaleva aloitti wap-palvelunsa alkuperäistä aikataulua myöhemmin, mutta sitä ennen lehti kehitti ja markkinoi näkyvästi verkkolehteä.

Kaleva: ”Kalevan strategian mukaisesti hyödynnämme moderneja sähköisiä uutisvälineitä. Väline sopii hyvin ydinosaamisemme jakelukanavaksi.”

Vastaus on selvästi ympäröidympi kuin muilla lehdillä. Mielenkiintoista siinä on kuitenkin tarkemmin määrittelemättömästä ydinosaamisesta puhuminen. Tärkeän osaamisen voisi käsittää olevan taidon tehdä uutisia tai lehdellä olevien toimittajien ammattitaitoa.

Wap vaikuttaa olevan uusi tiedon jakelukanava, ja lehdet, joilla on uutismateriaali jo valmiina, haluavat hyödyntää sitä. Ulkopuolisia ostajiakin uutismateriaalille varmasti olisi. Ensimmäiset Arena Partners -lehdet aloittivat wap-palvelunsa vajaa vuosi järjestelmän lanseeraamisen jälkeen. Toimintaan haluttiin lähteä mukaan varhaisessa vaiheessa, koska kilpailijoista ei haluttu jäädä jälkeen. Liikkeellä oltiin siis hyvissä ajoin, sillä Alma Media aloitti Port Almansa ja Sanoma-WSOY 2ndHead -palvelunsa samoihin aikoihin ensimmäisten Arena Partners -lehtien kanssa.

Ilkassa ja Keski-suomalaisessa mainitaan wap-palvelun aloittamisen syyksi myös uuden välineen luoma kouluttautumistarve. Aikainen liikkeellelähtö

mahdollistaa sen, että lehtitalot ovat valmiita silloin, kun mobiilipalveluilla aletaan todella ansaita. Se, missä vaiheessa tämä tapahtuu, on vielä epäselvää.

Ilkka, Matti Salmenkangas: ”Että harjotellaan vaan. Päätettiin ryhtyä harjoittelemaan toimintatapoja, millä tavoin voidaan [...] tulevaisuudessa päivittää ja ylläpitää tällasia mobiilipalveluja.”

Keskipohjanmaan Hannu Lehto mainitsee aloittamisen syyksi lehdenlukijoiden saavuttaminen silloinkin, kun he liikkuvat alueella, jonne lehteä ei ole samana päivänä saatavilla. Yleensäkin lehdet eivät näytä suunnittelevan saavansa uusia lukijoita wap-palveluilla. Pikemminkin kyse on vanhojen lukijoiden uudeltaisesta palvelemisesta. Oman alueen ihmiset ovat tärkeitä, vaikka palveluja voisi käyttää kaikkialla Suomessa.

Savon Sanomat, Seppo Roth: ”Sanotaan, että moderni viestintätalo, jollainen Savon Sanomatkin tietysti haluaa olla, kokee roolinsa ei niinkään siinä, että se on painetun sanomalehden tekijä, vaan siinä, että se on media, jonka päätoimiala on tiedon kerääminen, jalostaminen ja jakelu välineestä riippumatta.”

Sanomalehti ei siis ole enää ainoa mahdollinen jakelukanava lehtitaloissa syntyvälle aineistolle.

Tämä on mielenkiintoinen näkemys sanomalehtien asemasta tiedonvälityksessä. Uutismateriaalin versioiminen eri julkaisukanaviin asettaa kaikki joukkoviestimet samaan asemaan. Tarkkaa jakoa sähköisen ja printtipuolen välillä ei enää ole tarpeellista tehdä. Välineet voivat kilpailla samoista yleisöistä samoilla markkinoilla. Sanomalehden rooli tiedonvälittäjänä on muuttumassa.

Sanomalehdillä on olemassa valmis aineisto, jota ne voivat käyttää hyväksi uusissa välineissä. Ne ovat siinä mielessä paremmassa asemassa kuin muut mobiiliin journalistista sisältöä tarjoavat tahot, joiden täytyy ryhtyä tekemään uutisia itse tai ostaa ne ulkopuolelta.

Uusilla välineillä uskotaan saavutettavan myös nuoriso, jonka suhde sanomalehtiin on erilainen kuin aikaisemmillä sukupolvilla. Kuinka paljon uusilla palveluilla tavoitetaan nuorisoa tai muuta yleisöä, on vielä epäselvää.

Pohjalainen, Annemari Pulkkinen: ”Nuorten ihmisten käyttäytyminen ja kulttuuri muuttuu, niin sanomalehden rooli muuttuu myös.”

Wap-palvelujen kohderyhmät vaikuttavat olevan kaikissa lehdissä aika lailla samankaltaisia. Yleisimmin käyttäjien oletetaan olevan lehden vaikutuspiirissä asuvia ihmisiä, joiden ei syystä tai toisesta ole mahdollista saada käsiinsä lehden paperiversiota. Hannu Lehdon mielestä Keskipohjanmaan wap-palvelun käyttäjiä voisivat olla myös pysyvästi maakunnasta pois muuttaneet ihmiset, jotka haluavat tietää, mitä entisellä kotiseudulla tapahtuu. Wap-uutiset eivät siis korvaa, eikä niitä nähtävästi ole tarkoitettukaan korvaamaan, aamukahvipöytään tulevaa lehteä, vaan ne täydentävät sitä.

Varapäätoimittaja Risto Pynnönen kertoo Keski-suomalaisen kohderyhmän olevan niin sanottu suuri yleisö. Erityisryhmille palveluja ei tarjota. Tämä on aivan ymmärrettävää, sillä wap-puhelimia ei ole haastatteluajankohtana kovinkaan monilla. Yksilöllisiä palveluja tosin jo kehitetään.

Wap-uutisilla tavoitellaan kotimaassa matkalla olevia lehden lukijoita, vaikka ulkomaillekin palvelua on ainakin Ilkassa yritetty tarjota, mutta sen järjestämisessä on ollut ongelmia. Tekniikka ei toimi eri operaattoreiden kanssa tai toimii sattumanvaraisesti eri maissa operaattorista riippuen.

Vasabladetilla on käytössä kaksi puhelinnumeroa, kotimaasta ja ulkomailta tuleville puheluille (Antikainen 2001, 24).

Kalevassa kohderyhmä määritellään kaikiksi uutisnälkäisiksi ihmisiksi, joilla on wap-puhelin. Pohjalaisen palvelut puolestaan kohdennetaan aamukannon ulottumattomissa olevien vakituisten lukijoiden lisäksi saaristossa oleville kesämökkiläisille. Heitä varten on perustettu Saaristoluotsi-palvelu, josta myöhemmin hieman enemmän.

Vasabladetin muista poikkeavana kohderyhmänä ovat ruotsinkieliset ja erityisesti paljon matkustavat lehden lukijat.

Lehdissä tunnutaan pitävän tärkeänä myös urheiluväkeä. Useassa lehdessä kaipaillaan urheiluun liittyviä palveluja, joista voisi tarkastaa tuloksia tai tehdä jopa omia hakuja.

5.2 Wap- uutispalvelujen kehittyminen

Alla olevassa uutiskategoriataulukossa on esitetty, missä kategorioissa uutisia lehdissä oli tarjolla vuoden 2001 marraskuussa. Kalevan käytännön tarjota sekä Oulun seutua että Pohjois-Suomea koskevia uutisia voi selittää lehden levikkialueen laajuudella.

Kategoria/lehti	Maakunta	Kotimaa	Ulkomaat	Kulttuuri	Talous	Urheilu	Viihde
Ilkka	X	X	X	-	X	X	X
Kaleva	X, 1	X	X	X	X	X	-
Keskipohtjanmaa	X	X	X	X	X	X	-
Keskisuomalainen	X	X	X	-	X	X	X
Pohjalainen	X	X	X	-	X	X	-
Savon Sanomat	X	X	X	-	X	X	-
Vasabladet	X	X	X	-	X	X, 2	-

Taulukko 1: Arena Partners -lehtien tarjoamat uutiskategoriat.

1) Omat kategoriat Oulun seudun uutisille ja Pohjois-Suomelle

2) Vasabladetin Patrik Padan mukaan urheilussa on eniten paikallisia urheilu-uutisia.

Seuraavan sivun taulukossa 2 on listattu Arena Partners -lehtien uutisten lisäksi tarjoamat wap-palvelut. Taulukko on laadittu siitä tarjonnasta, joka lehdillä oli 28.2.2002.

Lehti	Palveluja wapissa uutisten lisäksi
Kaleva	<ul style="list-style-type: none"> • Linkit • Sää • Tietoa Kalevasta • Tv-ohjelmat • Elokuvat Oulussa • Omawap • KiekkoKALEVA • Menokalenteri • Palveluhakemisto (aihealueittain tai hakusanalla haku) • Minigallup
Vasabladet	<ul style="list-style-type: none"> • WapLänkar • Väder • Om Vasabladet • Filmer top 10 • LäsarBörsen (Perinteinen palvelu, johon lukijat voivat jättää ilmoituksia muun muassa myytävänä olevista tavaroistaan.) • Dagens Namn • VR Vasa
Savon Sanomat	<ul style="list-style-type: none"> • Linkit • Sää • Tietoa lehdestä • Omat palvelut (suomi-savo-sanakirja, suurimmat savolaiset, ravintola-arvostelut) • Mainosta wapissa
Keskisuomalainen	<ul style="list-style-type: none"> • Wap-linkit • Sää • Tietoa lehdestä • Tv-opas • Viihde (top listat eli top 5 -levyt, elokuvat ja videot, viikon ensi-ilta, viihdeuutiset) • Menot
Pohjalainen	<ul style="list-style-type: none"> • Wap-linkit • Sää • Tietoa lehdestä!
Ilkka	<ul style="list-style-type: none"> • Sää • Elokuvatarjonta • Linkkejä (pankit, aikataulut)
Keskipohjanmaa	<ul style="list-style-type: none"> • Sää

Taulukko 2: Arena Partners -lehtien uutisten lisäksi tarjoamat wap-palvelut.

Lehtien wap-palvelujen välittäjänä oli aluksi pelkästään Vaasan Läänin Puhelin, mutta syksyllä 2001 myös Radiolinja lähti mukaan. Se aloitti ilmaiskampanjalla, jonka aikana kaikkien Arena Partners -lehtien wap-palveluja pystyi käyttämään maksutta. Ilmaiskampanja alkoi 15.10.2001 ja päättyi 30.11.2001. Sen jälkeen palvelut muuttuivat maksullisiksi, ja kampanjan päättymisen jälkeen kävijät luonnollisesti vähentyivät. Sonera aloitti wap-palvelujen tarjoamisen 15.2.2002.

Lehtien aikoinaan aloittamiin wap-palveluihin ei ollut vielä ainakaan tutkimus- hetkeen, loka-marraskuuhun 2001, mennessä tehty suuria muutoksia. Joitakin yksittäisiä palveluja, muun muassa sää-, aikataulu- tai ilmoituspalveluja, on lisätty, mutta uutistarjonta on alusta asti pysynyt samankaltaisena.

Ilkan wap-palveluun on aloittamisen jälkeen lisätty aikataulupalvelu, elokuvatarjonta ja sääpalvelu.

Ilkka, Matti Salmenkangas: ”Teemme sen, mitä meillä itse syntyy emmekä kovin paljon siihen [wap-palveluun] hommaa ulkopuolista aineistoa, koska me joudutaan siitä erikseen maksamaan. [...] Että vähän sinne on palveluita pantu lisää, että ne on sellaset, jotka me saadaan vähällä työllä sinne laitetuksi, niin niitä on käytetty.”

Kalevan palvelusta oli aluksi käytössä karkea uutisversio. Sen jälkeen siihen on lisätty eri osioita, muun muassa Kiekk-Kalevan palveluja.

Pohjalaisessa uusissa palveluissa on kesällä 2001 tullut wap-sää. Lisäksi palvelussa on paikallisen videofirman ylläpitämä top 10 -lista ja VR:n aikataulut.

Pohjalainen, Annemari Pulkkinen: ”Nyt ollaan opeteltu tekemään sitä [wap-palvelua] ja haluttu vähän haistella, että mitä sinne voitais laittaa ja miten.”

Pohjalaisella oli kesällä 2001 Saaristoluotsi-niminen palvelukokeilu, josta sai tietoa Vaasan saariston tapahtumista ja palveluista. Siinä lueteltiin muun muassa tankkauspisteet ja luontopolut. Tekstipohjaisessa palvelussa oli muka-

na myös haku. Saaristoluotsia on tarkoitus tulevaisuudessa kehittää, jolloin yritykset voisivat lähteä sen tekemiseen mukaan.

Savon Sanomat tarjoaa tutkimushetkellä erikoisuutenaan suomi-savo-sanakirjaa turisteille. Aloittamisen jälkeen ainoana uutena palveluna on tullut sää.

Eri lehtien uutiskategoriakaan eivät poikkea toisistaan merkittävästi. Uutisia tarjotaan seuraavissa kategorioissa: maakunta, kotimaa, ulkomaat, talous, urheilu. Lisäksi Kaleva ja Keskipohjanmaa tarjosivat kulttuuriuutisia. Viihdeuutiset löytyvät Ilkan ja Keskisuomalaisen palveluista.

Keskisuomalaisen wap-palvelua ei ole syksyllä 2001 kovin paljon kehitetty ensimmäisestä perusmallista, joka tehtiin yhteistyössä Arena Partnersin Jan Laurenin kanssa.

Keskisuomalainen, Risto Pynnönen: ”Siellä on muutamia ongelmia, jotka me tiedetään. Yksi on esimerkiksi puuttuvat urheilupalvelut. Niistä neuvotellaan elikkä pitäisi olla paremmat suoraan tulostietoa antavat sivut [...] ja pitäisi ehkä myös olla erikseen palvelu, jossa asiakas voi hakea pelkästään urheilutietoja.”

Keskisuomalaisessa aiotaan lisätä viihteen osuutta sitä mukaa, kun palvelun käyttöön soveltuvat mobiililaitteet lisääntyvät ja asiakkaat oppivat käyttämään tarjolla olevia palveluja. Tällaisia lisäyksiä voisivat Risto Pynnösen mukaan olla esimerkiksi erilaiset pelit. Tutkimushetkellä wap-päätelaitteissa on pienet näytöt, mutta gprs-puhelinten ja erilaisten kämmenkokoisten päätelaitteiden isompine näyttöineen ajatellaan mahdollistavan lisäpalvelujen tarjoamisen.

Keskisuomalainen, Risto Pynnönen: ”Meillä on ollut semmonen ajatus, että kun meillä web-puolella menee palvelut uusiksi tässä loppuvuoden aikana [2001] ja siellä ruvetaan online-toimintaa kehittämään voimakkaasti, otamme siitä online-toiminnasta sitten osia wapin osaksi. Eli emme ole kehittäneet asiaa [wap-palvelua], oikeastaan olemme joutuneet odottamaan, että koska rekisteröinti tulee kaikessa laajuudessaan käyttöön, ja se on lykännyt meidän suunnitelmia. Mutta heti kun se tulee, sen jälkeen me lisäämme myös wap-palveluja.”

Keskisuomalaiseen on tulevaisuudessa tarkoitus tehdä palvelu, joka ”herättäisi” asiakkaan seuraamaan jotain merkittävää uutistapahtumaa tietokoneen tai mobiilipäätteen välityksellä.

Keskisuomalainen, Risto Pynnönen: ”Meillä pitää olla hälytysjärjestelmä, jolla hälytetään asiakas seuraamaan uutista, ja sitten pitemmän päälle tää palvelu pitää olla jaoteltavissa siten, että asiakas saa juuri niitä palveluita kuin haluaa elikkä eräänlaista personoitua uutistoimintaa.”

Syksyllä 2001 hälyttämisen mahdollistavia push-palveluja ei voitu tarjota wap-puhelimiin. Esteenä on myös se, etteivät lehdet pystyneet rekisteröimään asiakkaitaan ja pyytämään tietoa siitä, millaisista uutisista he olisivat kiinnostuneita.

Vasabladetiin lukijat voivat jättää rivi-ilmoituksen lehteen myös wap-palvelussa, josta ilmoitukset ovat myös luettavissa. Keskisuomalainen puolestaan tarjoaa televisiokriittikkonsa kolumnin. Edellä mainitut palvelut antavat jonkinlaisen kuvan siitä sisältöjen moninaisuudesta, jota wap-palvelut pystyvät käyttäjilleen tarjoamaan. Palveluihin lehdet toteavat olleensa yleensä ottaen tyytyväisiä. Vaasan Läänin Puhelimella on tosin ollut ongelmia. Yhdessä lehdessä ollaan tyytymättömiä palvelujen käyttäjämääriin. Omiin palveluihin ollaan pääasiassa tyytyväisiä.

5.3 Päivittäminen ja verkkotoimitus

Wapin uutispalvelujen päivittäminen vaihtelee kerran päivässä tehtävästä ympärivuorokautiseen. Kaikki lehdet tarjoavat palveluissaan STT:n uutisia. Seuraavassa käsittelen lehdessä kirjoitettujen uutisten tietä wap-palveluun. Päivittäminen voidaan tehdä manuaalisesti tai automaattisesti samalla työkalulla.

Ilkassa tehdään online-päivitystä kello 9.00 ja 23.00 välillä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että päivitystä tekevä toimittaja laittaa 2-4 tunnin välein uusimmat uutiset wapiin luettavaksi. Merkittävän uutistapahtuman sattuessa päi-

vitustiheyttä lisätään. Ilkassa on tarkoitus päästä tilanteeseen, jossa jutun kirjoittanut toimittaja valitsee itse sen, milloin ja missä muodossa hänen juttunsa julkaistaan sähköisissä välineissä, wapissa tai verkkolehdessä. Jos jokainen toimittaja tekisi työn itse, palvelu ei tarvitsisi erikseen ylläpitäjiä. Matti Salmenkankaan mielestä tällaiseen tilanteeseen päästäisiin vuoden, kahden kuluessa haastatteluhetkestä.

Wapiin laitettaviksi uutisiksi valitaan valmiina olevasta uutismateriaalista ne jutut, joiden oletetaan kiinnostavan ihmisiä. Valituista uutisista laitetaan lähes käsittelemättä pari kolme ensimmäistä kappaletta (noin 800-1200 merkkiä) wapissa luettavaksi.

Ilkka on budjetoinut rahaa erilliselle internet- ja wap-toimitukselle, mutta käytännössä uutistoimittajista on valittu henkilöitä, jotka käyttävät kolmanneksen työajastaan internet- ja wap-sivujen päivittämiseen.

Kalevan wap-uutisia päivitetään päivisin ja iltaisin toimituksen oman väen avulla ja öisin palveluun päivittyvät STT:n uutiset. Lehdellä on erillinen 1-3 toimittajan internet- ja wap-toimitus. Uutiset valitaan koko toimituksen tekemästä materiaalista. Valitut uutiset menevät tietokantapohjaisesta järjestelmästä automaattisesti wapiin, eikä niitä tarvitse erikseen käsitellä. Uutiset on kuitenkin mahdollista otsikoida uudelleen tai lyhentää.

Kalevassa perustellaan erillistä internettoimitusta sillä, että verkkolehden sähköisen luonteen vuoksi on tarkoituksenmukaista päivittää sitä keskitetysti.

Pohjalaisen Annemari Pulkkinen korostaa reaaliaikaisuuden tärkeyttä mobiileissa päätelaitteissa. Wap-palvelusta ei ole tarkoitus tehdä uutisarkistoa, jossa jutut säilyisivät pysyvästi.

Reaaliaikaisuudesta huolimatta palvelu on haluttu säilyttää kohderyhmälle suunnattuna.

Ilkasta ja Kalevasta poiketen Pohjalaisen wap-uutisia päivitetään vain kerran päivässä, aamulla. Aamuisin päivitetään aina edellisen uutispäivän uutiset, eli wapissa olevat uutiset ovat saman päivän lehdessä. Lehdessä olisi tarkoitus, et-

tä toimittajat siirtäisivät valmiiksi saamansa jutut webbikoriin. Internettoimittaja valitsee korista wapiin laitettavat jutut. Tarpeen vaatiessa hän voi myös lyhennellä ja muokata niitä. Juttujen siirtämisessä wapiin käytetään Wapx-nimistä työkalua.

Pohjalaisen henkilökunnasta kolme on pääsääntöisesti tekemässä mobiili- ja verkkopalveluja. Yksi heistä on verkkotoimittaja, joka suunnittelee sisältöjä verkkopalveluun ja on mukana kehitystyössä. Lisäksi lehdellä on graafikko, joka tekee grafiikan ja mainosmateriaalit.

Pohjalaisessa on tarkoitus siirtyä toimitusjärjestelmään, jossa verkkolehden päivittyessä uutiset päivittyvät automaattisesti wapiin. Tavoitteena on, että jokainen toimittaja tai ainakin jotkut osastot pystyisivät suorittamaan päivityksen onlineina.

Savon Medioiden sähköisen uutistoiminnan yksikkö, Uutispöytä Oy, on tehnyt Savon Sanomien verkkolehdestä ja wap-palvelusta luettavat uutissähkeet. Uutissähkeitä tekee kaksi toimittajaa. Jotta sähkeuutiset olisivat luettavissa wapistä, ne eivät saa ylittää noin tuhannen merkin enimmäispituutta. Loput wapsähkeistä ovat STT:n tuotantoa.

STT:n valtakunnallisen tarjonnan osalta päivitystä on 24 tuntia vuorokaudessa kaikkina päivinä, paikallisten sähkeiden osalta viitenä päivänä viikossa 9.00-16.00.

Vasabladetissa päivitys tehdään kerran päivässä, ja se kestää noin viisitoista minuuttia. Lehdessä ei siis ole reaaliaikaista päivitystä. Uutiset laitetaan wapiin tietokannasta. Vasabladetilla ei ole erityistä verkko- tai mobiilitoimitusta. Verkkosivujen päivittäjä käy kerran vuorokaudessa laittamassa paperilehden sisällön verkkosivuille.

Keskipohjanmaassa uutisten päivitys wapiin tehdään kello 6.00. Uutiset otetaan saman päivän paperilehdestä, mutta tärkeiden paikallisten tai valtakunnallisten uutistapahtumien aikana päivitystä voidaan tehdä tiheämminkin. Päivitystä ei tehdä niinä päivinä, jolloin lehti ei ilmesty. STT:n kanssa on sovittu,

että heidän uutisensa päivittyvät lehden uutisiin juhlapyhinäkin. Keskipohjanmaassa ei ole erikseen verkkotoimitusta.

Keskisuomalaisessa sähköisen median tuotanto tapahtuu kahdessa vuorossa. Ensimmäinen vuoro aloittaa aamulla kello yhdeksän aikoihin ja toinen vuoro lopettaa noin 23.00 illalla. Päivitystä tehdään myös sunnuntaisin, tosin arkipäiviä pienemmällä työvoimalla.

Keskisuomalaisen uutistuotannosta poimitaan wapiin sopivat uutiset. Toimitajat voivat antaa puhelimitse tapahtumatietoja onnettomuus- ja palopaikoilta. Tutkimushetkellä käytäntönä on soittaa wap-toimitukseen ja antaa tietoa, mutta tulevaisuudessa toimittajat voivat ottaa kannettavat tietokoneet mukaan ja antaa niillä suoraan tietoa tapahtumapaikoilta.

Keskisuomalaisessa on suppea sähköistä aineistoa tuottava toimitus, joka tekee kotimaan ja lähialueen sähköiset verkkolehdet ja wap-palveluun. Lisäksi he valitsevat nettilehden etusivulle tulevat uutiset. Helmikuuhun 2002 mennessä tarkoituksena on ollut muuttaa käytäntöä niin, että talous-, kulttuuri- ja ulkomaantoimitukset päivittävät uutisensa itse verkkoon. Seuraavaksi itsenäisen päivittämisen aloittaa todennäköisesti urheilutoimitus.

5.4 Uutistoimittaja ja uudet välineet

Sisällön tuottaminen uusiin välineisiin vaatii tietysti muutoksia totuttuihin toimituskäytäntöihin. Sanomalehdessä on perinteisesti työskennelty yhden deadline ehdoilla. Toimittajan on pitänyt saada juttu valmiiksi ennen kuin lehti menee painoon. Verkkolehti ja wap vaativat kuitenkin uudenlaista asennoitumista työhön. Deadline on periaatteessa koko ajan.

Savon Sanomien Seppo Rothin mielestä paras toimittaja on se, joka saa nopeimmin ulos uuden asian.

Haastateltavat korostavat erityisesti asennemuutoksen tärkeyttä: toimittajien tulisi oppia uusia työryhtiineja. Perinteinen sanomalehtityö on joiltain työta-

voiltaan lähestymässä sähköisiä välineitä. Toimittajan pitäisi tapahtumapaikalla ollessaan ajatella hoitavansa myös wap-uutisointia.

Tavallisen toimittajan rooli wap-uutisten tekemisessä vaihtelee lehdestä lehteen. Joissakin lehdissä toimittaja tekee vain jutun paperilehteen. Uutisten laittamisesta wapiin ja verkkolehteen huolehtivat muut työntekijät. Keskipohjanmaassa tavoitteena on, että infossa tai muussa tilaisuudessa käynyt toimittaja kirjoittaa heti toimitukseen tultuaan aiheesta internetiin ja wapiin menevän sähkeen. Vasta tämän jälkeen hän ryhtyy syventymään aiheeseen tarkemmin, tekemään lisähaastatteluja ja pohtimaan mahdollista taustoittamista. Aikaisemmin radiossa työskennelleet toimittajat ovat sisäistäneet uuden kanavan nopeammin kuin pelkästään lehdistön palveluksessa olleet kollegansa. Toimittajat eivät aina huomaa tai muista tehdä työstämistään jutuista pätkää myös wapiin tai verkkolehteen.

Ilkan Matti Salmenkangas odottaa toimitusjärjestelmiin ratkaisuja, joiden avulla toimittaja voisi itse määritellä kirjoittamansa jutun julkaisuajankohdan eri välineissä ”rasti ruutuun ja kellonaika perään” -menetelmällä. Muutos saataisiin aikaan räätälöimällä nykyinen toimitusjärjestelmä tai hankkimalla kokonaan uusi.

Lisäksi hän toivoo, että kaikessa tekstintuotannossa päästäisiin xml-tiedostomuotoon, jossa voitaisiin etukäteen määritellä se tieto, mitä jaetaan eteenpäin mihinkin välineeseen. Joissakin uusimmissa toimitusjärjestelmissä tämä on jo mahdollista. Esimerkiksi otsikko voidaan lähettää tekstiviestipalveluun, pari ensimmäistä kappaletta wapiin tai koko juttu nettilehteen sekä wapiin.

Jotta oikea teksti menee oikeaan jakelukanavaan, toimittajan tulee kirjoittamisen yhteydessä määritellä tekstin rakenneosat, kuten otsikko, ingressi ja väliotsikko. Toimittaja kirjoittaa otsikon otsikolle varattuun tilaan, väliotsikon väliotsikolle varattuun tilaan ja niin edelleen. Artikkelista tallennetaan muutaakin tietoa, kuten kirjoittajan nimi, artikkelin aihe ja kirjoittamisen ajankohta. (Antikainen 2001, 39.)

Artikkelista kerättyä erilaista tietoa kutsutaan metatiedoksi. Tämän tallennetun metatiedon pitäisi pystyä palvelemaan artikkelin koko elinkaarta. Koko

teksti tai osa siitä pitäisi olla mahdollista julkaista wapissa vaikka kuukausia sanomalehden ilmestymisen jälkeen. Metatieto täytyy tallettaa kirjoittamisen yhteydessä, sillä jälkepäin tiedon lisääminen on kallista ja vaivalloista. (Antikainen 2001, 39.)

Wap-uutisissa pätevät edelleen vanhat hyvän uutiskirjoittamisen säännöt. Uutistekstin tulisi olla tehty tiukasti vyöhykkeisiin, jotta juttu ei kärsisi, vaikka se katkaistaisiinkin jostakin kohdasta.

Haastateltavat uskovat, että totuttautuminen online-uutisointiin vie aikaa kauan töissä olleilta toimittajilta. Savon Sanomien Seppo Rothin mukaan uudet työskentelytavat eivät toteudu ennen kuin nykyinen suurten ikäluokkien toimittajapolvi on siirtynyt eläkkeelle.

Pohjalaisen Annemari Pulkkisen mukaan tarvitaan sisäistä markkinointia siitä, mikä on wap-uutinen ja kenelle se on suunnattu. Totuttautuminen siihen, että uutisia käytetään paperilehden lisäksi muissakin välineissä, vie aikaa. Toimittajien täytyy sisäistää uusi tapa toimia.

Asenteiden ja työkuulttuurin uskotaan olevan tekniikkaa suurempi este työtapojen kehittymiselle. Mahdollisesti uusi tekniikka voi helpottaa toimittajien sopeutumista uusiin välineisiin. Vasabladetissa uskotaan mahdollisesti tulevaisuudessa saatavien reaaliaikaisten verkkosivujen helpottavan uutisten saamista wapiin. Jos toimittajat oppivat laittamaan lyhyitä uutispätkiä verkkolehteen, samat uutiset menisivät automaattisesti myös wapiin, eikä toimittajan tarvitsisi ajatella wap-palvelun päivittämistä erikseen.

Sanomalehdet ovat nopeudessa lähentymässä sähköisiä viestintävälineitä. Keskipohjanmaan Hannu Lehto tuo tämän esille. Poliisikierros pyritään tekemään hyvissä ajoin ennen paikallisradion uutislähetystä. Näin ahkera verkkolehden lukija tai wap-palvelun käyttäjä saa tiedon paikkakunnalla sattuneesta onnettomuudesta ennen radion uutislähetystä. On kuitenkin mietittävä, saako kuluttaja maksullisista wap-uutisista jotain sellaista informaatiota, jota hän ei saisi ilmaiseksi radiosta.

5.5 Millainen on hyvä uutinen wapissa julkaistavaksi?

Wapissa julkaistavat uutiset ovat parhaimmillaan lyhyitä uutissähkeitä. Niiden täytyy toimia ilman kuvitusta. Uutisia on kuitenkin erilaista lukea mobiilipäätteestä kuin sanomalehden sivuilta. Ellei uutinen ole aivan lyhyt, se ei mahdu suhteellisen pienelle ruudulle kokonaan, vaan käyttäjä joutuu kelaamaan uutista taaksepäin. Mahdollista on myös uutisen jakaminen useaan osaan. Uutinen on kokonaisuutena luettavissa, mikä johtaa siihen, että silmäilevä lukutapa ei onnistu.

Haastattelujen perusteella hyvä uutinen wapissa julkaistavaksi on lähellä ihmistä. Uutinen kertoo jonkin yllättävän paikallisen tapahtuman. Onnettomuus- ja rikosuutiset ovat erittäin luettuja. Kiinnostava wap-uutinen on hyvä paikallisuutinen, luonteeltaan iltapäivälehtimäinen.

Wap-uutiset ovat omimmillaan silloin kun lähialueella tapahtuu jotain tavallisuudesta poikkeavaa, joka saa ihmiset etsimään aktiivisesti tietoa. Seuraavan päivän sanomalehteä ei välttämättä jakseta odottaa, jos omassa lähiristeyksessä on tapahtunut paha kolari.

Keskisuomalaisen varapäätoimittaja Risto Pynnösen mielestä hyvä wap-uutinen ei ole presidentin matkoista kertova protokollauutinen. Uutisessa pitää olla yllättävyyttä ja asiakkaan haluamaa palvelua tai tietoa.

Ilkan palvelusta luettiin paljon uutista, joka kertoi 50 000 markkaa sisältäneen kirjekuoren löytäneistä pojista. Keskipohjanmaan verkkosivut olivat puolestaan ahkerasti käytössä, kun alueella oli paljon sähkökatkoksia. Wap-palvelun tietoja ei siltä päivältä ollut saatu, mutta oletettavaa on, että ihmiset etsivät tietoa myös sieltä.

Juuri onnettomuusutiset ovat sellaisia, joiden uutisoinnissa sanomalehti voi online-uutisvälityksen avulla kilpailla nopeudessa sähköisten välineiden kanssa. Wapissa voidaan kertoa ytimekkäästi tapahtumakulku, ja seuraavan päivän lehdessä samaa asiaa pystytään käsittelemään laajemmin.

5.6 Yhteenveto

Arena Partners -lehdet haluavat tarjota wap- uutispalveluja pysyäkseen kehityksessä mukana. Tavoitteena on modernin imagon luominen ja lukijoiden palveleminen uuden välineen avulla. Lehdillä on valmis uutismateriaali, jota halutaan hyödyntää. Wap-palvelun potentiaaliseen kohderyhmään kuuluviksi nähdään nuoret, matkustelevat ihmiset, kesämökkiläiset, urheiluväki ja levikki-alueelta poismuuttaneet, jotka haluavat pysyä selvillä vanhan kotiseutunsa asioista.

Palvelun päivittämiskäytännöt vaihtelevat haastatteluhetkellä. Osassa lehdistä päivitys tehdään kerran päivässä, osassa wapia päivitetään jatkuvasti. Pääosalla lehdistä on erillinen internet- ja mobiilitoimituksensa.

Uutiskategoriat muistuttavat paperilehdessä olevia, mutta lisänä lehdillä on omia wap-palvelujaan. Niitä ovat mm. säätiedot ja Kalevan Kiekko-Kaleva.

Wap-palvelusta vastaavat henkilöt näkevät wap-palvelun muuttavan jonkin verran uutistoimittajan työtä. Deadline ei ole uusien välineiden tultua enää kerran päivässä, vaan koko ajan. Työskentelyjärjestys muuttuu, kun ensiksi täytyy työstää uutinen wapiin ja verkkolehteen. Nopeuden merkitys korostuu. Hyvän uutiskirjoittamisen säännöt pätevät kuitenkin myös wap-kirjoittamiseen. Hyvä wap-uutinen on lyhyt uutissähke. Erityisesti yllättävät tapahtumat, kuten onnettomuudet, kelpaavat hyvin wapissa uutisoitavaksi.

6 Toimittajien haastattelut

Arena Partners -ohjausryhmän kokouspöytäkirjassa 8.1.2001 todetaan, että jatkossa mobiilipalvelujen menestyksen kannalta on olennaista pystyä motivoimaan lehtien toimitukset mukaan prosessiin.

Seuraavassa tarkastelen, miltä uusi palvelu näyttää perinteistä toimittajantyötä tekevien näkökulmasta. Wap-palvelusta ei ole ainakaan vielä tullut osa normaalia uutistyötä, vaan wapissa välitettävät uutiset koetaan aika lailla vieraiksi oman työn kannalta, vaikka jotkut ovat palveluun uutisia päivittäneetkin.

Toimittajien haastattelut toteutettiin helmi- ja maaliskuussa 2002. Tarkoituksena oli luoda kuva siitä, millaisena normaali rivitoimittaja pitää lehtensä wap-palvelua, kuinka se on vaikuttanut hänen työhönsä ja mitkä ovat hänen asenteensa sitä kohtaan. Haastateltavaksi valittiin toimittajia, jotka eivät ole työskennelleet internettoimitukselle.

Haastateltavat olivat kahdesta Arena Partners -lehdestä, Kalevasta ja Keski-suomalaisesta. Nämä suurehkot Arena Partners -lehdet aloittivat wap-palvelujen tarjoamisen eri aikoihin. Haastattelut tehtiin kasvokkain lehtien toimituksissa. Haastattelurunko on liitteenä (liite 3).

H1, H2 ja H3 ovat Kalevan toimittajia ja H4, H5 ja H6 Keski-suomalaisen. Toimittajat toivoivat, että he pysyisivät nimettöminä. Toimittajia oli uutistoimituksesta, kulttuurista, ulkomaantoimituksesta ja taloudesta.

En käy toimittajien vastauksia läpi kysymys kysymykseltä vaan olen yrittänyt luoda vastauksista loogisia kokonaisuuksia. Joskus toimittajat käsittelivät samaa asiaa useammassa vastauksessa. Näissä tapauksissa olen sijoittanut vastaukset yhteen kohtaan.

6.1 Tiedot lehden wap-palvelusta

Toimittajien tiedot lehtiensä wap-palveluista eivät ole suuren suuret. Toimittajat eivät koe tietävänsä niistä kovinkaan paljon. Toisaalta kaikki tietävät, että lehdellä on sellainen palvelumuoto. Wap- uutisen vaatima pituus on sisäistetty ja tiedetään, että uutisten lukemiseen tarvitaan wap-päätelaite. Keskisuomalaisen ja Kalevan toimittajien välillä ei ole tässä asiassa eroa.

Kaikki mieltävät wapin hyvin uutispainotteiseksi välineeksi. Muita kuin uutispalveluja toimittajat eivät juurikaan kommentoi, eikä niistä heiltä edes erikseen kysytty.

H4 mainitsee, että wapiin päivitetään keskeisiä uutisia. Uutisten määrää hän ei tiedä. H6 mainitsee tässä kohdin saamansa päivityskoulutuksen.

H6: Että tiän tekniikasta sen verran, että miten uutinen tehdään wappiin. Tosin en nyt sitä muistaisi, mutta periaatteessa mä oon sen oppinut.

Omaehtoainen kokemus wap-puhelimesta yleensä tai oman lehden palveluista on melko vähäinen. Monet ovat luonnollisesti tietoisia palvelusta lehden oman sisäisen tiedottamisen ansiosta. Palvelun toiminta tai wapin yleisemmät periaatteet eivät tunnu olevan toimittajille tuttuja. Sisäisen tiedotuksen tarjoamaan materiaaliin kannattaisikin kiinnittää runsaasti huomiota. Hankalaksi tämän voi tehdä se, että toimittajien tekniset edellytykset voivat olla hyvinkin erilaisia. Lehtien wap-palvelusta vastaavien haastattelussa tulee esille, että nuoret toimittajat sopeutuvat uusiin välineisiin vanhoja toimittajia nopeammin. Kuinka paljon kyseessä on ikäpolvikysymys, ei ole kuitenkaan aivan yksinkertaista sanoa. Wap-uutisten tekemisessäkin tarvitaan perinteistä uutistyötä. Siinä vanhoilla toimittajilla voi olla jopa etulyöntiasema.

Tietoisuuteen palvelusta liittyy myös mahdollisesti annettu koulutus. Kummasakin lehdessä jonkinlaista koulutusta on annettu, mutta ei säännöllisin väliajoin. Koulutus on keskittynyt palvelun aloittamisen aikoihin.

H5: Elikkä silloin, kun tuo wap-palvelu tuli, meille neuvottiin, kuinka siirrät juttusi tuonne wap-julkaisuosastolle, ja se on ihan yhtä helppoa kuin siirrettäessä tuonne itse tuotantoon. Kopioidaan ja siirretään hiirellä.

H6: Siis mulle on opetettu se, että miten uutisia viedään nettiin ja miten niitä viedään wappiin. [...] Se on neuvottu, miten se uutinen sinne viedään ja miten sitä joutuu käsittelemään.

Koulutus ei ole siis ollut kovin perinpohjaista, mutta toisaalta halua lisäkoulutukseenkaan ei nykytilanteessa ole. Keskisuomalaisessa wapiin liittyvistä asioista tiedotetaan myös sisäisessä verkossa. Tosin parannusehdotuksiakin on.

H6: Ehkä mä kaipaisin sitä, että se tieto olisi yhdessä paikassa. Olisi joku kansio tai joku tiedosto jossakin, mistä löytyisi kaikki se, mikä liittyy tähän, ettei tarvitsisi etsiä tietoa monesta eri paikasta.

H1 kaipaasi, että tyyli, jolla wap-uutiset kirjoitetaan, opetettaisiin.

H1: Mitkä on ne rajoitukset ja mahdollisuudet, mitä järjestelmä antaa. Nehän pitää tietää silloin kun sinne lähtee jotain tekemään. Muutenhan se työ on sitten ihan normaalia uutistoimittajan työtä.

H2 ei ole vielä ehtinyt tehdä Kalevan wap-palveluun uutisia. Aikaisemmissa työpaikoissa hän oli tehnyt wap-uutisia suhteellisen paljon.

H2:ta kauemmin Kalevassa ollut H3 taas mainitsee tietävänsä palvelusta sen verran, mitä sisäisessä tiedottamisessa siitä on kerrottu. Sisäisen tiedotuksen rooli muissa kysymyksissä on hyvinkin keskeinen. Hän ja H5 tuovat esiin sen, että he itse eivät ole käyttäneet palvelua tai wap-puhelinta ollenkaan. H5 mainitsee kuitenkin, että hänellä on wap-puhelin, mutta sen käyttö on osoittautunut mahdottomaksi eikä halujakaan ole ollut mainittavammin. H4 on taas puolestaan muutaman kerran palvelua katsonut.

Uutisvälineenä wapiin suhtaudutaan varovaisen positiivisesti. Tämä on tietysti ymmärrettävää, koska kaikki haastatellut toimittajat ovat nimenomaan uutis-

toimittajia. Lehdille wap ei kuitenkaan ole pelkästään uutisia varten, eikä uutisilla varmaan saada edes parhaita mahdollisia taloudellisia tuottojakaan. Uutisten rinnalla on tarjottava useita erilaisia palveluja. Ensimmäisenä mieleen tulevat erilaiset hakusovellutukset.

Joskus lehtien kehittelemät innovaatiot voivat herättää huvitusta lehden toimittajissa. H3 mainitsee, että joku oli joskus puhunut Kalevan wapissa olevasta Kärppä-palvelusta. Suurta huvitusta hänessä herättää kesällä 2001 wapissa ollut patiotutka, jonka avulla pystyi löytämään Oulusta lähimmän pation.

H3: [...] Mää en oikeen ymmärrä, kelle se oli tarkotettu. Kuka sitä mahto käyttää?

Haastateltu toimittaja ei siis ymmärrä, minkä vuoksi tiettyjä palveluja on wapiin laitettu. Tällaiset turhilta tuntuvat palvelut tietysti vaikuttavat siihen kuvaan, joka wapista muodostuu. Palvelujen omituisuus voi johtua siitäkin, että palvelulle ollaan vasta etsimässä pysyviä muotoja. Kaikki on kuitenkin vielä enemmän tai vähemmän kokeiluasteella.

H3: Ite asiassa olen kummastellu koko wap-palvelua. A) Mitä se on? ja B) Mitä hyötyä siitä on?

Haastateltavan luettelemista kahdesta ihmetyksen aiheesta ensimmäinen osoittaa sen, että hän ei koe tietävänsä wapista mitään. Koko käsite on jäänyt hämäräksi. Myöhemmin hän tuo esiin sen, että mahdollisesti jotkut, asiasta paremmin perillä olevat, saattaisivat pitää sitä hyvinkin hyödyllisenä tuotteena.

H5 mainitsee haastattelussa Keski-suomalaisen jääkiekkopalvelun. Tosin sen toiminnasta hänellä ei ole aivan realistista kuvaa.

H5: Ainakin silloin kun wapista puhuttiin, että sellainen palvelu tulee, oli käsitys, että siitä tulee ihmisille ihan joku piippaava viesti jääkiekkotuloksesta, ja sitten jo kuviteltiin, miten tuhannella ihmisellä soi kännykkä jäähallissa. [...] Luulimme silloin kun siitä puhuttiin, että se tulee toimimaan myös näin.

6.2 Wap-palvelun vaikutus toimittajan työhön

Jos wapin tuntemus on vähäistä, ei uutispalvelu ole näkynyt toimittajien työsäkään paljon.

H1: Joissakin tapauksissa tehdään juttu internetlehteen heti, kun tullaan joltain keikalta, ja se on sitten tavallaan internettoimituksen homma hoitaa siitä eteenpäin wap-palveluun. Ei se oo suoranaisesti vaikuttanut. Mutta todella vähän mutkan kautta.

Tavallaan toimitukseen on tullut uusi ammattilaisryhmä, joka tuottaa edelleen toimittajien tekemiä juttuja. Toimittajilla on vain jonkinlainen käsitys siitä, mitä heidän jutuilleen tapahtuu sen jälkeen, kun ne on kirjoitettu. Näitä töitä ei ole vielä ainakaan kierrätetty, ja saamieni vastausten perusteella kierrätystä ei pidettäisi edes toivottavana. Keskisuomalaisessa ollaan siirtymässä järjestelmään, jossa osastot päivittävät itse uutisensa verkkoon.

Kalevan toimittajista yksi ja Keskisuomalaisen toimittajista kaksi on tehnyt wapiin itse uutisia. Verkkolehti, esimerkiksi sinne tehtävät uutisten päivitykset, on tuttu useammalle.

Wapiin uutisia tehneet eivät ole kokeneet sitä raskaana. Pikemminkin uutisesta pienen pätkän tekeminen ensin wapiin selkiyttää lehteen vähän myöhemmin tehtävää juttua. Wap-palvelun tulo ei ole vielä lisännyt toimittajien työmäärää, eikä se joidenkin mielestä saisi edes lisätä.

H5 ei koe raskaaksi sitä, että jos hän poliisikierron jälkeen tekee lyhyen uutisen heti wapiin. H6 epäilee, että tulevaisuudessa toimittajan työhön voi tulla muitakin muutoksia, jos esimerkiksi videokuvaa aletaan käyttää laajemmin. Kalevan verkkolehdestä on mahdollisuus katsoa jostain uutisjutusta kuvattua materiaalia.

Tällä hetkellä wap-uutisen teko auttaa H6:n mielestä varsinaisen lehtiutisen tekemisessä. Lyhyen uutispätkän tekeminen selkiyttää ajatuksia. Wap-uutinen

on tavallaan vain ensimmäinen versio. Työmäärän lisääntymiseen hän uskoo, jos wap- uutisten päivittäminen siirtyy toimittajien itsensä tehtäväksi.

Kaikissa tutkimissani lehdissä on kokemusta wap- uutisten toimittamisesta vielä hyvin lyhyeltä ajalta, joten työmäärän ja työskentelytavan muuttuminen paljastuu vasta myöhemmin. Täysin ilman lisätyötä tuskin kuitenkaan selvittäään.

6.3 Syyt wap-palvelun aloittamiseen

Wap-uutispalvelun hyödyllisyyttä toimittajat perustelevat sillä, että koska palvelu on teknisesti mahdollinen, lehden kannattaa käyttää mahdollisuus hyväkseen ja olla mukana kehityksessä. Journalistista hyötyä toimittajat eivät siinä näe, vaikka he pohtivatkin palvelun mukanaan tuomaa uutisoinnin nopeutumista. Ehkä nopeutta ei sinänsä nähdä journalistisena hyötynä. Parhaassa tapauksessa palvelusta saadaan rahaa.

Wap-palvelun mahdollista hyödyllisyyttä pohditaan muun muassa seuraavasti:

H1: Varmaan hyödyllinen niille, jotka sitä tarvii. [...] Omasta mielestäni aika kömpelö tapa ja kuitenkin uutisia saa niin paljon muutenkin, että, hieman kerettiläisesti sanottuna, en pidä kovin tarpeellisena.

H2: Se on varmaan joillekin hyvä.

Toimittajat uskovat, että jotkut palvelua käyttävät, vaikka se ei heitä itseään juurikaan kiinnosta. Jonkinlaisen poikkeuksen tekee H5, joka ilmaisee wapin olevan suurta edistystä. Edistyksellä hän tarkoittaa sitä, että lehteä voivat lukea sellaisetkin, jotka eivät juuri sillä hetkellä pääse käsiksi paperilehteen. Samaa hengenvetoon hän myös toteaa:

H5: Mutta käsittääkseni se palvelu on aika kallis, eikä sitä ole juuri kenelläkään, joten tässä vaiheessa wapin kehitystä olen sitä mieltä, että se on aivan lapsenkengissänsä vielä.

Wapin suuri edistyskellisyys konkretisoituu siis vasta joskus tulevaisuudessa.

Tulevaisuuteen viittaa myös H4, jonka mielestä tulevaisuudessa käyttöön tulevat nopeammat gprs-palvelut ovat hidasta wapia parempia. Nopeudella ei tässä viitata uutisten päivittymiseen vaan siihen, kuinka nopeasti palvelu toimii.

Wapissa yritetään nähdä jotain hyödyllistä, koska se kerran on olemassa. Omia tunteuksia vähätellään: vaikka minusta se on aivan turha, ehkä se on joillekin tarpeellinen.

Vaikka toimittajat suhtautuvat epäilevästi wap-palvelun järkevyyteen, he näkevät siinä imagoarvoa lehden kannalta. Kehityksessä on pysyttävä mukana ja kaikki mahdollisuudet käytettävä hyväksi. Toisaalta edes toimittajien tuttavapiiristä ei tunnu löytyvän kovin monia, jotka todella palvelua käyttäisivät. Nyt tehdään pioneerityötä, josta jotkut tulevaisuudessa hyötyvät. Tämän haastattelun perusteella toimittajilla vaikuttaa olevan usko oman lehden päätöksiin.

H2 pitää sanomalehtien nettilehtiä tarpeellisina, koska siellä on aina tuoreimmat uutiset saatavilla. Wap-uutisten hyödyllisyyttä kysyttäessä hänen näemyksensä on, että palvelu, joka lähettää esimerkiksi tekstiviestin puhelimeen on hyvä, koska uutisten saaminen ei ole silloin palvelun käyttäjästä itsestään kiinni. Wap-uutisissahan tällaista push-palvelua ei ole olemassa.

H3 epäilee wap-uutisten tarpeellisuutta koko ajan läsnäolevassa uutistulvassa. Hänelle esimerkiksi radio, televisio ja teksti-tv tuntuu riittävän aivan mainiosti. Ulkomailla asuminen muodostaa kuitenkin poikkeuksen.

H3: Miksei, jos olisi jossain etäämpänä ja poissa tästä omasta miljööstä. [...] Ehkä sen silloin kokisi ihan eri tavalla. Mutta tässä työssä, tämän työn näkökulmasta se on minulle täysin käsittämätön asia koko wap.

Hän perustelee wapin hyödyllisyyttä Kalevalle puhtaasti taloudellisesta näkökulmasta. Jos wap joskus tuottaa jotakin, se on ollut hyödyllinen. Kysyttäessä hän tosin myöntää, että palvelulla voisi olla jokin imago vaikutuskin.

Wap- uutispalvelussa korostuu hänen mukaansa se, että lehti pystyy kertomaan jonkin tapahtuman nopeammin kuin muut lehdet. Tosin en usko, että lehden paremmuutta luodaan wapin tulon jälkeenkään pelkällä nopeudella. Uutisvälityksessä on kyse paljosta muustakin. Mahdollista tietysti on, että wap- uutispalvelulla kilpaillaan nopeudella ja paperi- ja mahdollisesti nettilehdellä muilla keinoin.

Wap-palvelua perustellaan myös sillä, että mukana täytyy olla ja seurata teknistä kehitystä. Oman palvelun kautta talo saa koko ajan kokemusta siitä, että miten palvelu käytännössä toimii. Uusien järjestelmien kanssa täytyy olla koko ajan varuillaan, että tietää missä mennään. Kyseessä on kilpavarustelu, jossa taloudelliset hyödyt ovat tulossa vasta joskus tulevaisuudessa.

6.4 Uutiset wapissa

Wap-uutisten tarpeellisuutta perustellaan sillä, että palvelu on nopea ja reaaliaikainen. Lehti on tullut lähemmäksi sähköisiä uutisvälineitä.

H5: Se on niin nopeeta, että sen nopeemmaksi esimerkiksi meidän uutispalvelu ei voi varmastikaan tulla, koska ei olla suorassa lähetyksessä. Se on tällaisen tekstin melkein suora lähetys. Ja kai niitä uutisfriikkejä riittää, jotka niitä sitten tarvitsevat. Ainakin näin oletetaan. Se on niin kuin meidän tekstitelevisio, sanoisin näin. Palvelu on Keski-suomalaisen uutistoimituksen teksti-tv kännykässä.

Palvelun nopeudesta koituu hänen mukaansa hyötyä wap-palvelun käyttäjille. Tarpeellisuutta voi lähestyä myös lehden kannalta.

H5: Kai sillä [wap-palvelulla] on lähinnä tämmöstä imagoarvoa, että olemme mukana kehityksessä ja pyrimme olemaan ensimmäisten joukossa, ainakin niin toivotetaan. Jos meillä ei olisi sitä, oltaisiin jotenkin vanhanaikaisia.

H4 ei näe wapissa julkaistavissa uutisissa suurta eroa muihin uutisiin: kaikki uutiset ovat yhtä tarpeellisia. Kuitenkin esimerkiksi nopeasti taloustietoa tarvitseville wap voi olla hyvä väline. Joskus hiljaisissa paikoissa hän myöntää kaivanneensa kännykkäänsä uutispalvelua.

Wap näyttäytyy yhä enemmän välineenä, joka lehdellä on oltava, jotta ei jäätäisi kehityksestä jälkeen. Toimittajien sanomat todelliset hyödyt jäävät huomattavan vähäisiksi. Vaikutelmaksi jääkin, että toimittajat pitävät wap-uutispalvelun aloittamisen syynä ajattelua, jonka mukaan olemassa oleva tekniikka täytyy ottaa käyttöön. Tekniikka perustelee itse oman tärkeytensä, eikä mitään todellista tarvetta ole välttämättä pakko olla.

Kukaan haastattelemistani toimittajista ei usko palvelun olevan taloudellisesti kannattava.

Toimittajien keskuudessa wap käsitetään hyvin uutispainotteiseksi välineeksi. Kaikkien näkemyksen mukaan se on hyvä väline sähkeutisten julkaisemiseen. Jotkut luettelevat tiiviyn ja lyhyden sisällön vaatimukseksi. Huomattavaa on, että Kalevan wap-palvelussa uutiset ovat usein hyvinkin pitkiä ja ylittävät mielestäni lyhyen sähkeutisen määritelmän. Wap mielletään tiukan faktan välittämistä välineenä.

H6: Se on lyhyttä ja siinä tulee ne faktat, mitä on tapahtunut ja missä ja milloin.

H5: Ne [wapissa julkaistut uutiset] ovat lyhkäisiä pätkiä, että Nelostiellä kuolonkolari ja tie tukossa. Nelostiellä kuolonkolari oli, tie on nyt auki. Tämmösiä minä oon tehnyt sinne.

Monet näkevät kuitenkin mahdollisena, että tulevaisuudessa wapissa voitaisiin julkaista myös pitkiä juttuja, jolloin se lähenisi uutisvälineenä nettilehteä. Toisaalta myös nettilehden rajoitukset sanomalehteen verrattuna tuodaan esiin. Keskisuomalaisen nettilehti päivitetään omien uutisten osalta vasta illalla kello 23.00, joten aivan uusia uutisia sieltä ei voi päivällä lukea.

H5 on tyytyväinen nykyisen kaltaisiin wap-uutisiin.

H5: [...] Jos on esimerkiksi jotkin vaalit, presidentinvaalit tai kunnallisvaalit tai joku tällöinen tilanne, mistä ihmiset ehkä haluaa nopeasti tietoa. Kyllä semmosessa wap on ehkä paras. Koska nettilehti päivitetään aina kello 23.00 niin sieltä ei sitten niitä uusimpia omia uutisia kyllä näy. [...] Varsinainen lehti laitetaan sinne kokonaisuudessaan kello 23.

Haastatelluista Kalevan toimittajista yksikään ei ole tehnyt uutisia lehden wap-palveluun, vaikka mahdollisuuksia olisi ollutkin. H2 on tehnyt wap-uutisia aikaisemmassa työpaikassaan.

H2: [[Jos on uutisesta kärkikin, niin se voidaan laittaa sitten verkkoon, mikäli katsotaan, että se on semmonen, että sitä ei pidä pihdata.

Pihdattavaksi uutisiksi hän määrittelee sellaiset, jotka kilpailija voisi lukea palvelusta ja ehtiä tehdä oman uutisensa ennen kuin paperilehti on ilmestynyt. Tärkeää on, että kilpailijat joutuvat lainaamaan lähdeä uutisoidessaan saman asian. Wapissa tai netissä julkaistulla uutisella ei tule uutisvoittoa, vaan lehtitalojen pääväline on edelleen sanomalehti.

Myös H3 toteaa, että uutisista, jotka eivät ole isoja tai skuppeja, voidaan tehdä nettiin pätkä. Samasta aiheesta tehtäisiin sitten paperilehteen pitempi uutinen. Netti tai wap ei ole vielä saavuttanut sellaista statusta, että niissä voitaisiin julkaista kaikki uutiset. Tässä sanomalehtien netti- ja wap-uutispalvelut eroavat radiosta ja televisiosta.

6.5 Wap-palvelun hyvät ja huonot puolet

Wap-palvelun hyväksi puoliksi nähdään yleisimmin uutisten saannin nopeus. Wap-palvelu tarjoaa sanomalehdelle mahdollisuuden kilpailla sähköisten uutisvälineiden kanssa. Huonona puolena toimittajat vaikuttavat pitävän sitä, jos uutisia ei jostain syystä saakaan nopeasti tai tekniikka pettää.

H5 sanoo hyväksi puoleksi sen, että palvelu luo sellaista mielikuvaa, että Keski-suomalainen on kehityksen kärjessä. Kysymykseen siitä, onko kyseessä pelk-

kä tunne hän vastaa: ”Sitä en tiedä, kun en ole käyttänyt, enkä tunne ketään, joka käyttäisi sitä vapaa-aikana. Se voi olla pelkkä tunne. Mutta ainakin meillä on olemassa se palvelu ja ei kai siinä sinänsä mitään huonoakaan ole. Ne jotka sen haluaa, niin ne sitä todennäköisesti sitten tarvitsevat, ja heillä on siihen varaa.”

H6:lla on samanlaisia näkemyksiä. Palvelun tarjoaminen on periaatteessa hyvä asia, mutta se edellyttää tietysti, että palvelu toimii.

H1:n esittämä hyvä puoli on jo edellä mainittu nopeus, mutta huonoja puolia hän lähestyy abstraktimman näkemyksen kautta ja kysyy, onko kenelläkään todellista tarvetta olla koko ajan uutisten tavoitettavissa. Samassa asiassa voidaan siis nähdä hyviä ja huonoja puolia.

Myös H2 mainitsee palvelun hyväksi puoleksi uutisten saamisen nopeuden. Huonona puolena hän puolestaan pitää sitä, jos tekniikka pettää eikä palvelun käyttäjä saakaan haluamiaan uutisia. Hän lähestyy asiaa myös toimittajan kannalta ja huomauttaa, että palvelu ei saisi aiheuttaa toimittajalle lisätyötä.

H3 pitää wap-palvelun hyvänä puolena asiakaspalvelua. Jos joku haluaa uutisensa wap-puhelimeen, häntä täytyy palvella. Kompastuskivenä hän pitää nykyistä tekniikkaa ja varsinkin näyttöruutujen pientä kokoa.

H3: Tommosesta puhelimen näyttöruudusta, kun pittää yrittää saada selvää asioista, niin ei se ainakaan meikäläistä, joka on paperilehden lukija ollut pienestä pitäen, niin tota se ei tunnu miltään. Ei sitä pidä mukavana.

Pelkät uutiset eivät ole tärkeitä, vaan hän laittaa painoa myös välineelle, josta uutiset saa käsiinsä. Tottumukset ja tavat ovat muutenkin keskeisellä sijalla wap-palvelujen käytön yleistymisessä. Tekevätkö ihmiset tutut asiat mieluummin tutuilla tavoilla kuin kokeilevat jotain uutta?

Tekniikan ongelmallisuuden tuo esiin myös H4, joka epäilee, että monta käyttäjää on menetetty sen vuoksi, koska palvelun käyttöönotto on niin monimutkaista. Palveluun tutustumisen olisikin tärkeää tehdä mahdollisimman yksinkertaiseksi.

H6 lähestyy wap-palvelun huonoja puolia taloudelliselta kannalta. Hän epäilee, että palvelu ei tuota kovin paljon. Hänen mielestään palvelua pitäisi markkinoida ihmisille aktiivisemmin. Hyvällä palvelulla on hänen mukaansa liian vähän käyttäjiä.

6.6 Yhteenveto

Haastatellut toimittajat eivät tunne lehtiensä wap-palveluja paljonkaan oma-kohtaisesti, mutta he ovat tietoisia niiden olemassaolosta. Puolet haastatelluista on tehnyt uutisia wapiin. Wapin ei kuitenkaan koeta juuri vaikuttavan tavallisen toimittajan työhön. Sen sijaan toimituksiin tuntuu muodostuneen uusi ammattilaisryhmä, joka tuottaa toimittajien tekemiä juttuja eteenpäin.

Toimittajat ovat saaneet tietoa wap-palvelusta sisäisen tiedotuksen kautta. Wap-uutisten tekemiseen liittyen ei kaivata lisäkoulutusta, mutta olisi hyvä, jos aiheesta olisi koottu tietoa esimerkiksi kansioon, josta asioita voisi tarvittaessa tarkastaa.

Haastatellut eivät pidä wap-palveluja itselleen hyödyllisinä, mutta uskovat niiden palvelevan lukijoita. Erityisesti uskotaan, että palvelusta hyödytään tulevaisuudessa.

Tärkeinä piirteinä wapissa nähdään muun muassa nopeus ja modernin imagon luominen lehtitalosta. Sen sijaan palvelun taloudelliseen kannattavuuteen ei uskota. Wapin huonoina puolina pidetään esimerkiksi vaaraa tekniikan pettämisestä, sillä se loisi negatiivista kuvaa lehdestä. Vaikka wapiin suhtaudutaankin varovaisen positiivisesti, nousee esiin myös sen mahdollisesti aiheuttama lisätyö toimittajille. Toisaalta lyhyen uutispätkän tekemistä juttukeikalta tullessa ei välttämättä pidetä raskaana, vaan se voi myös selkiyttää ajatuksia isompaa juttua varten.

7 Lehtikatsaukset

Tässä luvussa tutkin kuuden² Arena Partners -lehden wap- uutispalvelun ja paperilehden uutistarjontaa vuoden 2001 marraskuun 27. päivän wap- uutispalvelussa ja saman sekä seuraavan päivän lehdessä. Kartoitan sitä, kuinka suuri osa wap-palvelussa olevista uutisista oli myös jomman kumman päivän paperilehdessä. Tutkin STT:n uutisten ja lehtien oman tuotannon suhdetta ja sitä, kuinka uutisia on käsitelty eri välineissä. Wapissa ei julkaista pitkiä juttuja, vaan tarjonta painottuu enemmänkin lyhyisiin ja tiiviisiin uutisiin.

Tapani Huovila huomauttaa kirjassaan *Uutinen eri välineissä*, että kerran vuorokaudessa ilmestyvä sanomalehti antaa sivuillaan kokonaiskuvan viimeisen vuorokauden tapahtumista. (Huovila 1995, 4.) Vaikka lehtitalot ovat alkaneet tuottaa uutisia sähköisiin välineisiin, nettiin ja wapiin, sanomalehden kokoava ja taustoittava tehtävä säilyy.

Paikallisten uutisten kertomisessa sanomalehden wap-palvelu voi kilpailla paikallisradion kanssa. Valtakunnan tasolla kilpailutilannetta ei niin helposti synny, koska koko maata koskevat uutiset kulkevat STT:n kautta, mikä vie aikaa, ja todennäköisesti samat asiat on jo ehditty kertoa radio- tai televisiuutisissa.

Huovila on jakanut teoksessaan viestimet tilanne uutisia julkaiseviin ja kokoavia uutisia julkaiseviin välineisiin. Tilanne uutisia julkaiseville välineille on tyyppillistä, että ne pyrkivät elämään reaaliajassa, kertovat uutisen heti saatuaan siitä tiedon ja siirtyvät sen jälkeen uusiin reaaliajan uutisiin. Lisäksi ne eivät yleensä palaa aiemmin käsiteltyyn uutiseen, ellei ole saatu uutta lisätietoa. Päivän pääuutinen voidaan kuitenkin käsitellä uudestaan, mutta sekin voidaan kertoa uudesta näkökulmasta tai uusilla ajankohtaisilla tiedoilla. (Huovila 1995, 22.) Kokoavat uutiset taas pyrkivät Huovilan mukaan ”antamaan kokonaiskuvan uutisvuorokauden tai uutispäivän tapahtumista yhdessä ja samassa lähetyksessä. Ne myös toistavat aikaisemmissa lähetyksissä mainitut vuorokauden pääuutiset” (ibid).

---

² Arena Partners -yhteistyössä mukana olevan Savon Sanomien uutisaineisto tuhoutui tietokonevian vuoksi. Materiaalia ei ollut mahdollista kerätä jälkeen päin.

Wap on, tai ainakin sen pitäisi olla, tilanneuutisia julkaiseva väline. Tämä vaatii kuitenkin sitä, että palvelua päivitetään ympärivuorokautisesti tai ainakin päivisin. Jos wapiin laitetaan aamulla saman päivän lehdessä olevia juttuja, tiedonvälitys ei nopeudu ja wap- uutispalvelusta tulee kokoavia uutisia sisältävä väline. Siinä toistetaan aikaisemmassa lähetyksessä (lehdessä) olleet uutisvuorokauden tärkeimmät uutiset.

Keskipohtanmaan, Kalevan ja Keski-suomalaisen wap- uutispalveluissa saate-taan samaa tapahtumaa seurata useassa uutisessa. Tutkimuspäivänä tällaiset uutiset olivat kaikki STT:n tuotantoa. Hyvä esimerkki ovat Bonnissa pidettyä Afganistan-kokousta käsittelevät uutiset Kalevan palvelussa (liite 4). Uutista-pahtumaa seurataan päivän ajan ja uudet tapahtumat kerrotaan. Ensimmäi- sessä uutisessa todetaan, että kokous on alkamassa ja viimeisessä kerrotaan kokouksessa päivän aikana saaduista tuloksista. Keskipohtanmaan palvelussa on julkaistu kaksi Nils Aslak Valkeapään kuolemasta kertovaa uutista. Kuole- massa ei ole kuitenkaan uutisten julkaisemisen välisenä aikana tapahtunut mitään uutta, vaan jälkimmäiseen uutistekstiin on vain lisätty enemmän tietoa Valkeapään henkilöhistoriasta.

Lehdessä päivän pääuutiseksi voi käsittää joko etusivulla tai premiäärisivulla olevan uutisen, joka on taitettu muita uutisia näkyvämmiin. Wap- uutisissa täl- laista hierarkiaa ei ole, vaan uutiset täytyy arvottaa pelkästään niiden sisällön perusteella.

Vaikka puhun lehdessä julkaistuista wap- uutisista, en tarkoita, että uutiset oli- sivat molemmissa välineissä samanlaisia, mitä ne eivät useastikaan ole. Tapahtumasta, josta on kirjoitettu parinsadan merkin pituinen uutinen, voi lehdessä olla huomattavasti pitempi juttu, johon voi liittyä esimerkiksi toimittajan kom- mentti. Joskus wapissa julkaistu uutinen voi myös olla lehti uutista pitempi.

Se, kuinka monta uutista jostain tapahtumasta julkaistaan wapissa, ei vaikuta suoraan lehdessä olevan jutun huomioarvoon: wapiin uutispalvelussa suuren huomion saanut tapahtuma voi olla lehdessä yhden palstan uutinen ilman ku- vaa. Wap- uutiset seuraavat päivän tapahtumia, jotka kootaan yhteen seuraav- an päivän lehdessä. Wap- palvelu elää koko ajan muuttuvassa päivän uutis- virrassa. Lehden ilmestyttyä uutispäivä on jo ohi.

Wap-uutisessa otsikon tärkeys korostuu. Lehdenlukijakin silmäilee sivulla olevat otsikot ja päättää, minkä jutun lukemista hän jatkaa. Lehdessä otsikosta tekstiin siirtyminen on kuitenkin huomattavasti nopeampaa ja vaivattomampaa kuin wapissa, jossa näkyvillä ovat ensin pelkät otsikot, ja vasta otsikon valitsemalla pääsee lukemaan varsinaisen uutisen. Wap-uutispalvelussa ei ole myöskään kuvaa mielenkiinnon herättäjänä.

Tämän vuoksi otsikkoon tulisi kiinnittää erityisen paljon huomiota. Keskipohjanmaan wapissa oleva otsikko ”Vääntö kumppaneista jatkuu” vaatii aikalaila ajankohtaisten, paikallisten asioiden tuntemusta. Saman päivän lehdessä oleva otsikko ”Vääntö maakunnan yhteistyökumppaneista jatkuu. Valtuusto repesi kahtia” kertoo jo paljon enemmän jutun sisällöstä. Wap-uutisen otsikoinnista vaikeutta lisää se, että käytettävissä oleva tila on pienempi kuin lehdessä. Esimerkiksi Keski-suomalaisessa otsikko saa olla enintään 40 merkkiä pitkä.

Käsittelen tässä luvussa vain wap-uutispalveluihin 27.11.2001 päivitettyt uutiset. Mukana eivät ole mahdolliset kyseisenä päivänä luettavina olleet, muina päivinä palveluun laitettut uutiset.

Seuraavalla sivulla olevassa taulukossa 3 on yhteenvedo wap- ja lehtiuutisista. Ensimmäisestä sarakkeesta näkyy, paljonko uutisia laitettiin wapiin yhteensä 27.11. Toisessa sarakkeessa kerrotaan, moniko wapiin laitetuista uutisista on lehden omaa tuotantoa, ja kolmannessa moniko on STT:n. Neljännessä sarakkeesta näkyy wapista lehtiuutisiksi päätyneiden juttujen kokonaismäärä, ja seuraavissa sarakkeissa kerrotaan omien ja STT:n uutisten osuudet wapista lehteen menneissä uutisissa. Viimeisestä sarakkeesta selviää, kuinka monessa lehden jutussa wap-uutisia on käytetty. Yhteen lehden juttuunhan voi sisältyä useampikin wap-uutinen. Esimerkiksi Kalevan wap-palvelussa julkaistiin kaksi uutista Rooman pommirähdyksestä. Seuraavan päivän lehdessä tapahtumasta oli vain yksi uutinen.

Lehti	Uutisia wapiin yhteensä 27.11.	Omia uutisia wapiin 27.11.	STT:n uutisia wapiin 27.11.	Wap-uutisesta lehti-uutiseksi 28.11. päivän lehteen	Oma tuotanto wapista 28.11. lehteen	STT:n tuotanto wapista 28.11. lehteen	Kuinka monessa lehti-jutussa käytetty 28.11.
Ilkka	92	10	82	30	6	24	28
Kaleva	104	16	88	55	9	46	37
Keskipo-hjanmaa	53, x	21	30	15	3	12	15
Keskisuo-malainen	93	8	85	47	8	39	42
Pohjalainen	24	12	12	0*	0*	0*	0*
Vasabladet	6	3	3	0*	0*	0*	0*
Yhteensä	372	70	300	147	26	121	122

Taulukko 3: Yhteenvero Arena Partners -lehtien wap-uutisista 27.11.2002.

x) Keskipo-hjanmaan wap-palveluun laitettiin 27.11. omien uutisten ja STT:n uutisten lisäksi kaksi Urheilutiedon uutista.

*) Pohjalaisen ja Vasabladetin kohdalla wap-uutiset eivät ole päätyneet lehti-uutisiksi seuraavan päivän lehteen, vaan lehti-uutiset on 27. päivän lehdestä on laitettu wapiin. Wapiin laitettiin Pohjalaisessa 24 uutista ja Vasabladetissa 6 uutista.

Uutisten päivittäinen määrä wap-palveluissa vaihtelee runsaasti. Mielenkiintoista on, että toiset lehdet seuraavat yhtä uutistapahtumaa ahkerammin kuin toiset. Kalevalla tällaisia jatkouutisia on peräti seitsemän, kun taas Ilkan palvelusta niitä löytyy vain kaksi, vaikka uutisten kokonaismäärä on vain hieman pienempi. Vasabladet ja Pohjalainen poikkeavat puolestaan muista Arena Partners -lehdistä siinä, että ne ovat laittaneet palveluunsa uutiset saman päivän lehdestä. Niiden tapauksessa wap-uutisia ei ole siis siirtynyt lehteen ainoatakaan kappaletta.

Sanomalehtien wap-palvelujen uutiset jaotellaan tutkimusmateriaalista tekemieni havaintojen mukaan seuraaviin osioihin:

- kotimaa
- ulkomaat
- talous
- urheilu
- lähiseutujen uutiset

Tässä osuudessa pyrin vastaamaan seuraaviin kysymyksiin: Minkälainen uutistarjonta wap-palvelussa on verrattuna paperilehteen? Mistä erot voisivat johtua? Mitä uutisia wapissa ja lehdessä painotetaan?

Käyn seuraavassa läpi kaikki kuusi lehteä. Ensimmäisenä on yhteenveto kunkin lehden uutistarjonnasta, jonka jälkeen käyn läpi lehteä ja wap-palvelua osio kerrallaan.

7.1 Keskipohjanmaa

Keskipohjanmaan wap-uutispalveluun päivitetään päivän lehden tärkeimmät uutiset aamulla kello kuusi. Melkein kaikki tutkimuspäivän uutiset ovat Keskipohjanmaan omaa tuotantoa, mutta joukossa on myös kaksi Urheilutiedon välittämää uutista. Lisäksi päivän mittaan palveluun päivitetään STT:ltä tulevia tärkeimpiä kotimaan ja ulkomaan uutisia. Myös tärkeimmät oman maakunnan uutiset päivitetään wap-palveluun. Osa näistä uutisista päätyi keskiviikon 28.11. lehteen. Wap-uutispalvelun tarjonta koostui tutkimuspäivänä 27.11. edellisen päivän ja saman päivän uutisista.

Niistä lehden omista uutisista, jotka on siirretty wap-uutispalveluun tiistain 27.11. lehdestä, suurin osa on lyhennetty. Wapissa on jutun muutama ensimmäinen kappale. Joistakin uutisista wapiin on laitettu etusivulla oleva vinkki. Lyhentämättömiä ovat vain urheilu- ja kulttuurisivujen Lyhyesti-palstalla lehdessä olevat uutiset.

Otsikot voivat olla ennallaan tai hieman lyhennettyjä, mutta kaikki lehdessä olevat otsikkojen esirivit on jätetty pois. Yhdessä tapauksessa wap-uutisen otsikko on muokattu esirivistä. ”Vääntö maakunnan yhteistyökumppaneista jatkuu. Valtuusto repesi kahtia” -otsikko on muuttunut wapissa muotoon ”Vääntö kumppaneista jatkuu”, joka on paljon epämääräisempi kuin lehdessä oleva, eikä se kerro jutun sisällöstä oikeastaan yhtään mitään. Wap-palvelun käyttäjä tekee kuitenkin lukupäätöksensä otsikon perusteella, joten sen pitäisi olla paitsi lyhyt myös informatiivinen.

Yksikään wapissa luettavissa olleista STT:n uutisista ei ole 27.11. lehdessä. Tämä johtuu siitä, että palveluun päivitettyt STT:n uutiset ovat saman päivän tuotantoa.

Keskipojhanmaan 21 omasta wapissa julkaistusta uutisesta 14 julkaistiin tiistain 27.11. lehdessä, kolme seuraavana päivänä. Neljä wap-uutista ei päätenyt kumpaankaan lehteen. Osa niistä saattoi mahdollisesti olla myöhemmin ilmentyneissä lehdissä.

Näiden neljän lehdissä julkaisemattoman uutisen otsikot olivat ”Työhenki heijastuu lääkäripulaan”, ”Adventtikonsertti Kokkolassa ja Pietarsaaressa”, ”Keskipojhalaisväriä tänään maailmancupin viesteissä Puijolla” ja ”Kokkolalaiset jalkapallotähdet esittäytyvät”.

Ensimmäinen uutinen käsitteli myös tiistain Keskisuomalaisessa ollutta uutista siitä, kuinka työilmapiirillä on vaikutusta siihen, missä terveyskeskuksissa on työvoimapulaa ja missä ei. Hyvästä työilmapiiristä Keskisuomalainen käytti esimerkkinä Konneveden kunnan terveyskeskusta. Keskipojhanmaan wap-uutisen viimeisessä lauseessa todetaan, että Lääkäriliiton julkaiseman tutkimuksen mukaan valtakunnallisesti kaikkein pahin lääkäripula on Keski-Pohjanmaalla, mikä tekee uutisen kiinnostavaksi Keskipojhanmaan wap-palvelun lukijoille. Uutinen ei ole kuitenkaan päässyt seuraavan päivän lehteen. Syynä voi olla muun muassa se, että toisen lehden uutista ei ole haluttu uutisoida päivää myöhemmin. Uutinen on ylittänyt uutiskynnyksen wap-palvelun maakuntaosioon mutta jostain syystä ei enää seuraavan päivän lehteen.

Adventtikonsertista kerrottiin todennäköisesti jossain muussa Keskipojhanmaa-lehdessä ennen tai jälkeen tutkimuspäivien. Wapissa uutinen julkaistiin kulttuuriosastolla. Kaksi muuta lehdessä julkaisematonta uutista olivat puolestaan urheiluosastossa. Näistä toinen, keskipojhalaisista maailmancupin viesteihin osallistuvista hiihtäjistä kertova uutinen, oli ajankohtainen vain tiistaina. Maailmancupin Kuopion kilpailusta kerrottiin toki keskiviikkona, mutta STT:n uutisessa ei erikseen mainittu keskipojhalaisia hiihtäjiä. Kokkolalaisten jalkapallotähtien oli puolestaan tarkoitus esiintyä vasta joulukuun 22. päivä, joten tilaisuudesta oli mahdollisuus kertoa vielä monta kertaa.

Keskiviikkona 28.11. lehdessä julkaistuista lehden omista uutisista kaksi, ”Kokkola osallistuu ruotsinkieliseen sosiaalialan osaamiskeskukseen” ja ”Ministeri perui Kannuksen matkansa”, on maakuntaosiossa ja yksi, ”Kensapuu osti Kaustiset”, taloudessa.

Keskipohjanmaan marraskuun 28. päivän etusivulla on kuusi uutisvinkkiä. Näistä neljää on käsitelty myös edellispäivän lehden wap-palvelussa. Ylimmäinen ja suurimmalla kuvalla varustettu juttu kertoo Kannuksen uuden kirjastotalon avajaisista. Otsikko esiriveineen on ”Marraskuun huono ministerituuri jatkui kirjaston vihkiäisissä. Kakkonen paikkasi Lindénin.” Wapissa otsikko puolestaan oli: ”Ministeri perui Kannuksen matkansa.” Kaksi muuta maakuntaututista ei ollut päässyt wapiin.

Kotimaan uutista vinkeissä edustaa päivän tärkein uutinen eli ”Ministeriarpa suosi Viléniä” ja ”Kiiivasta sananvaihtoa”. Taloussivuille vinkataan otsikolla ”Nokia uskoo kasvuun”. Kaikkia kolmea uutista käsiteltiin myös wap-uutispalvelussa.

Tiistaina puolestaan paikallisena pääuutisena etusivulle on nostettu ”Vääntö maakunnan yhteistyökumppaneista jatkuu. Valtuusto repesi kahtia” -uutinen. Kaksi muuta maakunnan asioita käsittelevää uutista ovat ”Paluu työelämään helpommaksi. Palvelupiste Koivuhakaan” ja ”Euro tuo jo toisen korotuksen Kokkolaan vuoden aikana. Pysäköintivirhemaksu nousee taas”. Kulttuurin vinkissä käsitellään Kokkolan teatterissa esitettävää Mika Waltarin Gabriel tule takaisin -näytelmää. Kaikki nämä uutiset ovat myös wap-uutispalvelussa. Etusivun uutisista ainoastaan kaksi on sellaisia, joista ei voi lukea wapistä.

Keskipohjanmaan wap-uutispalvelun omat uutiset käsittelevät samaa aihetta ainoastaan yhden jutun verran päivän aikana. STT:n uutisia on käytetty sääste­liäästi. Ainoastaan Filippiinien levottomuuksia seurataan useamman kuin yhden uutisen verran. Filippiinien levottomuuksista uutisia julkaistiin kaksi, kun esimerkiksi Kalevassa samoista tapahtumista kerrottiin kolmella uutisella.

STT:n uutisia palvelussa on kaiken kaikkiaan 30, joista 12 on keskiviikon 28.11. lehdessä. Kaikki kotimaan ja ulkomaan uutiset ovat sekä lehdessä että wap-palvelussa STT:n tuotantoa, seitsemästä talousuutisesta kolme, viidestä

kulttuuriuutisesta kaksi ja 17 urheilu-uutisesta yhdeksän. Urheilu-uutisista kaksi on Urheilutiedon, kuusi Keskipohjanmaan ja yhdeksän STT:n.

7.1.1 Maakunta

Kaikki Keskipohjanmaan wap-uutispalvelun maakuntaosiossa julkaistut uutiset ovat lehden omaa tuotantoa. Kahdeksasta uutisesta viisi on tiistain 27.11. lehdestä. Nämä uutiset on laitettu wap-palveluun aamulla ensimmäisen päivityksen yhteydessä. Jo aikaisemmin käsittelemäni työilmapiiriä ja lääkäripulaa käsittelevä uutinen ei päätenyt kummankaan tutkimuspäivän lehteen.

Yhdessä uutisessa kerrotaan, että ministeri Suvi Lindén ei pääse Kannuksen kirjastotalon avajaisiin. Vierailu käsitellään laajasti keskiviikon 28.11. lehdestä. Samassa lehdestä on myös ollut uutinen wapissa otsikolla ”Kokkola osallistuu ruotsinkieliseen sosiaalialan osaamiskeskukseen”.

Tiistain lehdestä maakuntauutisia on kymmenen kappaletta, joten puolet uutisaiheista on samoja kuin wapissa. Wap-palvelua seuraamalla Keski-Pohjanmaan asioista saa siis samanlaisen kuvan kuin lukemalla saman päivän lehteä. Mitään lisäinformaatiota wap ei tarjoa.

Maakunnan asioista wap-palvelussa on yllättävän vähän uutisia. Keskiviikon lehdestä on monta sellaista uutista, jotka olisivat voineet herättää huomiota myös wap-palvelussa.

7.1.2 Kotimaa

Kotimaan uutisissa ero lehden ja wap-palvelun välillä on maakunnan uutisia suurempi. Kotimaan uutiset ovat wap-palvelussa ja lehdestä pelkästään STT:n tuotantoa. Wapissa olleista seitsemästä uutisesta kolme käsiteltiin keskiviikon lehdestä. Nämä kolme uutista olivat uutispäivän tärkeimpiä tapahtumia.

Tiistain 27.11. suuriin valtakunnallisiin tapahtumiin kuului kokoomuksen eduskuntaryhmän kokous, jossa valittiin seuraaja liikenne- ja viestintäministeriksi siirtyvälle ulkomaankauppaministeri Kimmo Sasille. Ministerivalinta kesti useita tunteja, joten STT teki siitä päivän mittaan monta uutista, joissa tilannetta seurattiin. Keskipohjanmaan wap-uutispalvelussa valinnasta ei ole kuin yksi aamupäivällä päivitetty uutinen. Esimerkiksi Kalevan wap-palvelua seuranneet saivat seurata äänestykseen ja lopulta arvontaan päättynyttä valintaa kahdesta uutisesta.

Keskiviikon lehdessä ministerivalinnasta on STT:n laaja juttu, joka ei muistuta wapissa julkaistua enää nimeksikään. Uutinen on kirjoitettu päätöksen jälkeen, eikä toimittajalla ole enää ollut tarvetta spekuloida äänestyksen lopputuloksella. Sen sijaan hän on voinut keskittyä kirjoittamaan Vilénistä ja valitsematta jääneestä Paula Kokkosesta, josta on tehty haastattelukin.

Keskiviikkona 28.11. jatkui eduskunnassa edellispäivänä alkanut keskustelu välikysymyksestä. Hallituksen luottamuksesta äänestettiin keskiviikkona. Tiistain wap-uutisessa oli otsikkona ”Eduskunta äänestää hallituksen luottamuksesta”. Otsikossa tai itse jutussakaan ei ennakoita, kuinka äänestyksessä mahdollisesti käy, mutta myöhemmin oikeaksi osoittautunut oletus lienee, että hallitukselle ei anneta epäluottamuslausetta. Eikä sitä annettukaan. Edelleen jatkuvasta prosessista voidaan uutisoida tavallaan jo menneisyyteen kuuluvana asiana.

Ministerivalinnan ja välikysymyskeskustelun lisäksi tärkeä kotimaan uutinen oli Riitta-Leena Paunion valitseminen eduskunnan oikeusasiamieheksi. Kaikki kolme uutista käsiteltiin keskiviikon lehdessä kotimaaosaston ensimmäisellä sivulla ja kaikista oli myös vinkki etusivulla.

Wap-uutiset, joita ei käsitelty lehdessä, olivat ”Yksi kuoli Turun tasoristeysonnettomuudessa”, ”Hausjärven onnettomuuskuusi oli humalassa” ja ”Ylipaino lisää astman riskiä”. Viimeiset kaksi ovat tavallaan ajattomia uutisia. Varsinkin jälkimmäinen voidaan laittaa lehteen esimerkiksi terveystietosivuille hyvinkin paljon myöhemmin.

7.1.3 Ulkomaat

Kotimaan uutisten tavoin myös kaikki ulkomaan uutiset ovat tulleet STT:ltä. Wapissa ulkomaan uutisia julkaistiin 27.11. peräti yhdeksän, mutta ainoastaan kaksi päätyi seuraavan päivän lehteen, jossa ei ole kuin seitsemän ulkomaan uutista yhdellä ainoalla sivulla. Yhteiset uutiset koskevat Tanskan uutta hallitusta ja Bonnissa alkanutta Afganistan-kokousta. Mazar-i-Sharifin vankilakapinaa ei wapissa uutisoida.

Bonnin kokouksesta on wapissa uutinen otsikolla ”Bonnin Afganistan-kokous alkaa tänään”. Uutinen on laitettu wapiin aamulla. Tiistain kuluessa STT uutisoi kokousta ja sen edistymistä monta kertaa. Esimerkiksi Kalevassa kokouksesta oli uutisia peräti neljä.

Filippiinien levottomuuksista wap-uutispalvelussa on kaksi uutista. Israelin tapahtumista lehdessä ja wapissa on eri juttuja.

7.1.4 Urheilu

Urheilu-uutisia wapissa julkaistiin 17 kappaletta, joista kymmenen on seuraavan päivän lehdessä. Urheilu- ja talousuutisissa tulokset ovat tärkeässä asemassa. Taloudessa seurataan pörssikursseja ja urheilussa erilaisissa kilpailuissa syntyneitä tuloksia. Kummatkin voidaan merkitä numeraalisesti ilman perinteistä uutiskerrontaa.

Keskipohjanmaan omista kuudesta wapissa julkaistusta uutisesta neljä on tiistain 27.11. lehdestä. Kahta juttua ei julkaistu tiistaina eikä keskiviikkona. Myös kaksi Urheilutiedolta tullutta uutista on tiistain lehdestä.

Molemmat Urheilutiedolta tulleet jutut ovat lähempänä henkilökuvaa kuin uutista. Toisessa käsitellään Salt Lake Cityn olympialaisiin valmistautuvia kumparelaskijoita ja toisessa golfaaja Mikko Ilosen roimasti parantuneita tuloja. Keskipohjanmaa on ainoa tutkimani lehti, jossa on näitä kahta juttua käytetty.

Varsinkaan Mikko Ilostä käsittelevässä jutussa ei ole uutiskärkeä, vaan juttu alkaa: ”Kymppitonni oli vielä vuosi sitten mojova summa Mikko Ilosen tilillä, mutta päätymässä olevan vuoden tienesteissä vain runsaan prosenttin. Golfin ammattilaisen Ilosen ansiot päätymässä olevalta vuodelta nousivat lähes miljoonaan markkaan.” Kaikki wäpissa julkaistava materiaali ei siis välttämättä ole perinteistä uutista.

STT:n uutiset ovatkin sitten perinteisempiä urheilu-uutisia. Palvelusta voi lukea muun muassa NBA:n maanantain pelien tulokset, Kuopion maailmancup-hiihtojen voittajat ja parissakin jääkiekkoliigassa pelattujen pelien tulokset. Lisäksi on uutinen HJK:n pelaajan siirtymisestä Norjaan.

Pelkästään wäpissa olevat uutiset eivät poikkeä lehdessä julkaistusta millään tavalla. Lyhyet otteluselostukset on jätetty lehdestä pois, koska ottelujen tulokset voi lukea lehdessä olevasta tulostaulukosta.

7.1.5 Talous

Keskipohjanmaan oman toimituksen tekemistä neljästä talousuutisesta kolme on tiistain lehdestä ja yksi on julkaistu keskiviikkona. STT:n talousuutisia on wäpissa kolme, joista ainoastaan yksi, otsikolla ”Uutistoimistot: Elisa myymässä Eniron osakkeita”, on jäänyt pelkästään sinne.

Tiistain tärkein tapahtuma taloudessa vaikuttaa olleen Nokian vuodelle 2002 tekemät ennusteet. Wäpissa uutisen otsikko on ”Nokia kännykkämyynnin notkahtavan” (Otsikossa ei todellakaan ole predikaattiverbiä.) ja lehdessä ”Nokia ennakoi vahvaa kasvua”. Päinvastaisilta vaikuttavat otsikot selittyvät sillä, että wäpissa otsikkoon on nostettu vuodelle 2001 ennustettu myynnin lasku ja lehdessä otsikoitiin vuodelle 2002 ennustettu kasvu.

Muista lehdistä poiketen Keskipohjanmaa ei ole uutisoinut wäp-uutispalvelussaan pörssissä päivän aikana tapahtuneita kurssimuutoksia.

7.1.6 Kulttuuri

Ainoastaan Kaleva ja Keskipohjanmaa tarjoavat wap-uutispalveluissaan kulttuuriuutisia. Muilla lehdillä on palveluissaan viihdeosio. Viihde ja kulttuuri poikkeavat kuitenkin toisistaan, tai ainakin niiden voisi olettaa poikkeavan. Keskipohjanmaan wapissa vähiten uutisia on juuri kulttuurissa: ainoastaan kolme omaa ja kaksi STT:ltä tullutta, jotka ovat molemmat samasta aiheesta.

Mielenkiintoinen ratkaisu on ollut laittaa teatterikritiikki wapiin luettavaksi. Tosin wapissa oleva versio on vain kolmasosa samana päivänä lehdessä olleesta arvostelusta. Kritiikissä parin ensimmäisen kappaleen laittaminen luettavaksi ei ole toimiva ratkaisu. Lyhentämällä tekstiä saataisiin toimivampi teksti, jossa olisi muutakin kuin vain alku, joka ei tässä tapauksessa sisällä kovinkaan paljon merkittävää tietoa.

Kaksi muuta wapissa olevaa lehden omaa kulttuuriuutista ovatkin sitten ilmoituksia tulevista tapahtumista. Kolmesta jutusta yksikään ei ole siis uutinen. Sen sijaan Nils Aslak Valkeapään kuolema kerrotaan peräti kahdella eri uutisella. Ensimmäisessä todetaan lyhyesti: ”Nils Aslak Valkeapää kuoli. Kirjailijana ja joikutaiteen elvyttäjänä tunnettu Nils Aslak Valkeapää on kuollut. Valkeapää kuoli äkilliseen sairauskohtaukseen maanantaina Espoossa. Hän oli palaamassa matkaltaan Japanista. Kuollessaan Nils Aslak Valkeapää oli 58-vuotias.” Toisessa, ensimmäistä pitemmässä uutisessa käydään läpi Valkeapään ura yksityiskohtaisemmin.

Valkeapään kuolema oli 27.11. merkittävin kulttuuriuutinen. Sama STT:n sähkö pääsi Keskisuomalaisessa ja Ilkassa kotimaan uutiseksi. Kalevassa se uutisoitiin kulttuurissa. Pohjalaisen ja Vasabladetin palveluissa taiteilijan poismenosta ei ollut mainintaa lainkaan.

7.2 Kaleva

Kaleva on tutkimistani lehdistä ainoa, joka käyttää wap-uutispalveluaan itsensä markkinointiin. Uutisen lopussa saatetaan kehottaa lukemaan samasta asiasta enemmän huomisesta Kalevasta tai verkkolehdestä. Samoin aamulla wapiin laitettussa uutisessa luvataan paljastaa kokoomuksen valitseman uuden ministerin nimi myöhemmin. Helsingin Sanomathan on laittanut jo vuosia verkkolehdeksi lehden juttuihin liittyvää lisämateriaalia.

Kalevan wap-uutispalvelu ja sanomalehti ovat kuitenkin siinä mielessä itsenäisiä, että toisen seuraaminen ei välttämättä vaadi toisen seuraamista. Kaikista uutisista saa selvän ilman toista välinettä. Sanomalehden mainostaminen wapissa on joka tapauksessa askel crossmedia-ajatteluun, josta esimerkkinä voi mainita MTV3-kanavan Kauppalehden talousuutisiksi nimetyt talousuutiset.

Kalevan wap-palveluun laitettiin 27.11. yhteensä 104 uutista, joista 55 oli keskiviikkona 28.11. lehdessä. Kaiken kaikkiaan wapissa olleita uutisia oli lehden 37 jutussa. Yhteen lehtijuttuun saattoi siis sisältyä useita wap-uutisia. Peräti seitsemää tapahtumaa uutisoitiin tiistain aikana usealla wap-uutisella. Näitä ”jatkokertomuksia” Kalevassa oli tutkimieni lehtien wap-palveluista kaikkein eniten. Kaikki kotimaan, kulttuurin, ulkomaisten ja urheilu-uutiset tulivat STT:ltä. Pohjois-Suomen neljästä uutisesta yksi oli STT:n. Talousuutisia oli kaikkiaan 17, joista ainoastaan kuusi oli Kalevan omaa tuotantoa. Wapissa olleista jutuista 16 oli Kalevan omaa tuotantoa. Lehteen päässeistä jutuista omia oli puolestaan yhdeksän.

Kalevassa wap-uutispalvelun osastojaot ovat erilaiset kuin lehdessä. Wapista puuttuu politiikkaosasto. Ne uutiset, jotka lehdessä kuuluvat sinne, julkaistaan wapissa kotimaaosastossa. Lehdessä myös Pohjois-Suomi on jaettu pienempiin osa-alueisiin, kuten Raahe & ympäristö, Koillismaa, Jokilaaksot, Kainuu ja Lappi. Muissa lehdissä näin tarkkaa lähialuejakoa ei ole tehty, mutta Kalevan levikkialue onkin poikkeuksellisen suuri.

Kalevan wap-uutiset voivat olla suhteellisen pitkiä. Pisimmät uutiset on jaettu jopa kolmeen osaan. Muiden lehtien uutiset ovat luettavissa yhdessä osassa.

Osien merkkimäärä on noin 750. On kuitenkin mahdollista, että yli 900 merkkiä pitkä uutinen on luettavissa yhtenä kokonaisuutena. Joskus uutisen viimeisessä osassa saattaa olla vain pari sanaa. Uutinen saattaa olla jaettu jopa kesken sanan.

7.2.1 Oulu ja seutu

Tähän osioon kuuluvia uutisia julkaistiin 27.11. wapissa seitsemän kappaletta. Kaikki olivat Kalevan omien toimittajien tekemiä. Kaikki muut paitsi uutinen yhdestä käräjäoikeuden langettamasta tuomiosta päätyivät keskiviikon lehteen. Uutinen Oulun seudun osaamiskeskuksen Multipoliksen saamasta Huippuhanke-palkinnosta julkaistiin lehdessä taloussivuilla, mutta muut uutiset olivat Oulu ja ympäristö -sivuilla.

Ensimmäinen uutinen osioon on laitettu 12.40 ja viimeinen 15.38. Uutisista neljä kertoo käräjäoikeudessa annetuista tuomioista. Näille jutuille ei ole annettu lehdessä kovin paljon tilaa. Jutut ovat lehdessä ja wapissa samanlaisia lukuunottamatta muutamia pieniä muokkauksia otsikoihin tai varsinaisessa tekstissä oleviin määreisiin. Yhdessäkään tässä osassa lehteä julkaistussa jutussa ei ole valokuvia.

7.2.2 Pohjois-Suomi

Pohjois-Suomea käsitteleviä juttuja wapissa on neljä, joista ainoastaan yksi on julkaistu seuraavana päivänä lehdessä. Lehdessä oleva juttu kertoo Lapin lennostossa sattuneista kerosiinivarkauksista. Tämä uutinen on lehdessä 687 merkkiä pitkä ja wapissa 1490. Välttämättä wapissa julkaistut uutiset eivät siis ole lehden uutisia lyhyempiä.

Lehdessä julkaisematta jäänyt STT:n uutinen käsittelee ulkomaisille lääkäreille Kainuussa annettavaa koulutusta. Ylipäätään 28. päivän lehdessä ei ole ainoa-

takaan Kainuuta käsittelevää uutista. Yleensä Kainuuta käsittelevät uutiset julkaistaan Pohjois-Suomen tai Kainuun osastossa.

7.2.3 Ulkomaat

Ulkomaan uutisista kaikki 27 ovat STT:ltä. Lehteen niistä on päässyt 18, tosin vain seitsemään eri juttuun. Bonnissa alkanutta Afganistan-kokousta voidaan neljässä, Filippiinien levottomuuksia kolmessa, Israelin levottomuuksia neljässä ja Roomassa sattunutta räjähdystä kahdessa uutisessa.

Uutisia voi liittää toisiinsa useilla eri tavoilla. Filippiinien tapauksessa tilanne kehittyi koko ajan. Aamun ensimmäisen uutisen mukaan filippiiniläiskapinalliset olivat ottaneet 50 panttivankia. Uutinen alkaa: ”Levottomuudet kiihtyivät Filippiineillä maanantai-iltana, kun filippiiniläisjoukot tulittivat helikoptereista muslimikapinallisten tukikohtaa [...]”. Viimeisessä uutisessa sanottiin, että kapinalliset vapauttivat panttivankeja. Sen lopussa kerrattiin päivän tapahtumia: ”Yhteenotot alkoivat maanantai-iltana, kun filippiiniläisjoukot tulittivat helikoptereista muslimikapinallisten tukikohtaa Zamboangan kaupungissa.” Jokainen uusi uutinen korvasi kokonaan tai osittain edellisen antamat tiedot. Lehdessä oleva STT:n uutinen poikkeaa kaikista wapissa julkaistuista.

Toisenlainen tapaus on Afganistania koskeva uutisointi, jota wap-uutispalvelussa oli kolmen uutisen verran. Erilliset uutiset käsitelivät surmattua ruotsalaista tv-kuvaajaa ja vankilalinnoituksessa käytyjä taisteluita, joista kerrottiin kahden lyhyen tekstin verran. Keskiviikon Kalevassa Afganistania käsitellään isossa jutussa, jonka otsikko on: ”Vankilakapina kukistettiin. Satojen taleban sotilaiden kerrotaan kuolleen Mazar-i-Sharifin linnoituksessa.” Samassa jutussa on kuitenkin myös uutinen ruotsalaiskuvaajasta, talebanien sieppaamasta kanadalaistoimittajasta ja venäläisten Afganistaniin lähettämästä edustajasta. Kalevassa on koottu yhteen juttuun useita STT:n ulkomaan uutisia.

Israelia käsitteleviä uutisia Kalevan wap-uutispalvelussa julkaistiin neljä. Jokainen näistä uutisista käsittelee yksittäistä Israeliin ja Palestiinaan liittyvää tapahtumaa. Kolmessa kerrottiin aseellisista yhteenotoista ja yhdessä siitä, kuinka Is-

rael valmistautuu Yhdysvaltain mahdolliseen hyökkäykseen Irakia vastaan. Keskiviikon lehdessä kaikki nämä uutiset on laitettu ”Verilöyly Pohjois-Israelissa. Kaksi palestiinalaista tulitti silmittömästi bussiaseman asiakkaita” -otsikon alle.

Wapissa erikseen uutisoidut tapahtumat voidaan yhdistää lehdessä yhden otsikon alle. Varsinkin Israelia ja Palestiinaa käsittelevässä uutisessa on yhdistetty toisiinsakuulumattomia väkivallantekoja yhden otsikon alle. Lehti tarjoaa kokonaisnäkömyksen päivän tapahtumista, mutta nopeasti otsikkoja silmäilemällä lukijalle jää käsitys, että jutussa todellakin käsiteltäisiin vain yhtä ainutta tapahtumaa.

Neljässä Bonnin Afganistan-kokousta ja kahdessa Roomassa sattunutta kaasuräjähdyttä käsittelevässä uutisessa ei ole mitään kummallista. Molemmat aiheet käsitellään keskiviikon lehdessä koostavasti. Huomiota kannattaa kuitenkin kiinnittää Bonnin uutisten otsikoihin. Jotka ovat julkaisemisjärjestyksessä seuraavanlaisia:

1. Bonnin Afganistan-kokous alkaa tänään
2. Afganistan-kokous alkaa Bonnissa
3. Afganistan-neuvottelut alkoivat
4. Bonnissa yksimielisyys Afganistanin kansallisneuvostosta

Ensimmäinen otsikko kertoo, mitä tulee tapahtumaan. Yllättäen toisessakaan uutisessa ei olla päästy vielä alkua pitemmälle. Vasta kolmannessa uutisessa siirrytään imperfektiin: neuvottelut alkoivat, mutta ovat vielä kesken. Neljännessä otsikossa kerrotaan, mitä päivän aikana saatiin aikaiseksi. Katso uutiset liitteestä 4.

7.2.4 Talous

Wapissa julkaistuista 17 talousuutisesta 11 on STT:n ja kuusi Kalevan omaa tuotantoa. Lehteen on päätynyt yksitoista juttua, joista kaksi on Kalevan omaa tuotantoa ja loput STT:ltä. Yksi Kalevan omista jutuista käsittelee DVD:n

kasvavaa suosiota. Suhteellisen pitkän ja kolmelle näytölle jaetun uutisen lopussa kehoitetaan lukemaan aiheesta enemmän seuraavasta Kalevasta. Mielenkiintoiseksi asian tekee se, että keskiviikon lehdessä ei ole sanaakaan DVD:stä. Todennäköisesti juttu on laitettu tilanpuutteen vuoksi lehteen myöhemmin. Tässä tapauksessa Kalevan tapa mainostaa lehteä wap-palvelussa ei ole onnistunut. Uutinen on laitettu lehteen puoli kymmenen aikaan aamulla, jolloin lehden taitto on ollut vielä aloittamatta.

Bensan hintaa käsittelevässä jutussakin kehoitetaan lukemaan lisää seuraavan päivän Kalevasta. Tästä aiheesta juttu vielä löytyy lehdestä. Kalevalle tyyppilliseen tapaan wap-uutinen on pitkä, lähes 2000 merkkiä.

Pörssiä seurataan viiden uutisen verran. Pörssi uutisten keskeinen toimija on Nokia. Ensimmäisessä uutisessa ilmoitetaan, että aamupörssissä on lievää nousua. Toisessa uutisessä todetaan jo pörssin polkevan paikallaan. Seuraavat otsikot ovatkin: ”Nokian pörssikurssi lähti laskuun” ja ”Helsingin pörssi: Nokia syöksyi”. Viides uutinen kertoo Nokian matkapuhelinten myyntiodotuksista ja Ollilan ennustuksesta, jonka mukaan Euroopan talous ei elvy ainakaan vuoteen.

Nokia mainitaan myös Euroopan pörsseistä kertovassa uutisessa. Keskiviikon lehden pörssijutussa ei kuitenkaan mainita Suomen ulkopuolisten pörssien kaupankäynnistä mitään.

Lehdessä Ollilan ilmoittamat ennusteet ovat kahteen kertaan. Yksi uutinen on pelkästään ennusteista ja Nokian tulevaisuuden suunnitelmista, ja nämä asiat mainitaan myös pörssikurssien vieressä olevassa pörssikatsauksessa. Ollilan tähdittämä Nokian tilaisuus oli tiistaina 27.11. Suomen tärkein taloustapahtuma. Pörssilaskua uutisoivissa jutuissa todetaan: ”Yhtiön antamat tiedot loppuvuoden ja ensi vuoden maailmanlaajuisesta matkapuhelinmyynnistä jäivät hie-man alakanttiin odotuksiin verrattuna.”

Tiedot Ollilan lausumista ennustuksista olivat luettavissa wapista kello 15.12, Nokian pörssikurssin laskusta tiedotettiin kello 15.48. Wap-uutispalvelu voi tarjota tulkintoja talouden syistä ja seurauksista nopeasti.

Uutista Radiolinjan ja Stockmannin aloittamasta mobiilipalvelusta voi puolestaan pitää tekstimainontana. Uutisessa todetaan muun muassa: ”Stockmann Dial -nimisessä paketissa Stockmannin kanta-asiakkaat saavat käyttöönsä Radiolinjan liittymän, jossa on ensimmäisenä maailmassa itse päivitettävä liittymäkortti.” Tämä Kalevan oma uutinen ei ollut keskiviikon lehdessä. Wapissa mobiilipalvelua käsittelevä uutinen on sinällään paikallaan.

7.2.5 Kulttuuri

Tutkimuspäivänä kulttuuriuutisia wap-uutispalvelusta oli luettavissa ainoastaan yksi. Se oli uutinen Nils Aslak Valkeapään kuolemasta. Seuraavan päivän lehdessä tieto julkaistiin Kuolleita-palstalla.

7.2.6 Kotimaa

Kotimaan uutisia on wapissa julkaistu eniten, 33 kappaletta, mutta lehteen on niistä päässyt suhteellisesti pienin osa eli vain yhdeksän kappaletta. Kaikki uutiset ovat STT:n. Kokoomuksen ministerivalinnasta on kolme uutista. Jälleen on havaittavissa, kuinka wap-uutisissa rakennetaan yhteyttä tulevaisuuteen. Puoli yhdeksän aikoihin palveluun laitetussa uutisen alussa lukijalle kerrotaan myöhemmin päivällä tapahtuvasta ministerivalinnasta. Siinä kerrotaan, että Itälä ei ole paljastanut oman ehdokkaansa nimeä ja että mahdollisina ehdokaina on pidetty muun muassa Markku Markkulaa ja Paula Kokkosta. Tällä uutisella luodaan pohja myöhemmin luettavissa oleville uutisille. Kalevan toimituksessa uutisen loppuun on lisätty teksti: ”Uuden ministerin nimi myöhemmin tänään Kaleva.Plussassa.” Kaleva.Plus viittaa Kalevan verkkolehteen, mutta nimi paljastettiin toki myös wap-palvelussa. Uudeksi liikenne- ja viestintäministeriksi ilmoitettiin Kimmo Sasi kello 11.47. Itälän ehdokas Sasin tilalle ulkomaankauppaministeriksi oli Jari Vilén. Varsinainen uutinen paljastettiin vasta kolmannessa jutussa, jossa kerrottiin, että Vilén sai ministeripaikan vasta kahden äänestyskierroksen jälkeen voitettuaan arvonnassa Paula Kokkosen. ”Kokoomuksen ryhmä arpoi Vilénin ministeriksi” oli uutisen otsikko. Arvon-

nan uutisarvo tulee ilmi keskiviikon kalevan premiäarisivulla olevasta otsikosta ”Arvalla hallitukseen”. Nimenomaan arvonta oli eniten esillä valinnan uutisoinnissa.

Keskiviikon lehteen ministerivalinnasta kirjoitti Kalevan oma toimittaja. Jostain syystä Helsingissä ollut toimittaja ei ollut tehnyt tiistaina wapiin uutista, vaan Kaleva tyytyi STT:n apuun. Syitä tähän saattaa olla useita. Niitä en kuitenkaan katso tarpeelliseksi ruveta tässä yhteydessä arvailemaan. Oman ja STT:n materiaalin käyttö eri välineissä tarjoaa lehdille mahdollisuuden pitää wap-palvelunsa ajantasalla. Lehdessä ministerivalinnasta oli juttukokonaisuus, johon kuului muun muassa kommentti uutisen kirjoittaneelta toimittajalta.

Keskiviikon Kalevassa on käsitelty näyttävästi wapissakin luettavissa ollutta uutista suomalaisopiskelijoista, joista joka neljäs ei näytä opiskelevan lainkaan. Uutinen on taitettu neljännelle sivulle, ja sitä on paikallistettu Oulun yliopiston rehtorin Lauri Lajusen haastattelulla.

Rovajärven ampumaleirillä sattuneesta loukkaantumisesta wapissa oli kaksi uutista. Ensimmäisessä kerrottiin, että loukkaantuneella sotilaalla oli vapautus ammunnoista. Toisen aiheena oli onnettomuuden aiheuttanut kranaatinheitin kaksoislataus. Lehteen on laitettu vain jälkimmäinen uutinen muokattuna ja lyhennettynä.

7.2.7 Urheilu

15 wapissa olleesta urheilu-uutisesta (kaikki STT:n) yhdeksän päätyi lehteen. Näistä kaksi oli pelkkiä tuloslistauksia ja neljä lyhyitä otteluselostuksia. Varsinaisia uutisia wapista lehteen ei päätenyt kuin muutama. Yksi näistä oli Oulun Lipon valmennusjohdon vahvistusta käsittelevä STT:n toimittama uutinen.

Lehdessä ottelutulospätkät sijoitetaan oman Urheilutuloksia-otsikkonsa alle. Urheilusivujen pääjuttu käsittelee Oulussa asuneen maalivahti Otto Fredriksonin lähtöä Saksaan. Juttu on Kalevan oman toimittajan kirjoittama.

Wapissa kello 11.39 julkaistua uutista NBA-ottelusta ei ole laitettu keskiviikon lehteen. Uutinen olisi siinä vaiheessa jo vanhentunut, koska ottelun tulos ja Hanno Möttölan tekemät pisteet on jo kerrottu sähköisissä välineissä.

7.3 Keskisuomalainen

Keskisuomalaisen wap-uutispalveluun laitettiin tiistaina 27.11. kaikkiaan 93 uutista, joista STT:n tuotantoa oli 85. Lehteen uutisista päätyi 47, joista Keskisuomalaisen omia uutisia oli ainoastaan kahdeksan.

Kalevaan verrattaessa Keskisuomalaisen wap-palvelussa herättää huomiota omien juttujen vähäisyyden lisäksi se, että ainoastaan kotimaassa, urheilussa ja taloudessa on samasta aiheesta useampi kuin yksi uutinen, kun taas esimerkiksi Kalevan wap-palvelussa oli runsaasti ulkomaan tapahtumia seuraavia uutisia.

Keskisuomalaisen wap-uutisten pituuksissa ei ole suurta vaihtelua, eikä yhtäkään uutista ole jaettu kahteen tai useampaan osaan.

7.3.1 Kotimaa

Kotimaan uutisia wapissa on 35, joista kaksi on Keskisuomalaisen omaa tuotantoa. Lehteen on laitettu 15 STT:n uutista ja molemmat Keskisuomalaisen uutiset. Nämä uutiset käsittelevät tekstiviestin ja joulukortin suosiota joulumuistamisina ja Vilppulan kunnanjohtajan virkaan siirtyvää Ari Vahvasta. Joulukorttijuttu ei ole tiettyyn julkaisuajankohtaan liittyvä uutinen, vaan se olisi voitu julkaista wapissa ja lehdessä vaikka viikkoa myöhemmin. Tällaisia juttuja ei välttämättä ole kirjoitettu perinteiseen tärkeimmät asiat ensin -tyyliin, jolloin jutun lyhentäminen jättämällä loppu pois ei välttämättä ole toimiva ratkaisu. Joulukorttiuutinen on lyhennetty juuri tällä tavoin, mutta se on siitä huolimatta aivan ymmärrettävä.

Kalevan tavoin myös Keskisuomalaisessa Rovajärven räjähdysonnettomuutta käsittelevä uutinen on wap-palvelussa pitempi kuin lehdessä. Lehtiuutisesta on poistettu yksi suora lainaus keskeltä uutista. Toinen lehdessä wapia lyhyempänä oleva uutinen on otsikoitu: ”Fryckman etsintäkuulutettu”. Molemmat uutiset ovat sivun laidassa olevia lyhyitä uutisia. Selityksiä sille, miksi uutinen on wapissa pitempi kuin lehdessä voi olla useita. Kaikki tällaiset uutiset ovat STT:n tuotantoa. Wapiin uutinen on todennäköisesti siirretty sellaisenaan. Lehteen sitä on puolestaan voitu editoida, jotta se sopisi käytettävissä olevaan tilaan.

Turun junaturmasta samoin kuin kokoomuksen ministerivalinnasta on wapissa kaksi uutista. Valkeapään kuolemasta kertova uutinen on wapissa kotimaa-osastossa, mutta lehdessä Keskisuomalaisen toimittaja on kirjoittanut kulttuurisivulle oman jutun.

Wap-palvelussa on STT:n uutinen Pieksämäellä tapahtuneesta miessurmasta. Keskiviikon lehdessä on Keskisuomalaisen oman toimittajan tekemä juttu. Tämä on hyvä esimerkki STT:n välittämän uutisen ja lehden oman tuotannon käyttämisestä rinnakkain kahdessa eri välineessä.

Wapissa julkaistiin tiistaina kaksi astmaa käsittelevää uutista, joista kumpakaan ei ollut seuraavan päivän lehdessä.

7.3.2 Talous

Talosuutisia wap-uutispalvelussa on 20, joista kaksi on Keskisuomalaisen omia. Molemmat ovat päätyneet kuuden STT:n uutisen lisäksi keskiviikon lehteen. Omat jutut käsittelevät VTT:n aikeita perustaa Jyväskylään uudistettu yksikkö ja Kinnulan kunnan taloutta.

Pörssi uutisia wapissa on neljä. Uutiset ovat samoja, joita Kaleva käyttää omassa palvelussaan. Paljon lehdessä palstatilaa saavia omia juttuja ei ole ollenkaan wapissa. Lehdessä on yhteensä neljä kuvallista juttua, eikä yksikään niistä ole

wapissa. Paikallisuus ei korostu wap-palvelun talousuutisissa. Paikalliset-palstalla olevista kolmesta uutisesta kaikki olisivat voineet olla wapissakin.

Keskiviikon Keskisuomalaisessa Nokian loppuvuoden 2001 ja vuoden 2002 ennusteita käsitellään kahdessa jutussa. Kalevan tavoin Keskisuomalaisella on Nokian tiedotustilaisuudesta oma juttunsa ja lisäksi samoja asioita kerrotaan pörssikatsauksessa.

7.3.3 Keski-Suomi

Kaikki tässä osiossa julkaistut neljä wap-uutista ovat Keskisuomalaisen omia ja ne ovat kaikki keskiviikon lehdessä. Lehdessään Keskisuomalaisella ei ole Keski-Suomi-osastoa vaan alueelliset uutiset ovat kotimaan osastolla. Lehden reunassa tosin on Paikalliset-otsikon alle koottu lyhyitä uutisia lähialueilta. Wapissa maakunnan asiat ovat kuitenkin luettavissa yhdestä paikasta. Se on varmasti toimiva ratkaisu niitä matkustavia tai muualla asuvia ajatellen, jotka haluavat lukea nimenomaan maakunnan tapahtumista.

7.3.4 Viihde

Kaikki neljä wapissa käytettyä viihdeuutista ovat STT:ltä. Ainoastaan yksi niistä on lehdessä. Viihdeuutisten julkaiseminen wapissa on sinällään mielenkiintoista. Viihdeuutiset voivat olla lehdelle pelkkää täytemateriaalia, jota julkaistaan lehdessä esimerkiksi lehden loppupään sivuilla (Wallenius 2002, 11).

Viihteen ja kulttuurin raja vaikuttaa kuitenkin hyvin epäselvältä. Viihdeuutiset voivat koskea muun muassa Esa-Pekka Salosen johdolla Lontoossa esiintyvää Polyteknikkojen kuoroa tai vuoden vaskisoittajaksi valittua Antti Rissasta. Jälkimmäinen uutinen onkin keskiviikon lehdessä kulttuuriosaston Lyhyesti-palstalla. Viihdeosasto tuntuu siis wapissa täyttävän kulttuuriosaston tehtävän. Tosin Nils Aslak Valkeapään kuoleman uutisointi kulttuuriosastossa tuntuu ai-

van hyväksyttävältä, mutta jos saman uutisen lukisi Viihde-otsikon alta, se saattaisi kummastuttaa.

7.3.5 Ulkomaat

Ulkomaan uutisia wapissa julkaistiin 27.11. yhdeksäntoista kappaletta, joista yhdeksän oli myös seuraavan päivän lehdessä. Pääuutisia wapissa ja lehdessä ovat Bonnissa alkaneet Afganistan-neuvottelut ja Afganistanin tapahtumat.

Mazar-i-Sharifin vankilalinnoituksen kapinasta kertovan wap-uutisen otsikko on: ”Taistelut vankilalinnoituksesta jatkuvat”, lehdessä olevassa jutussa puolestaan kerrotaan tilanne tiistai-iltana, jolloin kapina oli jo loppunut. Sama ero on myös Bonnin kokouksesta kertovissa uutisissa. Jos yhdestä asiasta julkaistaan wapissa vain yksi uutinen, kokonaisuuden hahmottaminen sen kautta on mahdotonta. Tällä tavoin wapin olemus tilanneuutisia julkaisevana välineenä ei pääse oikeuksiinsa. Toisekseen sanomalehdenkaltainen kokoava elementti puuttuu. Wap vaatii rinnalleen sanomalehden tai jonkin toisen tietolähteen, jotta uutistapahtumista saisi laajan kuvan. Tämän vuoksi Kalevan tapa julkaista samasta aiheesta useampi uutinen wapissa on toimiva.

Tanskan uudesta hallituksesta kertova uutinen on otsikoitu wapissa: ”Tanska sai uuden hallituksen” ja lehdessä: ”Tanskan hallitus puuttuu maahanmuuttoon”. Lehden uutisessa ollaan päästy jo pelkästä valinnasta poliittiseen linjamäärittelyyn. Julkaistut uutiset ovat aivan erilaisia.

Samanlainen samasta tapahtumasta kertominen mutta eri näkökulmasta kommentoiminen on läsnä myös Filippiinien levottomuuksien uutisoinnissa. Wap- ja lehtiuutisen julkaisemisen välillä on ehtinyt tapahtua niin paljon, että tilanne on muuttunut aivan erilaiseksi.

Kalevan wap-palvelussa Filippiinien tilanteesta oli kolme uutista, Keski-suomalaisessa tapahtumia on seurattu yhden uutisen verran.

7.3.6 Urheilu

Hieman yllättäen kaikki wapissa julkaistut urheilu-uutiset ovat STT:n tuotantoa. Yhdestätoista uutisesta kahdeksan on keskiviikon lehdessä. Maastohiihdon maailman-cupin naisten viestin tuloksista kerrotaan kahdessa uutisessa. Jälkimmäinen uutinen on ensimmäistä hieman pitempi. Kumpikin on laitettu wap-palveluun luettavaksi vasta viestin päättymisen jälkeen. Miesten viestistä kerrotaan vain yhdessä uutisessa.

Wapissa julkaistuja NBA-otteluiden tuloksia ei julkaistu keskiviikon lehdessä. Syynä saattaa olla se, että ottelut oli käyty jo maanantaina, joten keskiviikkoon mennessä kaikki asiasta kiinnostuneet todennäköisesti jo tiesivät tulokset.

Suomalaista jalkapalloilija Jari Litmasta käsittelevä uutinen on wapissa pitempi kuin lehdessä, jossa se on sijoitettu sivun vasempaan reunaan yhden palstan lyhyeksi uutiseksi. Myös jääkiekkoilija Pavel Burea käsittelevä juttu on saanut enemmän tilaa wapissa kuin lehdessä.

7.4 Vasabladet

Vasabladetin wap-uutispalveluun laitettiin tiistaina 27.11. ainoastaan kuusi uutista. Niistäkin kolme on Vasabladetin toimittajien tekemiä paikallisuutisia, yksi STT:n kotimaan uutinen ja kaksi STT:n tuotantoa olevia urheilu-uutisia. Vasabladetilla ei ole reaaliaikaista päivitystä, vaan uutiset on laitettu wapiin saman päivän lehdestä. Uutisia ei myöskään lisätä päivän aikana.

Osa wapissa julkaistuista uutisista on yhtä pitkiä kuin Kalevassa, mutta Vasabladetissa niitä ei ole jaettu useampaan osaan. Pisin juttu kertoo Klaus Bremerin vierailusta Vaasassa.

Jutut on lyhennetty lehti-uutisista laittamalla wapiin muutama ensimmäinen kappale. Yhdessä jutussa wapiin on laitettu lehden etusivulla oleva vinkki.

Wapiin laitettut uutiset ovat lehden näkyvimmillä paikoilla olevia uutisia, mutta esimerkiksi ”Studentlyor rustas upp” otsikoidusta uutisesta on laitettu wapiin lehden etusivulla oleva vinkki, jossa ei kerrota peruskorjauksesta paljon mitään. Lisäksi tekstissä viitataan valokuvaan, joka ei tietystikään ole wap-palvelussa nähtävillä. Bremerin vierailusta kertova uutinen on wapiin ymmärrettävämpi valinta. Nytkään kyse ei ole niinkään uutisesta, vaan enemmänkin kuuluisan poliitikon mielipiteiden esittelystä. Wap-uutisissa keskeinen valintakriteeri vaikuttaa olevan paikallisuus.

7.5 Pohjalainen

Pohjalaisen wap-uutispalvelussa on 24 uutista, joista puolet on omia ja puolet STT:ltä. Uutiset on jaettu tasaisesti kaikkien osastojen kesken. Uutiset päivitetään aamuisin saman päivän lehdestä. Ulkomaan, talous-, kotimaan ja paikallisia uutisia on kaikkia viisi kappaletta. Urheilu-uutisia puolestaan on vain neljä kappaletta.

STT:n uutisten päivittäminen kerran päivässä on erityisen huono ratkaisu. Palveluun laitettut STT:n uutiset ovat aivan samoja, mitä muut lehdet ovat voineet käyttää wap-palveluissaan jo edellispäivänä, ja lisäksi sähköisistä välineistä on päivän aikana saatavissa uusimmat tiedot esimerkiksi Olli-Pekka Heinosen seuraajan valinnasta. Muualla Suomessa matkalla olevalle ainoa mahdollisuus lukea paikallisuutisia voi olla Pohjalaisen wap-uutispalvelu, mutta valtakunnallisilta uutisilta välttyäkseen täytyy olla aika lailla korvessa. Palvelun mielekkyyttä pystyttäisiin lisäämään valitsemalla uutiset, jotka säilyttävät ajankohtaisuutensa.

Kotimaan ja ulkomaan uutisista wapiin on laitettu ensimmäiset kappaleet. Paikallisuutisten wap-versioita on voitu muokata muutenkin.

7.5.1 Paikalliset

Viidestä paikallisuutisesta yhden on tehnyt STT. Pohjalaisen Tänään-osastossa on julkaistu juttu vaasalaisesta taiteilijasta, joka on tehnyt Tarja Halosen patsaan ploitusta. Juttua ei ole kirjoitettu perinteiseen sähköuutiskaavaan. Juttu alkaa seuraavasti: ”Presidentti on taiteilijan mielestä hyvä malli, koska hän on riittävän persoonallinen. - Leuka, nenä ja tukka ovat keskeisiä kohteita.” Reportaasinomainen teksti ei toimi lyhyessä muodossa wapissa kovinkaan hyvin. Samantyyppisiä ongelmia on myös ”Alakuloinen olo vähän helpottunut” -jutussa, joka käsittelee Vaasassa järjestettäviä äiti ja lapsi -ryhmiä. Asiaan päästään kuitenkin presidenttiuutista nopeammin. Wapissa toimivat parhaiten lyhyet sähköuutiset, joiden ymmärtäminen ei vaadi valokuvaa.

7.5.2 Kotimaa

Kotimaan viidestä uutisesta neljä on peräisin STT:ltä. ”Jauhelähetysten sisältö peräisin kodin hyllyiltä” otsikoidun jutun on oma toimittaja tehnyt Helsingistä.

Koska Pohjalainen ei päivitä palveluaan muuta kuin aamulla, päivän tärkeistä tapahtumista, kuten kokoomuksen ministerivalinnasta, ei ole kuin yksi uutinen. Wap-palvelussa ennakoidaan, että kokoomus valitsee Heinoselle seuraajan, mutta seuraajan nimeä on palvelusta turha etsiä.

7.5.3 Ulkomaat

Kaikki ulkomaan uutiset ovat STT:n. Pohjalainen uutisoi Bonnin Afganistanin kokouksen alkamisen. Uutisessa ennakoidaan kokouksen kestoa ja mahdollisia tuloksia. Tiistai-iltapäivällä monilla wap-palvelun käyttäjilläkin oli jo varmaan uutta tietoa kokouksen kulusta. Samoin Yhdysvaltain aloittama maasota oli

uutisaiheita, joita käsiteltiin sähköisessä välineessä päivän kuluessa varsin runsaasti.

Ihmiskion kloonaus on hyvä uutinen kerran päivässä päivitettävään palveluun. Se on kiinnostava eikä tiukasti sidoksissa mihinkään päivään saati sitten kellonaikaan.

7.5.4 Talous

Viidestä talousuutisesta ainoastaan kaksi on STT:n.

Muiden käsittelemiä lehtien wap-uutispalvelun talousuutisissa seurattiin pörssin nousua ja laskua. Pohjalaisen palvelussa näitä uutisia ei luonnollisesti ole, vaan peräti kaksi juttua käsittelee paikallisia yrityksiä. Toinen on ahtäriläisestä urheiluliikkeestä ja toinen vaasalaisesta kalustetalosta. Urheilu-kaupasta kertova juttu on katsaus liikkeen historiaan. Oma uutinen on myös lehden toimittajan tekemä Nordean taloudellisen tutkimuslaitoksen johtajan Sirpa Walliuksen haastattelu, joka koostuu suurimmaksi osaksi pelkästään suorista lainauksista. Omien uutisten käyttö lisää palvelun kiinnostavuutta.

STT:n uutiset ovat suhteellisen ajattomia. Toisessa kerrotaan mahdollisuudesta ostaa eurokolikoita R-kioskeilta ja toisessa Kuluttajanvalituslautakunnan mielipiteestä, jonka mukaan matkapuhelinlaskun saldorajoituksen pitäisi tapahtua kohtuujassa. Kummatkin tosin uutisia, jotka olivat monessa muussakin välineessä.

7.5.5 Urheilu

Urheiluosastossa uutisia on neljä kappaletta. Pohjalaisen wap-uutispalvelu on siinä mielessä poikkeuksellinen, että kaikki urheilu-uutiset ovat lehden omien toimittajien tekemiä. Wapissa ei ole ensimmäistäkään STT:n uutista. Toisaalta

pahimmillaan päivän vanhoja otteluselostuksia ei luettavaksi kannattaisi laittaaakaan.

”Taitofutis kunniaan ja peliaikaa nuorille” ja ”Lähtölaukaus 3-vuotiselle projektille” käsittelevät molemmat jalkapallovalmentaja Keijo Paanasta. Jälkimmäinen uutinen on lehdessä pääjutun kainalona. Juttukokonaisuuden hajottaminen kahteen osaan ei välttämättä ole toimiva ratkaisu: lukijan voi olla hankala luoda kokonaiskuvaa käsitellystä asiasta, jos hän lukee vain toisen uutisen. Tässä tapauksessa uutiset ovat kuitenkin tarpeeksi itsenäisiä.

Paanasesta kertovat uutiset ovat hyviä valintoja palveluun, jossa uutiset otetaan saman päivän lehdestä. Niissä korostuu paikallinen urheilu, eivätkä ne sisällä tuloksia tai muuta helposti vanhentuvaa tietoa. Sen sijaan ”Suosikit vaikeuksissa Päivän parissa” ei todennäköisesti herätä enää mielenkiintoa. Kaikki raveista kiinnostuneet ovat saaneet ajojen tuloksen tietoonsa jo aikaisemmin.

7.6 Ilkka

Ilkan wap-uutispalvelua päivitetään 9.00-23.00. Ensimmäisessä päivityksessä palveluun voidaan laittaa saman päivän lehdessä olleita uutisia. 27.11. kello kymmenen tehdyssä päivityksessä luettavaksi on laitettu neljä paikallisuutista ja kaksi talousuutista aamun lehdestä. Muut uutiset ovat uusia.

Ilkan wap-uutiset ovat suhteellisen lyhyitä eikä suuria pituusvaihteluja ole.

27.11. wapiin laitettiin 92 uutista, joista ainoastaan kymmenen on Ilkan omaa tuotantoa. Uutisissa ei ole mainintaa, ovatko ne STT:n vai eivät. Kaikissa lehdessä olevista lyhyistäkin uutisista ei aina löydy mainintaa niiden kirjoittajasta. Tästä syystä olen STT:n uutisia laskiessani verrannut niitä muiden lehtien uutisiin. Suuria heittoja määrissä ei pitäisi olla.

7.6.1 Etelä-Pohjanmaa

Etelä-Pohjanmaan uutisia wapissa on 10, jotka kaikki ovat joko 27. tai 28. päivän lehdessä. Neljä on laitettu wapiin 27.11. lehdestä ja loput olivat lehdessä 28.11. Tiistain lehdestä wapiin laitetuista uutisista olivat kaikki mielenkiintoisia, ja ne varmaan herättivät wap-palvelun käyttäjien huomion. Samoja asioita ei todennäköisesti käsitelty sähköisissä välineissä. ”Teknologiakeskuksen näköalapaikalle tilaa”, ”Jokilintu Lapuan imagona” ja ”Näköesteet Kaskisten radalla” eivät ole tiukasti ajankohtaisia uutisia. Sen sijaan sunnuntain ja maanantain välisenä yönä sattunutta tapaturmaa käsittelevän ”Maitorekka kaatui Lapualla” -uutisen julkaiseminen wapissa tiistaina ei välttämättä ole hyvä ratkaisu. Liikenteelle koituneet haitat oli ehditty poistaa ennen kuin uutinen ehti wap-palvelusta luettavaksi. Tapauksena tuhansien maitolitrojen valuminen maahan on tietysti erikoinen. Otsikko varmasti herätti lukijoiden mielenkiinnon.

Hyvänä esimerkkinä onnistuneesta otsikon lyhentämisestä voi käyttää Lapuan markkinointitunnuksesta kertovan uutisen otsikointia. Lehdessä otsikko oli ”Jokilintu-markkinointitunnus vahvistaa Lapuan imagoa”. Wapissa lyhennetty otsikko oli ”Jokilintu Lapuan imagona”. Siitä käy hyvin ilmi jutun sisältö.

7.6.2 Kotimaa

Kotimaan uutisia Ilkan wap-palvelussa on 21, joista 8 oli keskiviikon lehdessä. Kaikki uutiset ovat STT:ltä. Kokoomuksen ministerivalintaa on käsitelty wapissa ainoastaan yhden uutisen verran. Uutinen on laitettu palveluun aamulla ennen valinnan tekemistä. Turun junaturmaa on puolestaan käsitelty kahden uutisen verran. Ensimmäisessä uutisessa kerrotaan alustavat tiedot, joiden mukaan turmassa on kuollut yksi ja loukkaantunut yksi. Toisessa uutisessa osataan jo kertoa, että kuollut on nainen ja loukkaantunut mies. Lisäksi kerrotaan tapahtumahetken sääolosuhteista ja tapahtuman kulusta. Keskiviikon lehdessä ollut uutinen on lyhennetty jälkimmäisestä wap-uutisesta.

Nils Aslak Valkeapään kuolinuutinen on wapissa kotimaan uutisissa mutta lehdessä kulttuurissa.

7.6.3 Ulkomaat

Kaikki 18 ulkomaan uutista ovat STT:n tuotantoa. Uutisista kahdeksan oli keskiviikon lehdessä. Ruotsalaisen kuvaajan kuolemaa Afganistanissa käsitellään kahden uutisen verran. Tässäkin tapauksessa toisessa uutisessa on ensimmäistä enemmän informaatiota. Junaturmauutisoinnista poiketen lehden uutinen on kumpaaakin wap-uutista pitempi.

Muut Afganistan-uutiset kertovat Bonnissa alkaneista neuvotteluista, siepatus- ta kanadalaisesta toimittajasta, kielletystä naisten vapautusmarssista ja Mazar-i-Sharin vankilakapinasta. Kaikista muista paitsi viimeisestä kerrottiin myös wapissa. Vapautusmarssista kertova uutinen on wapissa pitempi kuin lehdessä. Lehdestä on poistettu pätkä, jossa kerrotaan, että naisilta oli kielletty opiskeleminen ja työskenteleminen taleban-hallinnon aikana.

7.6.4 Talous

Talousuutisia wapissa oli 12, joista neljä oli paperilehdessä 27. tai 28. päivä. Kaksi uutista julkaistiin keskiviikon lehdessä. Muut kaksi olivat lehdessä jo tiistaina. Ilkan wap-uutispalvelussa ei ole lainkaan luettavissa selostuksia pörssin nousuista ja laskuista. Lehdestä wapiin valitut uutiset käsittelivät Opec-öljyn hinnan laskua ja ulkomaille tehtävien eurosiirtojen halpenemista.

Toinen lehdessä keskiviikkona julkaistu talousuutinen käsitteli Nokian julkistamaa matkapuhelinten myyntiarviota. Tämä uutinen on Ilkassakin kahteen kertaan: ensin omana uutisenaan ja sitten osana pörssikatsausta. Toinen wapista keskiviikon lehteen päätyneyt uutinen kertoi teollisuusyritysten liikevaihdon hidastumisesta.

7.6.5 Viihde

Viihdeuutisia wapissa oli seitsemän, eikä yksikään niistä päässyt lehteen. Uutiset edustavat tyypillistä STT:n viihdeuutistarjontaa.

7.6.6 Urheilu

Urheiluuutisia Ilkan wap-palvelussa on 24 kappaletta, joista kuusi on keski-
viikon lehdessä. Kaikki uutiset ovat STT:n tuotantoa. Lehdessä paikallisia urheiluuutisia kyllä on, mutta niistä ei ole tehty wap-versioita.

7.7 Yhteenveto

Paperilehdessä pääuutisiksi nostetut uutiset uutisoidaan myös wapissa, mutta erojakin lehden ja wap-palvelun uutisisällöissä on. Wap ei voi nostaa tärkeitä uutisia esiin antamalla niille palstatilaa kuten sanomalehdessä tehdään. Sen sijaan otsikoiden merkitys korostuu, ja tärkeitä uutisia voidaan päivittää useita kertoja päivän mittaan. Useasti saman vuorokauden sisällä päivitettävä wap-
uutinen ei välttämättä muistuta paljonkaan seuraavan päivän lehdessä ilmes-
tyvää juttua, johon on koottu oleellinen edellisen päivän uutistapahtumasta.

Wapia voi käyttää verkkolehden tai seuraavan päivän sanomalehden markkinointiin. Tutkimistani lehdistä Kaleva on käyttänyt tätä mahdollisuutta: se kehottaa wapissa lukemaan lisää toisesta julkaisukanavasta.

Seuraavan sivun taulukossa 4 kuvataan, miten tutkimuspäivänäni julkaistut wap-uutiset jakautuivat osastoittain eri lehdissä.

Lehti	Maakunta *	Kotimaa	Ulkomaat	Urheilu	Talous	Kulttuuri	Viihde	Yhteensä
Ilkka	10	21	18	24	12	-	7	92
Kaleva	11	33	27	15	17	1	-	104
Keskipo- hjanmaa	8	7	9	17	7	5	-	53
Keskisuo- malainen	4	35	19	11	20	-	4	93
Pohjalai- nen	5	5	5	4	5	-	-	24
Vasabladet	3	1	-	2	-	-	-	6
Yhteensä	41	102	78	73	61	6	11	

Taulukko 4: Wap-uutiset osastoittain 27.11.2002.

*) Maakunta-kohtaan on merkitty Ilkasta Etelä-Pohjanmaa-otsikon alle sisältyvät uutiset, Kalevasta Pohjois-Suomi- ja Oulu&Seutu-otsikkojen alle kuuluvat uutiset, Keskisuomalaisesta Keski-Suomi-otsikon alle kuuluvat uutiset, Pohjalaisen ja Vasabladetin paikallisiksi määritellyt uutiset sekä Keskipo-hjanmaan Maakunta-osion uutiset.

Taulukosta käy ilmi, että eri lehdillä uutisoinnin pääpaino oli tutkimuspäivänä hieman eri osastoissa. Koska kyseessä ovat vain yhden päivän wap-uutiset, kovin pitkälle vietyjä johtopäätöksiä tästä ei kannata vetää. Yhteistä on kuitenkin se, että viihteeseen ja kulttuuriin liittyviä uutisia julkaistiin vähiten. Urheilun ja talouden osuudet nousevat sanomalehteen verrattuna suhteellisen suuriksi. Wap sopiikin varmasti hyvin esimerkiksi urheilutulosten ja pörssikurssien kertomiseen, sillä molempia seurataan tiiviisti ja ne ovat ilmoitettavissa lyhyesti.

Merkittävää on, että STT:n uutisten osuus wap-uutisista oli hyvin suuri. Erityisesti tämä näkyy kotimaan ja ulkomaan osastoissa. STT:n uutisten runsas käyttö aiheuttaa sen, että wap-palvelujen sisältö muodostuu lehdissä samankaltaiseksi. Toki päivän tärkeimmät uutiset kuuluukin uutisoida kaikissa lehdissä, mutta omien uutisten osuus voisi olla silti suurempikin.

STT:n avulla monia päivän tärkeitä uutistapahtumia pystyttiin seuraamaan nopeasti ja julkaisemaan useita toisiaan seuraavia uutisia. Paikallisista tapahtumista lehdissä ei ollut kuin yksi uutinen. Tilanne voisi olla eri, jos esimerkiksi Jyväskylän tai Oulun alueella olisi tapahtunut erittäin paha onnettomuus.

Wapissa julkaistaan myös sellaisia juttuja, jotka eivät ole tiukasti ajankohtaisia. Niille wap ei ole paras mahdollinen julkaisukanava, sillä ei ole mitään syytä, miksi palvelun käyttäjä lukisi ne juuri wapista. Haastatteluissa korostetusta nopeudestakaan ei voi puhua silloin, kun uutiset päivitetään palveluun vain aamuisin.

8 Wap ja uutisoinnin muutos

Tutkimuksessani olen selvittänyt sitä, vaikuttaako wap uutisointiin sanomalehtitaloissa. Wap-uutispalvelujen ilmaantuminen osaksi sanomalehtien asiakkailleen tarjoamia palveluja vaikuttaa väistämättä jossain määrin toimitustyöhön. Vaikutus normaalin uutistoimittajan työhön ei ollut Arena Partners -lehdissä tutkimushetkellä vielä kovin suuri, mutta se näkyy tulevaisuudessa varmasti enemmän. Toimituksiin näyttää muodostuneen uusi ammattilaisryhmä, joka työstää toimittajien juttuja edelleen wap-julkaisua varten.

Uutisten päivittäminen wapiin vaikuttaa myös perinteiseen deadline-ajatteluun. Enää ei riitä, että toimittaja saa yhden uutisen valmiiksi illaksi, vaan samasta aiheesta pitäisi kirjoittaa erilaisia versioita, joista ensimmäinen olisi hyvä saada julkaistuksi mahdollisimman pian. Haastatteleman Kalevan ja Keski-suomalaisen toimittajat näkivät wap-palvelun tärkeänä hyötynä uutisvälityksen nopeuden.

Tulevaisuudessa wapiin vaikutukset voivat näkyä toimittajan työssä niin, että toimittaja valitsee itse, että missä välineessä, milloin ja missä muodossa hänen kirjoittamansa juttu julkaistaan.

Jotta palvelun toimitustyöhön vaatimat muutokset toteutuisivat, täytyisi lehden päättäjien osata perustella toimittajille, miksi uudet palvelut ovat tärkeitä. Sisäiseen markkinointiin kannattaa kiinnittää huomiota.

Lehtien pitäisi panostaa myös oman väkensä koulutukseen. Jo nyt koulutusta on ollut jonkin verran. Toimittajien kouluttamisen lisäksi voisi olla hyvä idea koota wapia koskeva tieto yhteen paikkaan, josta toimittajien olisi helppo löytää kaikki olennainen tarvittaessa. Se helpottaisi työskentelyä etenkin niillä toimittajilla, jotka eivät tee jatkuvasti wap-uutisia, jolloin tiedot pääsevät unohtumaan.

Jotta wap-uutispalvelu olisi nopea, toimittajien pitäisi heti juttukeikalta palauttaa kirjoittaa lyhyt uutispätkä wapiin laitettavaksi. Paikallisissa asioissa wap voi olla jopa radiotakin nopeampi. Tämä mahdollisuus kannattaisi käyt-

tää hyväksi. Epäilemättä toimituskulttuuri tulee siis muuttumaan, ja nuorten toimittajien on varmasti helpompi sopeutua tähän muutokseen kuin vanhojen.

Arena Partners -lehdet pyrkivät hyötymään wap-palvelun luomasta modernista imagosta sekä pitävät tulevaisuutta ajatellen arvokkaana uuden tekniikan opettelua ja kehityksessä mukana pysymistä. Tulevaisuudessa wapista uskotaan saatavan myös taloudellista hyötyä. On oltava valmiina, jos wapissa tarjottavien tai vastaavien palvelujen kysyntä lisääntyy. Nyt on jo saatu paljon arvokasta kokemusta.

Toimittajien suhtautuminen wapiin on suhteellisen positiivista. Heille wapiin kirjoittaminen on uusi työtehtävä. Pienen wap-uutispätkän kirjoittamista ei nähdä suurena ongelmana, sillä se voi selkiyttää ajatuksia isomman jutun kirjoittamista varten. Toisaalta työmäärän lisääntyminen ei ole hyvä asia.

Wapissa julkaistavat uutiset poikkeavat sanomalehti uutisista siten, että niitä voidaan päivittää useita kertoja päivän mittaan. Wapissa ei voi julkaista kaikenlaisia uutisia, vaan palvelun sisältö on pääosin sähkeutisia, jotka ovat parhaimmillaan ajankohtaisia ja merkityksellisiä palvelun käyttäjille.

Arena Partners -lehtien wap-uutispalveluissa olevat uutiset eivät olleet aina kovin hyviä, vaan jaossa oli myös palveluun huonosti sopivaa aineistoa. Uutisesta oli voitu laittaa wapiin vain muutama ensimmäinen kappale, jolloin se ei vielä kertonut uutisoitavasta asiasta paljon mitään. Myös wap-palveluun olennaisesti kuuluvaa nopeutta ei kaikissa palveluissa ollut, vaan uutisia saatettiin päivittää wapiin vain kerran päivässä saman päivän lehdestä.

Lehtien kannattaisi kuitenkin kiinnittää enemmän huomiota palvelun markkinoinniseen kuluttajille. Varovaisuus markkinoinnissa on tietysti voinut johtua epätietoisuudesta tekniikan tulevaisuuden suhteen. Myös omien julkaisukanavien markkinointi toisissa välineissä kannattaa huomioida. Esimerkiksi wap-palvelun käyttäjä voidaan ohjata lukemaan lisätietoa paperi- tai verkkolehdestä.

Wap-uutiset poikkeavat sanomalehdissä julkaistuista uutisista, joten niitä tehtäessä toimittajien pitäisi ottaa huomioon muutamia keskeisiä asioita:

1. Otsikko on tärkeä, sillä se ohjaa lukijaa valitsemaan luettavan uutisen palvelun aloitussivulta. Wapissa otsikko ei voi olla yhtä pitkä kuin lehdessä. Wap-palvelussa otsikon täytyy olla lyhyt ja informatiivinen.

2. Uutista ei voi lyhentää millä tahansa tavalla. Uutisen on säilytettävä järkevyytensä. Helppointa on lyhentää uutinen, joka on tehty selkeästi käänteisen pyramidin tyyliin. Silloin uutisen muutama ensimmäinen kappale toimii itsenäisenä kokonaisuutena.

3. Pelkkä lyhentäminen ei aina riitä, vaan uutiset täytyy myös mahdollisesti muokata. Esimerkiksi kuviin wap-uutisissa ei voi viitata. Joskus tällaisia viittauksia voi olla hankala huomata, ja niiden poistaminen lisää wap-palvelusta vastaavan töitä. Toimittajien täytyisikin oppia entistä enemmän ajattelemaan lehtiuutista kirjoittaessaan myös wapin vaatimuksia, jotta turhalta työltä välttyttäisiin.

4. Ihanteena on, että toimittaja kirjoittaisi wap-uutisen juttukeikalta tultuaan ensimmäiseksi. Tällöin wapin nopeus tulisi kunnolla hyödynnettyä.

5. Wapissa julkaistavaksi sopivat erityisen hyvin ihmisiä lähellä olevat ja merkittävät paikalliset uutiset. Yllättävät tapahtumat kuten onnettomuudet ovat hyviä wap-uutisia. Wap-palvelun käyttäjä ei ole sidottu aikaan tai paikkaan, vaan hän voi lukea uutiset silloin, kun häntä huvittaa. Yhtenä tärkeänä kohderyhmänä ovatkin nimenomaan oman levikkialueen matkustavat ihmiset. Kohderyhmä kannattaa pitää mielessä wap-uutisia valitessa.

6. Wap-uutisia kannattaa päivittää sitä mukaa, kun uutta tietoa tulee. Palvelun käyttäjän pitää saada ajantasaista tietoa.

7. Sanomalehtitalojen pääväline on sanomalehti, eikä wapissa tai netissä julkaistulla uutisella saavuteta uutisvoittoa. Todella isot jutut voi edelleen säästää julkaistavaksi lehteen, jotta muut lehdet eivät saisi juttuideaa lehden netti- tai wap-palvelusta.

Monikanavajulkaiseminen on varmasti tullut jäädäkseen, ja se tulee näkymään toimitustyössä jatkossakin. Eri välineisiin kehittyä omanlaisensa muodot uutis-

ten kertomiseen. Tavoitteena on, että eri välineet pystyvät tuomaan jotain lisää yleisön palvelemiseen. Wapin tehtävä on nopea, paikasta riippumaton tiedonvälitys liikkuvalla ihmisellä. Kun tekniikka taas kehittyy, mobiiliuutisiinkin on kenties tulevaisuudessa mahdollista liittää kuvaa ja ääntä.

Lähteet:

Antikainen, Hannele (2001). Sanomalehtisisällöt mobiililaitteille – vuoden 2001 tilanne. VTT Tietotekniikka.

Arehart, Charles ym. (2000). Professional WAP. Wrox Press: Birmingham.

Enlund, Nils (1993). Elektroninen sanomalehti – ongelmat ja tutkimustarpeet. Teknillinen korkeakoulu, Tietotekniikan osasto, Tietojenkäsittelytekniikan laitos. Otaniemi 1993, TKO-B110.

Hall, Jim (2002). Online journalism. A Critical Primer. Pluto Press, London, Sterling, Virginia.

Heinonen, Ari (1999). Journalism in the Age on Net. University of Tampere, Tampere.

Hémanus, Pertti (1990). Journalistiikan perusteet, johdatus tiedotusoppiin 2. Yliopistopaino, Helsinki.

Huhtamäki M. ja Virtanen V. (2000). WAP-ohjelmointi. Teknolit, Jyväskylä.

Huovila, Tapani (neljäs uudistettu painos 2001 (1996)). Toimittaja – Vastuussa oleellisesta muutoksesta. Viestintätieteiden laitoksen julkaisuja, Jyväskylän yliopisto.

Huovila, Tapani (2001). Uutinen eri välineissä. Gsm-sähkeestä taustajuttuun. Inforviestintä, Vantaa.

Huovila, Tapani (1995). Uutisvuorokausi. Tutkimus medioiden eroista. Inforviestintä, Helsinki.

Kallioniemi, Kari ja Salmi, Hannu (1995). Porvariskodista maailmankylään. Populaarikulttuurin historiaa. Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskus, Turku.

Kuusisto, Päivi ja Sirkkunen, Esa (1999). Journalismi uuden kynnyksellä. Journalismin tutkimusyksikkö, Tampereen yliopisto, tiedotusopin laitos, Tampere.

Kunelius, Risto (1998). Viestinnän vallassa. Johdatusta joukkoviestinnän kysymyksiin. Wsoy, Juva.

Kuutti, Heikki ja Puro, Jukka-Pekka (1998). Mediasanasto. Atena Kustannus Oy, Jyväskylä.

Pavlik, John V. (2001). Journalism and New Media. Columbia University Press, New York.

Painamattomat lähteet:

Cukier, Kenneth Neil. (2000). "From Journalism to Journal: How New Technologies Encourage the "Me" in "Media". Information Impacts Magazine, May 2000.
<http://www.cisp.org/imp/may_2000/05_00cukier.htm>. Luettu 26.1.2001.

Filenius, Marko (2000). Luento Jyväskylän yliopistolla 23.11.2000.

Oksman, Virpi. (1998). Toisen polven mobiiliviestintä ja sanomalehdet. Journalismin tutkimus-yksikkö. Tampereen yliopisto, Tiedotusopin laitos. Saatavissa: <<http://www.uta.fi/jourttutkimus/mobiili/report.htm>>. Luettu 11.1.2001.

Stevens, Jane (2002). Backpack Journalism Is Here to Stay. Online Journalism Review. <<http://www.ojr.org/ojr/workplace/p1017771575.php>>. Luettu 31.12.2002.

Södergård, Caj (toim.) (2001). Integrated news publishing - Technology and user experiences. Report of the IMU2 project. VTT Information Technology,

Helsinki. Saatavissa <<http://www.inf.vtt.fi/pdf/publications/2001/P441.pdf>>. Luettu 31.12.2002.

Truitt, Rosalind C. (2002). Portable Productivity. Presstime. <<http://www.naa.org/presstime/PTartPage.cfm?AID=3928>>. Luettu 31.12.2002.

Lehtiartikkelit:

Perko, Touko (2001). ”Printtivoima ei haastajia kumarra”. Keski-suomalainen 18.2.2001.

Poropudas, Timo (2002). ”Tekniikka takkuilee, sisältö hötöä”. MikroPC 3/2002, 50-52.

Schwartz Ephrain. & Briody Dan (2000). ”Wireless Application Protocol Draws Criticism”. InfoWorld, Vol.22 Issue 11, 8.

Summa, Markku (2002). ”Arena Partners Oy luotsaa lehtitaloja monikanavaisuuteen”. Painomaailma 4/2002, 24-25.

Tolonen Pekka (2000). ”Mobiiliportaalit esikoulussa”. MikroPC 19/2000, 52-57.

Liite 1:
Sanasto

Digitaalinen tiedonvälitys: Erilainen sisältö kuvista tekstiin kulkee samanlaisessa matemaattisessa muodossa eli nollien ja ykkösten sarjoissa.

”Digitaalisen viestin *kopio* on yhtä hyvälaatuinen kuin alkuperäinen kappale. Tässä mielessä digitaalinen viestintä entisestään, ainakin periaatteessa, demokratisoi yhteiskuntaa: tekstit ja sanomat ja niiden levittäminen käy yhä halvemmiksi” (Kunelius 1998, 45).

Edge (Enhanced Data Rates in GSM Evolution): Gsm:n ja gprs:n päälle rakentuva verkkoteknologia, jossa on käytetty uudenlaista kanavointitekniikkaa. Edge antaa gsm-operaattoreille mahdollisuuden tarjota nopeita verkkoja. Se on houkutteleva erityisesti niille teleoperaattoreille, joilla ei ole umts-lupaa. Lisäksi edgen vaatimat investoinnit ovat vain viidennes umts:n vastaavista. Mahdollistaa liikkuvan kuvan siirtämisen. (Antikainen 2001, 7.)

Gprs (General Packet Radio System): ”Teknologia, joka tuo pakettipohjaisen tiedonsiirron gsm-matkapuhelinverkkoihin. Puhutaan 2,5 G:stä eli 2,5 sukupolven verkosta. Gprs:n avulla tiedonsiirtoyhteys jaetaan usean päätelaitteen välillä. Siirrettävä informaatio pilkotaan paketeiksi, jotka varustetaan lähettäjän ja vastaanottajan tiedoilla. Verkossa olevat reitittimet lähettävät paketteja eteenpäin. Samantyyppistä tekniikkaa käytetään internetissä.

GPRS on epäsymmetrinen. Verkosta puhelimeen päin varataan enemmän kapasiteettia kuin puhelimesta verkkoon päin. GPRS:n nimellinen siirtonopeus on 115 kbit/s. Käytännön nopeuksien on arvioitu olevan 40-50 kbit/s. Tämä mahdollistaa kuvatiedon siirtämisen verkossa. Gprs mahdollistaa sen, että datayhteys on jatkuvasti auki. Käyttäjä saa tilaamansa tiedot puhelimeen heti, kun ne ovat saatavilla. Tämä mahdollistaa push-palvelujen kehittämisen. Myös kytkeytyminen palveluun kestää vain muutamia sekunteja. Gprs mahdollistaa uudenlaisen hinnoitte-

lun. Käyttäjältä voidaan periä maksu siirretyn tietomäärän mukaan. Tämänhetkissä wap-palveluissa käyttäjä maksaa jokaisesta sekunnista, jonka on yhteydessä palveluun, vaikka hän ei mitään tietoa sieltä saisi-kaan.” (Antikainen 2001, 6-7.)

Hypermedia: Media, joka pohjautuu tietotekniikkaan ja sisältää linkkejä sisältökokonaisuuksista toisiin. Hypermedia voi sisältää tekstiä, kuvaa, liik-kuvaa kuvaa, ääntä jne.

Mobiilipääte: Esimerkiksi matkapuhelimet, kommunikaattorit ja kämmentieto-koneet, joilla voidaan käyttää erilaisia palveluja. Mobiilipäätteille tun-nusomaista on se, että ne ovat langattomia ja liikuteltavissa paikasta toiseen käyttäjänsä mukana. Wap-palvelujen käyttämiseen tarvitaan mobiilipääte, jossa on wap-ominaisuus.

Mobiiliteknologia: Teknologia, joka mahdollistaa langattoman, paikasta riip-pumattoman tiedonsiirron.

Multimedia: Mediatyyppi, jossa on yhdistetty monia eri mediaelementtejä, ku-ten tekstiä, kuvaa, ääntä ja liikkuvaa kuvaa yhdeksi kokonaisuudeksi. Multimedia on luonteeltaan alusta loppuun etenevää ja siitä puuttuvat hypermediaan kuuluvat linkit (Kuutti & Puro 1998, 112).

Online-päivitys: Jatkuva päivitys. Uutiset laitetaan lukijoiden saataville mah-dollisimman pian ja päivitystä tehdään sitä mukaa, kun uutta tietoa tu-lee.

Personointi: Käyttäjä voi muokata uutispalvelua omien toiveidensa ja kiinnos-tustensa mukaan eli personoida sitä. Hän voi rajata esimerkiksi ne aihe-piirit, joista haluaa ottaa vastaan uutisia.

Push/pull-palvelut: Push-teknologiassa tieto lähetetään vastaanottajalle ilman, että tämä pyytää sitä. Kun taas pull-palvelussa, asiakas joutuu hake-maan itse tarvitsemansa tiedon. (Hall 2001, 252.) Tekstiviestipalvelut, joissa palvelun tilaaja on valinnut vastaanottavansa matkapuhelimeen-

sa esimerkiksi kulttuuria koskevia uutisia on push-palvelu. Wap-uutispalvelu, jonne asiakkaan pitää itse aktiivisesti hakeutua, on pull-palvelu.

Umts (Universal Mobile Telecommunication System): Samoin kuin gsm umts vaatii oman tukiasemaverkkonsa, jonka rakentaminen voi tulla todella kalliiksi. Vielä syksyllä 2002 umts:n tulevaisuus oli epävarma.

Umts mahdollistaa nopean tiedonsiirron, jolloin muun muassa liikkuvan kuvan lähettäminen ja vastaanottaminen pitäisi olla mahdollista. Soneran hankkima lupa perustaa umts-verkko Saksaan tuli yhtiölle kalliiksi.

Wap (Wireless Application Protocol): matkapuhelinpalvelujen maailmanlaajuinen standardi, joka mahdollistaa matkapuhelinten kytkemisen internetiin.

Xml (Extensible Markup Language): Sähköisen julkaisemisen kannalta xml:n oleellinen ominaisuus on sisällön ja ulkoasun määrittelyjen erottaminen toisistaan. Tämä antaa mahdollisuuden tallentaa sisältöä julkaisukanavista riippumattomassa muodossa ja samasta sisällöstä voidaan luoda erilaisia esityksiä eri julkaisukanaviin. Sisällön rakenteen määrittely antaa mahdollisuuden poimia aineistosta vain tietyt osat, esimerkiksi otsikon ja johdannon, minkä jälkeen ne voidaan julkaista halutussa kanavassa. (Antikainen 2001, 38.)

Liite 2:

Mobiiliuutisista vastaaville esitetyt kysymykset

- 1) Milloin wap-palvelu aloitettiin?
- 2) Miksi se aloitettiin?
- 3) Kuinka paljon käyttäjiä on? Onko olemassa kerättyä tietoa siitä? Onko arviota?
- 4) Kuinka lehtenne wap-palvelu on kehittynyt?
  - 5a) Kuinka päivittäminen hoidetaan?
  - 5b) Onko se jatkuvaa vai suoritetaan esimerkiksi kerran päivässä?
  - 5c) Pidetäänkö reaaliaikaista päivittämistä mahdollisena tulevaisuudessa?
  - 5d) Kuvailkaa uutistuotannon pääpiirteet?
- 6a) Onko lehdessä erityinen verkko- ja mobiilitoimitus?
- 6b) Jos on, montako toimittajaa siinä on?
- 6c) Miksi on erillinen toimitus/ miksi ei ole?
- 7) Millaisia erityisiä wap-palveluun liittyviä ratkaisuja lehdessänne on? Kuvailkaa.
- 8) Oletteko tyytyväisiä palveluihin?
- 9) Miksi olette/ ette ole tyytyväisiä?
- 10) Kenelle palvelut on suunnattu?
- 11) Minkälaisia muutoksia toimituskäytännöissä tarvittaisiin, jotta uutisten saaminen wapiin olisi mahdollisimman sujuvaa?
- 12) Mikä on tavallisen uutistoimittajan rooli wap-uutisten tekemisessä?
- 13) Missä kategorioissa uutisia tarjotaan?
- 14) Mitä Arena Partners -yhteistyöltä odotetaan tulevaisuudessa?
- 15) Millainen on hyvä uutinen wapissa julkaistavaksi?

Liite 3:

Toimittajahaastattelujen haastattelurunko

1. WAPIN TUNTEMUS TÄLLÄ HETKELLÄ

Mitä tiedät lehtenne wap-palvelusta?

Onko lehtenne wap- uutispalvelu näkynyt omassa työssänne? Millä tavalla?

Onko teitä kehoitettu tekemään uutisia wapissa julkaistavaksi? Oletteko tehnyt niitä vapaaehtoisesti? (Jos ei ole näkynyt omassa työssä: Uskotko sen jossain vaiheessa näkyvän?)

(Jos tuntee lehden wap-palvelua:) Mitä mieltä olet lehtenne wap-palvelusta?

Onko se toimiva, helppo/vaikeakäyttöinen?

Millaisia sinne laitettut uutiset ovat? Kehitysideoita?

Mitä se kaipaa?

2. MITÄ HYÖTYÄ WAP-UUTISPALVELUSTA ON?

Kannattiko sitä aloittaa? (Uskotteko sen kannattavuuteen taloudellisesti nyt tai tulevaisuudessa?) (Kuinka tarpeellinen se on lukijoiden palvelemiseksi?)

Koetko wapissa välitettävät uutiset tarpeellisiksi? Miksi/miksi et?

Mikä on wapissa julkaistavien uutisten merkitys mielestänne? (merkitys lehdelle, merkitys lukijoille)

3. WAPIN VAIKUTUS TOIMITTAJAN TYÖHÖN

Uskotko, että uusiin välineisiin tehtävät uutiset tulevat muuttamaan toimittajien ammatillisia käytäntöjä? Millaisia nämä muutokset voisivat olla?

Millaista wapissa julkaistava journalismi voisi mielestäsi olla?

Oletko saanut koulutusta uusiin välineisiin liittyen? (Jos vastaus on ei:

Olisitteko kiinnostunut saamaan koulutusta?) Millaiseen koulutukseen olisi tarvetta?

Onko lehdessänne tiedotettu wap-palveluun liittyvistä asioista niille toimittajille, jotka eivät suoranaisesti työskentele sen parissa? Kaipaisitko enemmän tietoa?

Uskotko, että wap-uutiset tulevat lisäämään toimittajien työmäärää? Miksi?

Mikä on parasta/huonointa wap-palvelussa?

Liite 4:

Kalevan wap- uutispalvelussa 27.11. olleet STT:n Bonnin Afganistan-kokousta käsitelleet uutiset. Päivämäärän jälkeen oleva kellonaika tarkoittaa hetkeä, jolloin uutinen on palveluun laitettu.

27.11.01 (07:15)

Ulkomaat Bonnin Afganistan-kokous alkaa tänään

Afganistanin etnisten ja poliittisten ryhmittymien edustajat kokoontuvat tänään YK:n johdolla Saksan Bonniin pohtimaan Talebanin jälkeisen hallinnon järjestämistä. Odotukset neuvottelujen suhteen eivät ole kuitenkaan järin korkealla. Taleban-liikkeen syrjäyttämä presidentti ja pohjoisen liiton virallinen johtaja Burhanuddin Rabbani epäilee, ettei neuvotteluissa saada merkittäviä tuloksia aikaan. Rabbanin mukaan kokous on tärkeä, mutta se ei käsittele kaikkein olennaisimpia ongelmia. Neuvotteluihin on kutsuttu pohjoisen liiton edustajien lisäksi myös Afganistanin entisen kuninkaan tukijoukkoja sekä Iranissa ja Pakistanissa eläviä afgaaniryhmiä. YK:n tavoitteena on muodostaa Afganistaniin laajapohjainen ja eri väestöryhmiä edustava hallitus.

(STT)

27.11.01 (09:33)

Ulkomaat Afganistan kokous alkaa Bonnissa

Saksan Bonnissa alkaa tänään YK:n johtama Afganistanin tulevan hallituksen kokoonpanoa pohtiva kokous. Toinen neuvottelujen pääaiheista on miten turvallisuutta ylläpidetään jatkossa Afganistanissa. YK on aiemmin todennut, että maailmanjärjestö ei halua painostaa Afganistania hyväksymään ulkomaisia joukkoja maahan. (STT)

27.11.01 (11:55)

Ulkomaat Afganistan-neuvottelut alkoivat

YK:n isännöimät neuvottelut Afganistanin tulevasta hallituksesta alkoivat tiistaina aamupäivällä Saksassa lähellä Bonnina. Saksan ulkoministeri Joschka Fischer kehotti osanottajia historialliseen kompromissiin, joka antaisi paremman tulevaisuuden sodan repimälle Afganistanille. Fischer tähdensi myös ihmisoikeuksien turvaamista Afganistanissa. "Niihin kuuluvat ensi sijalla naisten oikeudet ja arvo", ulkoministeri sanoi. Tulevan hallituksen lisäksi neuvotte-

luissa käsitellään muun muassa sitä, millaisia kansainvälisiä joukkoja Afganistaniin olisi sijoitettava turvallisuuden takaamiseksi. Petersbergin linnassa käytäviin neuvotteluihin osallistuu neljän afganistanilaisen ryhmittymän edustajia.
(STT_AFP_AP)

27.11.01 (20:17)

Ulkomaat Bonnissa yksimielisyys Afganistanin kansallisneuvostosta

Neuvottelut Afganistanin tulevasta hallinnosta ovat edistyneet Bonnissa. Osapuolet ovat päässeet yksimielisyyteen siitä, että tavoitteena on muodostaa eri heimojen johtajista muodostuva kansallisneuvosto. Viimeistään kahden vuoden päästä nimitettäisiin uusi neuvosto, joka laatisi maalle perustuslain. YK:n isännöimissä neuvotteluissa vahvoilla on pohjoinen liitto, jonka joukot pitävät hallussaan suurinta osaa Afganistanista. Pohjoinen liitto ei kuitenkaan muodosta yksin hallitusta. Taleban-liike ei ole neuvotteluissa edustettuja mutta ryhmässä on tärkeimpien etnisten ryhmien edustajia. Delegaateista kaksi on naisia. Pohjoisen liiton edustaja sanoi uskovansa sovun hallinnosta syntyvän seuraavan kolmen päivän aikana. Liitto ei kuitenkaan aio yksin muodostaa hallitusta Afganistaniin.

(STT)